

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΚΑ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ

Ανάλυση και εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη και την απασχόληση στο Τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα.

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ: Αναπτυξιακών και Περιφερειακών Πολιτικών.

**Επιβλέπων:
Πελαγίδης Θεοδωρής**

**Σπουδαστής:
Τσαχαλίνας Νικόλαος**

ΑΘΗΝΑ 2017

Στην αγαπημένη μου μητέρα Μαρία
& στα ξαδέρφια μου Γιώτα & Στέλιο

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη:	5
Λέξεις κλειδιά:	6
Abstract:	7
Key words:	8
Πίνακας συντμήσεων και συντομογραφιών	9
Μέρος Α.....	11
Εισαγωγή: Η Πορεία προς το Τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής και οι Άξονες του προγράμματος.....	11
Κεφάλαιο 1.Μεταρρυθμίσεις που προβλέπει το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής στήριξης για την ανάπτυξη και την απασχόληση	16
Κεφάλαιο 2. Πορεία υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη και την απασχόληση	24
2.1 Πορεία Υλοποίησης των Δεσμεύσεων στις Αγορές Προϊόντων και στο Επιχειρησιακό Περιβάλλον.....	24
2.2Πορεία Υλοποίησης των Δεσμεύσεων σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στα ρυθμιζόμενα δίκτυα (ενέργεια, νερό, μεταφορές)	27
2.2.1 Ενέργεια	27
2.2.2.Δίκτυα ύδρευσης.....	30
2.2.3.Μεταφορές και Εφοδιαστική Αλυσίδα	30
2.2.4.Τομέας Ιδιωτικοποιήσεων.....	31
2.2.5.Πορεία ιδιωτικοποιήσεων	32
2.2.6.Μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας.....	34
Μέρος Β.....	43
Κεφάλαιο 3.Μεταρρυθμίσεις των αγορών εργασίας που έλαβαν χώρα στην Πορτογαλία και Ιρλανδία στα πλαίσια των αντίστοιχων προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής.....	43
3.1.1.Η περίπτωση της Πορτογαλίας	43
3.1.2.Οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που έλαβαν χώρα στην Πορτογαλία και τα αποτελέσματά τους.....	44
3.1.3.Μέτρα Προστασίας από την ανεργία.....	48
3.1.4.Μεταρρυθμίσεις στον καθορισμό των μισθών και στον τρόπο των συλλογικών διαπραγματεύσεων.....	50
3.1.5.Προγράμματα ενεργούς απασχόλησης	52
3.1.6.Συμπεράσματα	52
3.2.1.Η περίπτωση της Ιρλανδίας	53
3.2.2.Ο αντίκτυπος της δημοσιονομικής προσαρμογής στους μισθούς,	54
εργασίας και κοινωνικής πολιτικής (2010-2012)	54
3.2.3.Καθορισμός Μισθών.....	54
3.2.4.Αγορά εργασίας και εργασιακές σχέσεις.....	56
3.2.5.Κοινωνική ασφάλιση και προστασία της απασχόλησης.....	57
3.2.6.Ο αντίκτυπος της δημοσιονομικής προσαρμογής στις συλλογικές	58
διαπραγματεύσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στην Ιρλανδία.....	58
3.2.7.Συμπερασματικά	59
Κεφάλαιο 4.Συγκριτική παρουσίαση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας των χωρών της Ελλάδας της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας-Κοινά σημεία και διαφορές	60
Κεφάλαιο 5.Μέτρα Ανάπτυξης και Απασχόλησης του Τρίτου πλαισίου οικονομικής στήριξης συμπεράσματα και προοπτικές για την Ελλάδα.....	70

Βιβλιογραφία	76
--------------------	----

Περίληψη:

Η Ελλάδα από το 2010 εφαρμόζει προγράμματα οικονομικής και δημοσιονομικής προσαρμογής ως αντάλλαγμα της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης που λαμβάνει από τους εταίρους της και στα πλαίσια της προσπάθειας που καταβάλει να επιλύσει τα διορθωτικά προβλήματα της οικονομίας της. Μία από τις σημαντικότερες συνέπειες της πρωτοφανούς οικονομική κρίσης είναι η συνεχής μείωση του Α.Ε.Π. και η υψηλή ανεργία.

Η παρούσα βιβλιογραφική και θεωρητική εργασία ασχολείται με τα μέτρα για την ανάπτυξη και την απασχόληση στο τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής επικεντρώνοντας στις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στην αγορά εργασίας καθώς και στις επιπτώσεις των αλλαγών αυτών στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Για να επιτευχθεί αυτό εξετάζονται οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις σε δύο άλλες χώρες που εφάρμοσαν πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής την Πορτογαλία και την Ιρλανδία. Η επιλογή των δύο χώρων δεν έγινε τυχαία αλλά με γνώμονα τα χαρακτηριστικά της οικονομίας τους. Η Πορτογαλία είναι μια μεσογειακή χώρα με μια οικονομία με παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτά της ελληνικής, ενώ η δεύτερη χώρα η Ιρλανδία, είναι μια χώρα του βορά με μια ιδιαίτερα εξωστρεφή οικονομία που επικεντρώνεται στους τομείς των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας, των τραπεζικών υπηρεσιών και του διεθνούς εμπορίου. Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος στην εισαγωγή της εργασίας γίνεται μια αναφορά στο τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής και στους κύριους άξονές του. Κατόπιν αναφέρονται οι μεταρρυθμίσεις που έχει αναλάβει να προωθήσει η χώρα σε σχέση με την ανάπτυξη και την απασχόληση καθώς και ο βαθμός υλοποίησης τους με επικέντρωση κυρίως στις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στην αγορά εργασίας.

Στο δεύτερο μέρος διερευνώνται οι αλλαγές που έγιναν στις αγορές εργασίας Πορτογαλίας και Ιρλανδίας και τα αποτελέσματα αυτών στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και στην μείωση της ανεργίας. Κατόπιν γίνεται μια σύγκριση των μεταρρυθμίσεων που έγιναν στις τρεις χώρες και των αποτελεσμάτων τους και εξετάζεται γιατί αυτά δεν ήταν προς την ίδια κατεύθυνση.

Στην Πορτογαλία και την Ιρλανδία υπήρξε μεγάλη μείωση της ανεργίας, ενώ στην Ελλάδα τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων στην αντιμετώπιση της ανεργίας όσο και στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας ήταν περιορισμένα. Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν και στις τρεις υπό εξέταση χώρες είχαν ως κοινό στόχο την περαιτέρω απελευθέρωση της αγοράς εργασίας.

Στην ελληνική περίπτωση η απορύθμιση της αγοράς εργασίας δεν συνδυάστηκε από ανάλογες μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, τουλάχιστον στο βαθμό που θα έπρεπε και που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν συνέργιες ώστε να ωθήσουν την ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Τέλος γίνεται μια αναφορά σε μέτρα που θα μπορούσε να υιοθετήσει η ελληνική πολιτεία τόσο στις αγορές εργασίας όσο και στις αγορές προϊόντων και που θα βελτίωναν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, θα αύξαναν το Α.Ε.Π. και θα μείωναν την ανεργία.

Το ουσιαστικό συμπέρασμα της εργασίας είναι ότι τα προβλήματα της ανάπτυξης και της απασχόλησης είναι πολυπαραγοντικά και δυναμικά. Δεν μπορούν να λυθούν μεμονωμένα αλλά μόνο ως αποτέλεσμα μιας δέσμης δράσεων. Στην ελληνική περίπτωση μια μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας σε συνδυασμό με μέτρα που θα απελευθέρωναν τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών από διάφορες διαχρονικές στρεβλώσεις τους θα είχαν καλύτερα αποτελέσματα τόσο στην μείωση της ανεργίας όσο και στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Λέξεις κλειδιά:

Τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, ανάπτυξη, ανεργία, αγορά εργασίας, αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, μεταρρυθμίσεις, μέτρα για την ανάπτυξη και την απασχόληση

Abstract:

Since 2010, Greece has been implementing economic and fiscal adjustment programs in return for the financial facility it receives from its eu-partners and as part of the efforts it has made to resolve the structural problems of its economy. One of the most important consequences of the unprecedented economic crisis of Greece is the continuing decline of its GDP and the high levels of unemployment.

This bibliographic and theoretical analysis addresses development and employment measures in the third economic adjustment program, focusing on labor market reforms and the impact of these reforms on growth and employment.

To achieve this goal, will be examined the reforms in two other countries that have implemented an economic adjustment program Portugal and Ireland. The choose of these two countries did not happen randomly but in the light of the characteristics of their economy. Portugal is a Mediterranean country with an economy with similar characteristics to the Greek one, while the second state is Ireland, a northern european country with a highly export oriented economy in the fields of high technology, banking services and international trade. The paper is divided into two parts.

The first part of the paper introduces a reference to the third economic adjustment program and its main axes. Afterwards the paper is refering to the reforms undertaken by the country in terms of growth and employment as well as the degree of their implementation. The paper is focusing mainly on the reforms that have taken place in the labor market.

The second part of the paper explores the reforms in the labor markets of Portugal and Ireland and their effectiveness on the improvement of the competitiveness of their economy and of the reduction of unemployment. Then a comparison of the reforms made and the results of them in the three countries is made and it is examined why they were not in the same direction.

In Portugal and Ireland, there has been a significant fall in unemployment, while in Greece the effects of the reforms in tackling unemployment and improving the competitiveness of the economy have been limited. The changes made to the three

countries concerned have as a common objective the further liberalization of the labor market.

In the Greek case, deregulation of the labor market was not accompanied by similar reforms in product and service markets, at least to the extent that they should and which could create synergies to drive growth and job creation.

Finally, there is a reference to measures that the Greek state could adopt in both labor and product and service markets and which would improve the competitiveness of the economy, increase GDP, and finally reduce unemployment.

The essential conclusion of the analysis is that the problems of growth and employment are multifactorial and dynamic. They can not be resolved individually but only as a result of a set of actions. In the Greek case a labor market overhaul combined with measures that would liberalize the markets for products and services from various long-standing distortions would have produce better results both in reducing unemployment and in growth of the economy.

Key words:

Third Economic Adjustment Program, Growth, Unemployment, Labor Market, Product and Service Market, Reforms, Measures for Growth and Employment.

Πίνακας συντμήσεων και συντομογραφιών

Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Α.Δ.Μ.Η.Ε	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
Α.Π.Ε.	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
Γ.Ε.ΜΗ.	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
Δ.Ε.Η	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Δ.Ε.Π.Α.	Δημόσια Επιχείρηση Αερίου
Δ.Ε.Σ.Φ.Α	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου
Δ.Ν.Τ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Δ.Ο.Ε.	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Κ.	Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Τ.Χ.Σ.	Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
Ε.Υ.Α.Θ.	Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης
Ε.ΥΔ.Α.Π.	Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτεύουσας
Ι.Ο.Β.Ε.	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Ο.Λ.Π.	Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς
Ο.Π.Α.Π.	Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου
Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.	Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε.
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.
E.C./ ECFIN	European Commission/Directorate General for Economic and Financial Affairs. Ευρωπαϊκή επιτροπή/ Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων
E.L.A.	Emergency Liquidity Assistance Μηχανισμός Έκτακτης Ρευστότητας
EL.STAT	Hellenic Statistical Authority Ελληνική Στατιστική Αρχή
E.S.M.	European Stability Mechanism. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας
E.P.L.	Employment Protection Legislation. Δείκτης εργατικής νομοθετικής προστασίας
E.R.O.	Employment regulation orders. Κανονισμοί για την Απασχόληση
FAS	Foras Áiseanna Saothair Training and Employment Authority Αρχή Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Ιρλανδίας
H.F.S.F	Hellenic Financial Stability Found. Ελληνικό Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
H.C.A.P.	Hellenic Company of Assets and Participation. Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας
H.R.A.D.F.	Hellenic Republic Asset Development Fund. Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε.
R.E.A	Registered Employment Agreements. Συμφωνίες Εγγεγραμμένης Απασχόλησης

Μέρος Α

Εισαγωγή: Η Πορεία προς το Τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής και οι Άξονες του προγράμματος

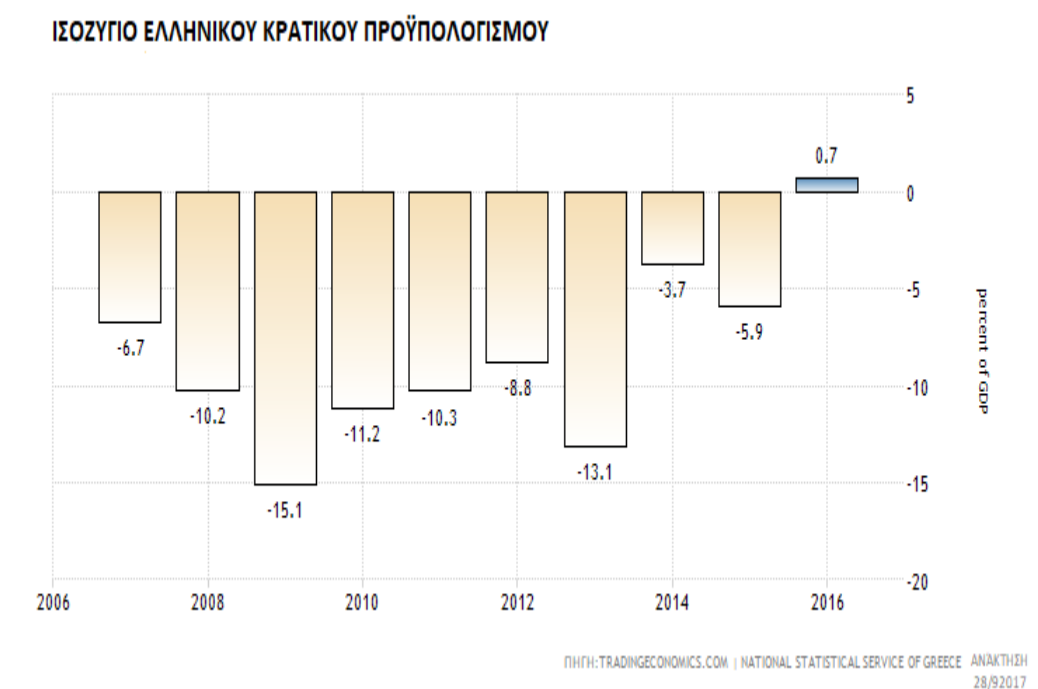
Το τρίτο ελληνικό πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής άρχισε στις 19/8/2015 και είναι τριετούς διάρκειας μέχρι δηλαδή τις 20/8/2018 .(Consilium 2017)Αποφασίστηκε μετά από αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης και ήταν αποτέλεσμα της αδυναμίας της χώρας να καλύψει με ίδια μέσα τις ανάγκες εξυπηρέτησης του χρέους της, καθώς και να εξασφαλίσει τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού της συστήματος¹ ,το οποίο κατά τη διάρκεια της κρίσης είχε χάσει σημαντικό μέρος της κεφαλαιοποίησής του και υπήρχε κίνδυνος για την βιωσιμότητά του.

Η ελληνική οικονομία μαστίζονταν από χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα ,όπως διαρκή πρωτογενή ελλείμματα που καλύπτονταν με δανεισμό, εκτεταμένη φοροδιαφυγή, κακοδιοίκηση και διαφθορά , χαμηλή ανταγωνιστικότητα², μη φιλικό επενδυτικό κλίμα ,διαρθρωτική ανεργία, αδύναμο παραγωγικό ιστό με παραγωγή μη διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών. Τα διαρθρωτικά προβλήματα ,καθώς και η διεθνής οικονομική κρίση που είχε ξεσπάσει από το 2007 είχαν ως αποτέλεσμα το 2009 το πρωτογενές έλλειμμα να διαμορφωθεί, σύμφωνα με την Eurostat στο 15,4% και το δημόσιο χρέος προς Α.Ε.Π. στο 129,7%. (Το Βήμα 2011) Αποτέλεσμα των δυσμενών μακροοικονομικών δεικτών της ελληνικής οικονομίας καθώς και των διαρθρωτικών προβλημάτων που αυτή αντιμετώπιζε ήταν οι διεθνείς χρηματαγορές ουσιαστικά να πάψουν να δανείζουν τις ελληνικές κυβερνήσεις, για την κάλυψη των αναγκών τους

-
- 1 Η Ελλάδα είχε καθιερώσει από τον Ιούνιο του 2015 Κεφαλαιακούς Ελέγχους όταν η Ε.Κ.Τ αποφάσισε να μην αυξήσει περαιτέρω το επίπεδο δανεισμού του μηχανισμού έσχατης δανειστικής προσφυγής για τις τράπεζες (Ε.Λ.Α.) έχοντας λήξει το προηγούμενο πρόγραμμα διάσωσης χωρίς να έχει καταφέρει η ελληνική κυβέρνηση να το παρατείνει μη ερχόμενη σε συμφωνία με τους πιστωτές της.
 - 2 Η χώρα στο Δείκτη ανταγωνιστικότητας του Διεθνούς Ινστιτούτου Διοίκησης μεταξύ 63 κρατών το 2017 καταλαμβάνει τη 57 θέση από 56 το 2016.

και για την αναχρηματοδότηση του ελληνικού δημοσίου χρέους, μέσω της αγοράς ομολόγων.

Πίνακας Ε.1 Η Πορεία του Ισοζυγίου του προϋπολογισμού την τελευταία δεκαετία

Έτσι από το 2010 οι ελληνικές κυβερνήσεις ζήτησαν τη βοήθεια ενός μηχανισμού στήριξης αποτελούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Διεθνές Νομισματικό ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που έμεινε γνωστός ως έκτακτος μηχανισμός στήριξης. Η οικονομική αυτή στήριξη ήρθε σε συνάρτηση με τη δέσμευση από τη χώρα να ακολουθήσει ένα πρόγραμμα με όρους δημοσιονομικής εξυγίανσης. Ένα πρόγραμμα δηλαδή με μια δέσμη μέτρων που σκοπό είχαν να αντιμετωπίσουν τα μακροχρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας ώστε αυτή να μη βρεθεί ξανά στη ίδια δύσκολη κατάσταση.

Το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής λοιπόν κινήθηκε ως συνέχεια των δύο προηγούμενων προγραμμάτων³ με στόχο την αποκατάσταση των οικονομικών ανισορροπιών της ελληνικής οικονομίας.

³ Η Ελλάδα από το 2010 έως το 2015 εφάρμοσε δύο προγράμματα προσαρμογής. Το πρώτο χρηματοδοτήθηκε, μέσω του μηχανισμού χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, με διμερή δάνεια των

Οι μεταρρυθμίσεις λοιπόν που περιλαμβάνονται στο τρίτο πρόγραμμα διαρθρώνονται σε τέσσερις άξονες .Ο πρώτος άξονας αφορά την εξασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας ,ο δεύτερος τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας ,ο τρίτος τον εκσυγχρονισμό του δημοσίου τομέα και ο τέταρτος μέτρα για την ανάπτυξη και την απασχόληση.(Consilium 2017)

Έτσι όσον αφορά την εξασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας η Ελλάδα δεσμεύτηκε να επιτύχει μεσοπρόθεσμα ένα πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% μέσω μέτρων καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και δημοσιονομικών μέτρων όπως οι αλλαγές στο Φ.Π.Α. και στο συνταξιοδοτικό σύστημα και η εν γένει βελτίωση στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών. Η δημοσιονομική προσαρμογή προκειμένου να επιτευχθεί πρωτογενές πλεόνασμα προέβλεπε έλλειμμα -0,25% το 2015, πλεόνασμα 0,5% το 2016 πλεόνασμα 1,75% το 2017 και τέλος πλεόνασμα 3,5% το 2018.(Consilium 2017)

Η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας περιλάμβανε μέτρα όπως η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών⁴ ,η ενίσχυση της διακυβέρνησης του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και η αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ο εκσυγχρονισμός του κράτους και της δημόσιας διοίκησης αποτελεί επίσης σημαντική προτεραιότητα του προγράμματος για την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης στην παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Περιλαμβάνει μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη βελτίωση της απονομής της δικαιοσύνης καθώς και μέτρα θεσμικής ενίσχυσης της λειτουργικής ανεξαρτησίας φορέων του κράτους όπως η στατιστική υπηρεσία. (Consilium 2017)

Τέλος περιλαμβάνει μέτρα που σκοπό έχουν την ανάπτυξη την ανταγωνιστικότητα και τις επενδύσεις. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και ένα πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων με την παράλληλη θέσπιση νομοθεσίας που θα διασφαλίζει την διαφάνεια στην διεξαγωγή αυτών, καθώς και την προσέλκυση

κρατών-μελών της Ευρωζώνης ύψους 52,9 δις€ και επιπλέον 20 δις € από το Δ.Ν.Τ. και το δεύτερο μέσω του ταμείου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.) που κατέβαλε 141,8 δις€ ενώ το Δ.Ν.Τ. κατέβαλε επιπλέον 12 δις €

4 Είχαν προηγηθεί άλλες δύο κεφαλοποιήσεις.Το 2013 το Δημόσιο είχε διαθέσει 25 δις.€ αποκτώντας ποσοστό, πάνω από 80% στις τράπεζες. Το ποσοστό αυτό μειώθηκε το 2014, όταν έγινε νέα ανακεφαλαιοποίηση στην οποία συμμετείχαν μόνο ιδιώτες επενδυτές, με 8,3 δις.€.Η Τρίτη ανακεφαλαιοποίηση έλαβε χώρα το 2015 οι ιδιώτες τοποθέτησαν 5 δις€ και αποκτώντας από το 33 έως το 93%. Το κράτος κατέβαλε 4,5 δις.

επενδύσεων. Επίσης θα δημιουργηθεί ένα ταμείο σκοπός του οποίου θα είναι η ιδιωτικοποίηση περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου μετά από αξιολόγηση τους από ανεξάρτητο φορέα. Τα κέρδη από την πώληση και αξιοποίηση αυτών των περιουσιακών στοιχείων θα χρησιμοποιηθούν για την μείωση της αναλογίας χρέους προς Α.Ε.Π. της Ελλάδας ,για την αποπληρωμή σε σχέση με την ανακεφαλαίωση των τραπεζών και για επενδύσεις.

Εκτός όμως από τις ιδιωτικοποιήσεις σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και τις επενδύσεις θα παίζουν οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων , της αγοράς ενέργειας και φυσικά της αγοράς εργασίας. Σκοπός των μεταρρυθμίσεων στις ως άνω αγορές είναι να υπάρξει πλήρη συμμόρφωση στον τρόπο λειτουργίας τους με τις απαιτήσεις της Ε.Ε. ,πράγμα που προϋποθέτει την άρση της υστέρησης της χώρας σε θεσμικό επίπεδο με την ενσωμάτωση των απαραίτητων μέτρων που συγκλίνουν με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές καλές πρακτικές.(Consilium 2017)

Ειδικότερα στις αγορές εργασίας ιδιαίτερη προτεραιότητα θα δοθεί στην επανεξέταση του τρόπου διεξαγωγής και του πλαισίου των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, του τρόπου καθορισμού του μισθού, του πλαισίου των ομαδικών απολύσεων ,της συνδικαλιστικής δράσης. Σημαντική προτεραιότητα θα αποτελέσει επιπλέον και η αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας που εμφανίζει ιδιαίτερη όξυνση.

Η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της κρίσης είδε την ανεργία από το 12,9% το 2010 να εκτοξεύεται στο 27,7% το 2013(ELSTAT 2015) για να καταλήξει σύμφωνα με τις μετρήσεις της Στατιστικής υπηρεσίας στο 21,7 τον Απρίλιο του 2017 αν και άλλοι φορείς όπως η Ε.Κ.Τ. ανεβάζουν το ποσοστό της πραγματικής ανεργίας στο 31,3% (Καθημερινή 2017)

Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας μπορεί να αποτελέσουν λοιπόν ένα πολύ σημαντικό βήμα όχι μόνο για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αλλά και για την μείωση της ανεργίας.

Παρόμοια μέτρα οικονομικής προσαρμογής κλήθηκαν να λάβουν και άλλες χώρες της Ε.Ε. που αντιμετώπιζαν ανάλογα προβλήματα στα μακροοικονομικά τους μεγέθη ,αν και όχι πάντα του ίδιου διαρθρωτικού χαρακτήρα με αυτά της Ελλάδας,όπως για παράδειγμα η Πορτογαλία , και η Ιρλανδία.

Τα ερωτήματα που γεννούνται ειδικά για την μεταρρύθμιση στην αγορά εργασίας είναι, τι χαρακτηριστικά είχαν τα μέτρα που ελήφθησαν για την Ελλάδα; Είχαν κοινά χαρακτηριστικά με ανάλογα προγράμματα σε Πορτογαλία και Ιρλανδία και ποιο τελικά το αποτύπωμά των μέτρων αυτών που ελήφθησαν στην ανάπτυξη και την απασχόληση;

Κεφάλαιο 1.Μεταρρυθμίσεις που προβλέπει το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής στήριξης για την ανάπτυξη και την απασχόληση

Το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής προβλέπει μια σειρά δεσμεύσεων για μεταρρυθμίσεις από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης που θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις εστιάζονται α) στις αγορές προϊόντων και στο επιχειρηματικό περιβάλλον β) στις ρυθμιζόμενες αγορές δικτύων όπως η ενέργεια ,οι μεταφορές και το νερό, γ) οι ιδιωτικοποιήσεις και δ) οι αγορές εργασίας και το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Ειδικότερα αναγνωρίζοντας ότι το άνοιγμα των αγορών και η ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι κρίσιμοι παράγοντες προκειμένου να δημιουργηθούν ευκαιρίες στην οικονομία , να καταπολεμηθούν μονοπωλιακές πρακτικές που οδηγούν σε υψηλότερες τελικές τιμές για τον καταναλωτή και τελικά σε χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο και να ενισχυθεί η κοινωνική δικαιοσύνη η Κυβέρνηση της Ελλάδος ανέλαβε να υλοποιήσει μια σειρά προαπαιτούμενων.

Συγκεκριμένα να υλοποιήσει όλες τις συστάσεις της εργαλειοθήκης I του Ο.Ο.Σ.Α. με εξαίρεση τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα, τα υλικά οικοδομών και τη λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1027)

Πολύ σημαντική μεταρρύθμιση αποτελεί η δέσμευση για άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων των συμβολαιογράφων, κλητήρων, αναλογιστών και η απελευθέρωση της αγοράς τουριστικών καταλυμάτων.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ. 1027)

Ακόμη η υποχρέωση για εξάλειψη των μη ανταποδοτικών τελών και η ευθυγράμμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών με αυτά, καθώς και η μείωση της γραφειοκρατίας για τις οριζόντιες επενδύσεις και τις δραστηριότητες χαμηλού κινδύνου.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1027)

Σχετικά με την ενίσχυση του ανταγωνισμού η χώρα ανέλαβε την δέσμευση μέχρι τον Οκτώβριο του 2015 να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις της εργαλειοθήκης II για

τρόφιμα και καύσιμα⁵. Παράλληλα θα ξεκινήσουν οι διαδικασίες για τη νέα αξιολόγηση του Ο.Ο.Σ.Α. για τις συνθήκες ανταγωνισμού στους τομείς των κατασκευών του χονδρεμπορίου, του ηλεκτρονικού εμπορίου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Έως το Δεκέμβριο του 2015 θα έπρεπε να δημιουργηθεί νομοθεσία για τα φαρμακευτικά προϊόντα, ενώ μέχρι τον Ιούνιο του 2016 για τα υλικά οικοδομών.

Επιπλέον η κυβέρνηση ανέλαβε να δημιουργήσει οδικό χάρτη για την μεταρρύθμιση της αδειοδότησης των επενδύσεων με την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, μάλιστα ως τον Ιούνιο του 2016 θα έπρεπε να δημιουργηθεί δευτερογενή νομοθεσία. (N 4336/2015 § Γ σημείο 4.2 σ.1027)

Ενώ για τη μείωση του διοικητικού φόρτου αναληφθεί η υποχρέωση ως τον Ιούνιο του 2016 η Κυβέρνηση να μειώσει περαιτέρω το διοικητικό φόρτο μέσω της εφαρμογής των συστάσεων του Ο.Ο.Σ.Α. και της δημιουργίας υπηρεσιών μιας στάσης⁶ (N 4336/2015 § Γ σημείο 4.2 σ.1027)

Για τα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα για την αποφυγή δυσανάλογων και αδικαιολόγητων περιορισμών η κυβέρνηση συμφώνησε ως τον Οκτώβριο του 2015 να υποβάλει προεδρικό διάταγμα σχετικά με τις αποκλειστικές δραστηριότητες πολιτικών μηχανικών και συναφών επαγγελματιών και θα εγκρίνει τις συστάσεις εξωτερικού συμβούλου ως το Δεκέμβριο του 2016. (N 4336/2015 § Γ σημείο 4.2 σ.1028)

5 Για τα καύσιμα επιτρέπεται σε Προμηθευτικούς Συνεταιρισμούς και Κοινοπραξίες να διαθέτουν αποθηκευτικούς χώρους, καταργείται η υποχρέωση των πρατηρίων χωρίς αποκλειστική σύμβαση συνεργασίας με εταιρεία εμπορίας να αναρτούν την πινακίδα «ΑΠ-Ανεξάρτητο Πρατήριο» κατοχυρώνεται δικαίωμα των πρατηριούχων να κάνουν εισαγωγές καυσίμων καταργούνται οι περιορισμοί στη διακίνηση πετρελαίου θέρμανσης από πωλητές χωρίς αποθηκευτικούς χώρους, αίρεται η απαγόρευση πώλησης πετρελαίου θέρμανσης.

Για τα τρόφιμα, γάλα θα διακρίνεται πλέον σε "παστεριωμένο γάλα" και σε "γάλα υψηλής θερμικής επεξεργασίας", θα πρέπει να αναγράφονται: η ημερομηνία παστερίωσης, η ημερομηνία λήξης καθώς και η διάρκεια "ζωής", Θεσπίζεται το «γάλα ημέρας» που συσκευάζεται σε διάστημα 24 ωρών. Αίρεται ο νομικός περιορισμός της ανώτατης διάρκειας συντήρησης του γαλακτος χαμηλής παστερίωσης και ορίζεται ότι η διάρκεια συντήρησης τόσο για το παστεριωμένο όσο και για το γάλα υψηλής παστερίωσης. Καταργείται η αναχρονιστική διάταξη περί ελάχιστης δυναμικότητας παραγωγής για τους αρτοποιούς της πρωτεύουσας. Επιτρέπεται η πώληση ψωμιού από όλα τα καταστήματα τροφίμων και ποτών εφόσον εφοδιαστούν με άδεια πρατηρίου και με την επιφύλαξη τήρησης των υγειονομικών διατάξεων, εξαιρούνται κρεοπωλεία, πτηνοπωλεία, ιχθυοπωλεία και περίπτερα στα οποία δεν μπορεί να πωλείται ψωμί. Προβλέπεται η έκδοση σύγχρονου κώδικα καλών πρακτικών για τρόφιμα-ποτά με κοινή απόφαση του υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, του υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του υπουργού Οικονομικών, μετά από διαβούλευση με τους φορείς της αγοράς. Καταργείται η εισφορά που επιβάλλεται σε κάθε αγορά αλεύρου υπέρ του ταμείου επικουρικής ασφάλισης αρτοποιιών.

6 Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης επιχειρήσεων, άρση κανονιστικών εμποδίων στον ανταγωνισμό και λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ Α' 227/06.12.2016)

Επιπρόσθετα συμφωνήθηκε να απλοποιηθούν οι τελωνιακές διαδικασίες για τη διευκόλυνση του εμπορίου και να επικαιροποιηθεί το σχέδιο για την εθνική θυρίδα⁷ για τη διευκόλυνση των εξαγωγών. Ενώ για την πάταξη του λαθρεμπορίου αναλήφθηκε η υποχρέωση να δημιουργηθούν τρεις κινητές ομάδες επιβολής του νόμου που έως το Σεπτέμβριο του 2015 θα έπρεπε να εγκρίνουν μια πλήρη στρατηγική για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου τσιγάρων και καυσίμων. Ως το Δεκέμβριο του 2015, συμφωνήθηκε να εφαρμοστεί πλήρη σύστημα εισροών-εκροών στις δεξαμενές των φορολογικών αποθηκών και ως τον Ιούνιο του 2016, Θα έπρεπε να έχουν εξοπλιστεί πλήρως όλοι οι λιμένες.⁸ (N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1028)

Η κυβέρνηση ανέλαβε την υποχρέωση να προτείνει οδικό χάρτη για επιλεγμένες βελτιώσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των χρήσεων γης που θα διευκολύνει αποτελεσματικά τις επενδύσεις αν δεν υπάρξει συμφωνία, για τις αλλαγές θα εφαρμοστεί πλήρως το χωροταξικό του 2014, ενώ θα έπρεπε να εγκριθεί διάταγμα για τον τομέα της δασοκομίας και ως το Φεβρουάριο του 2016 να εγκριθεί το νομικό πλαίσιο για τα κτηματολογικά γραφεία.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1028)

Όσον αφορά τη γεωργία έπρεπε να θεσπιστούν μέτρα που θα ενίσχυαν την ανταγωνιστικότητα και την απορρόφηση των κονδυλίων της Ε.Ε. Μέτρα που να αποσκοπούν στη βελτίωση της εμπορίας γεωργικών προϊόντων με στόχο την ευκολότερη πρόσβαση των καταναλωτών σε γεωργικά προϊόντα, την ενίσχυση των εξαγωγών και των εξαγωγικών δικτύων διανομής, τη θέσπιση νέου πλαισίου για τους συνεταιρισμούς αλλά και μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν τη μεγαλύτερη συγκέντρωση της αγροτικής εκμετάλλευσης και προγράμματα για την αποδοτικότητα των γεωργικών πόρων.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1028)

Ακόμα συμφωνήθηκε να εφαρμοστούν πλήρως οι διατάξεις του Ν.4314/2014 για τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία.

7 Σκοπός της Ενιαίας εθνικής θυρίδας είναι οι οικονομικοί φορείς να αποκτήσουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν τα απαιτούμενα δεδομένα μόνο μία φορά και από μόνο ένα σημείο, κάνοντας τις διαδικασίες πιο αποδοτικές και μειώνοντας τα κόστη των εμπορικών συναλλαγών. (Οδικός χάρτης για την απλούστευση του εμπορίου 2016-2020)

8 Σε ανεξάρτητη μελέτη που έγινε για λογαριασμό του Royal United Services Institute τα έσοδα μόνο από την παράνομη εμπορία τσιγάρων που απώλεσε το ελληνικό δημόσιο το 2016 ανέρχονται σε 600 εκατομμύρια .(Η Καθημερινή, 2017) Μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιηθεί η δέσμευση ο επίτροπος Πιερ Μοσχοβισί δήλωσε «Η υλοποίηση των μέτρων για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου καυσίμων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των ελληνικών αρχών. Οι αρχές έχουν δεσμευθεί ότι θα διασφαλίσουν την πλήρη υλοποίηση ως το Δεκέμβριο του 2018 και μέχρι σήμερα δε ζήτησαν να τροποποιηθεί η τελική προθεσμία υλοποίησης». (Αυτοδιοίκηση 2017)

Πολύ σημαντική είναι η δέσμευση που αφορά την σύνδεση της έρευνας με την κατάρτιση με σκοπό την εφαρμογή ,μετά από διαβούλευση και αξιολόγηση των βέλτιστων πρακτικών.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1029)

Σημαντικές μεταρρυθμίσεις αναλήφθηκαν στις ρυθμιζόμενες επιχειρήσεις δικτύων που αφορούν την ευθυγράμμιση της νομοθεσίας με τις πολιτικές της Ε.Ε. για να καταστούν πιο σύγχρονες και ανταγωνιστικές και για να μειωθούν τα μονοπωλιακά έσοδα.

Έτσι οι ελληνικές αρχές ανέλαβαν την υποχρέωση να εγκρίνουν τον οδικό χάρτη που θα καταλήξει στην πλήρη δυνατότητα αλλαγής προμηθευτή για όλους τους καταναλωτές ως το 2018 και να κοινοποιήσουν στην Ευρωπαϊκή επιτροπή το μεταρρυθμισμένο σύστημα πληρωμών δυναμικότητας.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.3 σ.1029)

Ακόμα να τροποποιηθούν οι κανόνες ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να αποφευχθεί η αναγκαστική λειτουργία σταθμών παραγωγής κάτω από το μεταβλητό κόστος.Να αρχίσουν οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά φυσικού αερίου, και να αναθεωρηθούν τα τιμολόγια της Δ.Ε.Η. βάσει του κόστους αντικαθιστώντας την έκπτωση 20% για τους χρήστες υψηλής τάσης με τιμολόγια βάσει του οριακού κόστους παραγωγής ,λαμβάνοντας υπόψη τα καταναλωτικά χαρακτηριστικά των πελατών που επηρεάζουν το κόστος. Μέχρι το Σεπτέμβριο του 2015 οι αρχές σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή επιτροπή θα έπρεπε να σχεδιάσουν ένα σύστημα δημοπρασιών ηλεκτρικής ενέργειας (NOME⁹) με σκοπό να μειωθούν τα μερίδια λιανικής και χονδρικής αγοράς της Δ.Ε.Η. κατά 25% και έτσι να πέσουν κάτω από 50% έως το 2020 ,ενώ οι οριακές τιμές να καλύπτουν το κόστος παραγωγής και να συμμορφώνονται πλήρως με τους κανόνες της Ε.Ε.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.3 σ.1027)Λαμβάνεται η δέσμευση έως το 2020 καμιά επιχείρηση να μην μπορεί να παράγει ή να εισάγει άμεσα ή έμμεσα πάνω από το 50% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγεται ή θα εισάγεται στην Ελλάδα. Έως τον Οκτώβριο του 2015 έπρεπε να ληφθούν μη αντιστρέψιμα μέτρα για την ιδιωτικοποίηση της επιχείρησης μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας Α.Δ.Μ.Η.Ε. σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές που υπάρχουν στη Ε.Ε., διασφαλίζοντας τον πλήρη διαχωρισμό της Α.Δ.Μ.Η.Ε. από τη Δ.Ε.Η..Ακόμη θα έπρεπε να επανεξεταστεί η φορολόγηση της

9. Δημοπρασίες των προθεσμιακών προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας ή NOME από την Γαλλική αντίστοιχη νομοθεσία. (Energy press 2017)

ηλεκτρικής ενέργειας και να μεταφερθεί η κοινοτική οδηγία 27/2012 για την ενεργειακή απόδοση.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.3 σ.1029)

Τέλος ως το Δεκέμβριο του 2015 θα έπρεπε να εγκριθεί νέο πλαίσιο για την ενίσχυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς και για την αναβάθμιση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε να βελτιωθεί η απόδοση και η διαλειτουργικότητα τους προκειμένου να μειωθεί το κόστος για τους καταναλωτές.

Σχετικά με τις εταιρίες ύδρευσης οι αρχές θα αναλάβουν την υποχρέωση να δρομολογήσουν το αναγκαίο πλαίσιο που θα επιτρέψει τις αναγκαίες επενδύσεις στα δίκτυα μεταφοράς και παράλληλα θα προστατεύει τους καταναλωτές όσον αφορά τις πολιτικές τιμολόγησης.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.3 σ.1029)

Σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στις μεταφορές και στην εφοδιαστική αλυσίδα οι αρχές δεσμεύονται ως τον Ιούνιο του 2016 να θεσπίσουν ένα γενικό σχέδιο που θα καλύπτει όλες τις μορφές μεταφορών καθώς και ένα σχέδιο δράσης για τη στρατηγική της εφοδιαστικής.

Για τις θαλάσσιες μεταφορές ειδικότερα θα ευθυγραμμιστούν οι απαιτήσεις επάνδρωσης των εθνικών γραμμών με αυτές των διεθνών, ενώ η Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων θα καταστεί πλήρως επιχειρησιακή ως τον Ιούνιο του 2016.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.2 σ.1030)

Σημαντικές είναι οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στο τομέα των ιδιωτικοποιήσεων .Μετά την ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης το 2015 είχαν παγώσει οι ιδιωτικοποιήσεις.Στα πλαίσια της συμφωνίας του τρίτου προγράμματος στήριξης η ελληνική πολιτεία λαμβάνει τη δέσμευση να προωθήσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων που σκοπό έχει να μειώσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του κράτους από το μηχανισμό στήριξης.Η εφαρμογή του προγράμματος, με την εξαίρεση των τραπεζικών μετοχών, απέβλεπε σε ετήσια έσοδα 1,4 δις € για το 2015, 3,7 δις € για το 2016 και 1,3 για το 2017¹⁰. (N 4336/2015§ Γ σημείο 4.4 σ.1030)

10 Αν και το πρόγραμμα είχε ως στόχο για τη διετία 2015-2016 συνολικά έσοδα 5,1δις € το τελικό ποσό που συγκεντρώθηκε η αξία των νέων αποκρατικοποιήσεων τη διετία 2015 - 2016,ανήλθε σε μόλις 550 εκατ. ευρώ.” Εξ αυτών, τα 106 εκατ. ευρώ αφορούσαν το 2015, όπου χάθηκε σημαντικός χρόνος με τη διαπραγμάτευση του 3ου μνημονίου, και τα υπόλοιπα περίπου 440 εκατ. ευρώ αφορούσαν αποκρατικοποιήσεις της περασμένης χρονιάς. Οι τρεις μεγάλες αποκρατικοποιήσεις που έκλεισαν στη διάρκεια της περασμένης διετίας με έσοδα ήταν εκείνη του ΟΛΠ (280 εκατ. ευρώ), του Αστέρα (95 εκατ. ευρώ) και τέλος η εκχώρηση του ιπποδρομιακού στοιχήματος στον ΟΠΑΠ (40 εκατ. ευρώ). Μάλιστα οι δύο πιο σημαντικές από τις τρεις συμφωνίες ολοκληρώθηκαν στο β’ εξάμηνο του 2016, φανερώνοντας πολύμηνες καθυστερήσεις που σημειώθηκαν στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα. (Η καθημερινή2017.)

Ακόμα οι αρχές δεσμεύτηκαν να εγκρίνουν το σχέδιο αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων που ενέκρινε το Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ. Η κυβέρνηση και το Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου 2015 θα έπρεπε να δώσουν δεσμευτικές ημερομηνίες προσφοράς για την ΤΡΑΙΝ.ΟΣΕ ROSCO¹¹ χωρίς ουσιώδεις αλλαγές στους όρους διαγωνισμού, και να προχωρήσει και η διαδικασία πώλησης των περιφερειακών αεροδρομίων και επιπλέον να ολοκληρωθούν οι είκοσι εναπομείναντες δράσεις του Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.(Ν 4336/2015§ Γ σημείο 4.4 σ.1030)

Παράλληλα αποφασίστηκε να δημιουργηθεί νέο ανεξάρτητο ταμείο¹², το οποίο θα είναι υπό την διαχείριση των ελληνικών αρχών και υπό την εποπτεία των οικείων ευρωπαϊκών θεσμών που θα κατέχει σημαντικά περιουσιακά στοιχεία της Ελλάδας τα οποία θα διαχειρίζεται με σκοπό να δημιουργεί υπεραξία την οποία θα αποκομίζει μέσω ιδιωτικοποιήσεων ή με άλλα μέσα. Επίσης να συσταθεί ειδική ομάδα δράσης που σκοπό θα έχει να προτείνει το κατάλληλο πλαίσιο για τη λειτουργία του νέου ταμείου, τρόπους μεγιστοποίησης των κερδών του και το σχεδιασμό στρατηγικών για τον τρόπο εκτέλεσης των ιδιωτικοποιήσεων. Στην προσπάθειά της αυτή η ομάδα δράσης θα χρησιμοποιήσει τα πρότυπα του Ο.Ο.Σ.Α. για τη διαχείριση κρατικών επιχειρήσεων καθώς και τις καλύτερες πρακτικές χωρών-μελών της Ε.Ε.(Ν 4336/2015§ Γ σημείο 4.4 σ.1030)

Τέλος πολύ σημαντικές είναι οι μεταρρυθμίσεις που προβλέπει το τρίτο πρόγραμμα δημοσιονομικής στήριξης σχετικά με την αγορά εργασίας και το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Συγκεκριμένα αναλήφθηκε η υποχρέωση μέχρι τον Οκτώβριο του 2015 να ξεκινήσει διαβούλευση με επικεφαλής ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες με σκοπό την επανεξέταση των υφιστάμενων πλαισίων της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων της συλλογικής δράσης, των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των ομαδικών απολύσεων με βάση τις βέλτιστες πρακτικές σε διεθνές και

11 Η διαδικασία ιδιωτικοποίησης της ΤΡΑΙΝΟΣΕ ολοκληρώθηκε τελικά μετά από αρκετές αναβολές στις 14/9/2017 έναντι τιμήματος 45 εκατομμυρίων € στην Ιταλική Ferrovie Dello Stato Italiane και αφού έδωσε την συγκατάθεσή της η Ευρ.Επιτροπή και αφού η ευρωπαϊκή επιτροπή ανταγωνισμού δεν προχώρησε (Τα Νέα 2017)

12 Το ανεξάρτητο ταμείο αποκρατικοποιήσεων τελικά συστήθηκε με το Νόμο 4386/16 (Φ.Ε.Κ 94Α/27-05-2016) “Επίγουσες διατάξεις για την εφάρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις” στο άρθρο 184 αναφέρεται ότι συστήνεται ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία “Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.” Η.Α.Σ.Ρ “ Hellenic Corporation of Assets and Participations” για τις διεθνείς σχέσεις Καταχωρείται στο καταστατικό της Γ.Ε.Μ.Η. της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου ενώ διέπεται από τις διατάξεις του Ν.4386 και συμπληρωματικά του 2190/1920. Ακόμη ορίζεται καθαρά ότι η εταιρεία δεν ανήκει στον δημόσιο ή ευρύτερο δημόσιο τομέα.

ευρωπαϊκό επίπεδο και με τη συμβολή της Δ.Ο.Ε.. Στο τέλος της διαβούλευσης οι ελληνικές αρχές δεσμεύτηκαν να ευθυγραμμίσουν τα ως άνω πλαίσια της αγοράς εργασίας με τις καλύτερες πρακτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης υπήρξε η δέσμευση ότι οι όποιες αλλαγές στην αγορά εργασίας δεν θα πρέπει να είναι ασύμβατες με τους στόχους μιας βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.¹³ (N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1σ.1026)

Πολύ σημαντική δέσμευση αποτελεί η υποχρέωση ως το Δεκέμβριο του 2015 να εγκριθεί από τις αρχές ολοκληρωμένο σχέδιο για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας. Το σχέδιο αυτό εκτός από τον προφανή αντίκτυπο που θα έχει στην προστασία των εργαζομένων και στην αύξηση των δημοσίων εσόδων από τη φορολογία και την κοινωνική ασφάλιση, θα ενισχύσει και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και θα προστατεύσει τις νόμιμες επιχειρήσεις από τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Για αυτό το σκοπό θα υπάρξει διασύνδεση του πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη» με την εφορία και το ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων ώστε να αντιμετωπιστεί η αδήλωτη εργασία. (N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1 σ.1026)

Ένα άλλο μέτρο που αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι σχετικό με την επαγγελματική κατάρτιση. Έτσι η ελληνική πολιτεία ανέλαβε την υποχρέωση να θεσπίσει ένα σύγχρονο πλαίσιο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης/μαθητείας, να δημιουργήσει ένα σύστημά που θα προσδιορίζει τις δεξιότητες που έχουν ζήτηση στην αγορά και μια διαδικασία αναβάθμισης των προγραμμάτων και της πιστοποίησης. Παράλληλα αναληφθεί η υποχρέωση από την πολιτεία να ενισχύσει τις συμπράξεις με τις περιφερειακές αρχές και τους εργοδότες. (N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1 σ.1026)

Ακόμα ο Ο.Α.Ε.Δ. σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και το Υπουργείο Παιδείας ανέλαβε να εκπονήσει ολοκληρωμένο σχέδιο για την παροχή θέσεων μαθητείας που θα καλύπτει το 33% των σπουδαστών της τεχνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. (N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1 σ.1026)

Στο ίδιο πλαίσιο προώθησης των ενεργητικών πολιτικών έπρεπε να ενισχυθεί η ικανότητα του υπουργείου, μέσω και της αναδιοργάνωσης του Ο.Α.Ε.Δ., της απλούστευσης της εργατικής νομοθεσίας και της κωδικοποίησής της, να σχεδιάζει, να

¹³ Η παραπάνω διατύπωση είναι συμβατή με τη Στρατηγική για την Ευρώπη 2020 που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 26/3/2010 και προβλέπει πέντε στόχους όπου για την απασχόληση προβλέπεται “Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς: μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή” και να απασχολείται το 75% των ατόμων ηλικίας 20–64 ετών

εφαρμόζει και να παρακολουθεί πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1σ.1026)

Επιπρόσθετα οι ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τον Ο.Ο.Σ.Α. ανέλαβαν να επικαιροποιήσουν έως των Απρίλιο του 2016 την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος που είχε εκπονήσει ο οργανισμός το 2011.Η αξιολόγηση μάλιστα θα έπρεπε να περιλαμβάνει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και να αξιολογεί τους δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ έρευνας και εκπαίδευσης, μεταξύ πανεπιστημίων ,ερευνητικών ιδρυμάτων και της αγοράς. Ανάμεσα στα θέματα που θα έπρεπε να επαναξιολογηθούν είναι η πορεία της μεταρρύθμισης του “Νέου Σχολείου”,η λειτουργία και η διακυβέρνηση των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων, η αποδοτικότητα και η διαφάνεια σε όλα τα επίπεδα.Μετά το πέρας της επανεξέτασης θα έπρεπε να προταθούν συστάσεις επί τη βάση των βέλτιστων πρακτικών των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. Μάλιστα με βάση αυτές τις συστάσεις θα έπρεπε να εκπονηθεί νέο σχέδιο δράσης ως το Μάιο του 2016,το οποίο να ολοκληρωθεί ως τον Ιούλιο του 2016 και να τεθεί σε ισχύ πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2016-17.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1 σ.1027)

Ειδικότερα λήφθηκε η υποχρέωση το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα να ευθυγραμμίσει την αναλογία μαθητών ανά τάξη καθώς και τον αριθμό διδακτικών ωρών ανά διδάσκοντα με τις βέλτιστες πρακτικές των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α.. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών να συμβαδίζει και να είναι σε αρμονία με το γενικό σύστημα αξιολόγησης της δημόσιας διοίκησης.

Ακόμα να θεσπιστούν ελάχιστα πρότυπα εκπαίδευσης, ενώ οι αρχές να διασφαλίσουν ότι θα έχουν ίση μεταχείριση σε ιδιωτικά και δημόσια ιδρύματα.(N 4336/2015§ Γ σημείο 4.1 σ.1027)

Κεφάλαιο 2. Πορεία υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη και την απασχόληση

2.1 Πορεία Υλοποίησης των Δεσμεύσεων στις Αγορές Προϊόντων και στο Επιχειρησιακό Περιβάλλον

Το μεγαλύτερο άνοιγμα των αγορών, όπως ήδη λέχθηκε, είναι απαραίτητο για τη δημιουργία οικονομικών ευκαιριών, τη βελτίωση της κοινωνικής δικαιοσύνης και τον περιορισμό της κερδοσκοπίας και των μονοπωλιακών συμπεριφορών, που μεταφράζεται σε υψηλότερο επίπεδο τιμών για τα αγαθά και τις υπηρεσίες και τελικά σε χαμηλότερα επίπεδα διαβίωσης για τους πολίτες.

Μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας για το άνοιγμα των καταστημάτων τις Κυριακές, οι αρχές θέσπισαν νομοθεσία που μειώνει τους σημερινούς περιορισμούς όσον αφορά το μέγεθος και τον τύπο των καταστημάτων (π.χ. shop-in-shop ή μέγιστη επιφάνεια) στις περιοχές όπου επιτρέπεται η εμπορική δραστηριότητα την Κυριακή με απόφαση των τοπικών αρχών. Επιπλέον, τυπικός νόμος καθόρισε πέντε τουριστικές περιοχές που θα μπορούν να λειτουργούν τις Κυριακές¹⁴ για την περίοδο από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο, με εξαίρεση μια Κυριακή στα μέσα Αυγούστου. Με υπουργική απόφαση του αρμόδιου υπουργού οικονομίας (Υπουργική Απόφαση/ 75812-06/07/2017 - Φ.Ε.Κ. 2332/Β/7-7-2017) καθορίστηκαν οι περιοχές που τα καταστήματα μπορούν να λειτουργούν και τις Κυριακές.

¹⁴Οι περιοχές είναι: στο Δήμο Πειραιά συγκεκριμένα τετράγωνα, η περιοχή του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης, τμήμα του ακινήτου του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών το οποίο λειτουργεί ως Εμπορικό Πάρκο, η περιοχή του Δήμου Γλυφάδας η οποία εκτείνεται από την Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως τη Λεωφόρο Ποσειδώνος, περιοχές του Δήμου Παλαιού Φαλήρου που εκτείνονται από την Λεωφόρο Αμφιθέας έως τη Λεωφόρο Ποσειδώνος, περιοχές του Δήμου Καλλιθέας, (iefimerida 2017)

Με στόχο να αυξηθεί ο ανταγωνισμός και να μειωθεί η μέση τιμή των φαρμακευτικών προϊόντων, η εγκριθείσα νομοθεσία επιτρέπει την εφαρμογή της απελευθέρωσης των τιμών των φαρμάκων για τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα.

Τέλος, η συμφωνία μεταξύ των ελληνικών αρχών και του Οργανισμού Τυποποίησης θα επιτρέψει την εναρμόνιση και τυποποίηση των εθνικών τεχνικών προτύπων για τα οικοδομικά υλικά με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά πρότυπα.(E.C./ECFIN 2017 σ.18)

Τα δύο τρίτα των συστάσεων της έκθεσης του Ο.Ο.Σ.Α. για τον ανταγωνισμό που έγιναν γνωστά ως εργαλειοθήκη έχουν εφαρμοστεί σε προηγούμενο στάδιο. Ο νέος γύρος αξιολόγησης του Ο.Ο.Σ.Α. για τον ανταγωνισμό ξεκίνησε στις αρχές του 2016. Τα νέα μέτρα που προτείνει η εργαλειοθήκη στοχεύουν στην μείωση των αδικαιολόγητων και δυσανάλογων περιορισμών που υπάρχουν στις αγορές και δεν επιτρέπουν το άνοιγμά τους.Ειδικότερα απευθύνονται στους τομείς

- A) του ηλεκτρονικού εμπορίου,
- B) των μέσων μαζικής ενημέρωσης,
- Γ)των κατασκευών,
- Δ)των φαρμακευτικών προϊόντων,
- E) των χημικών προϊόντων και
- ΣΤ) του χονδρικού εμπορίου.

Τον Νοέμβριο του 2016, δόθηκε η τελική έκθεση που περιείχε 371 συστάσεις. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που συμφωνήθηκε με τα θεσμικά όργανα, οι αρχές έχουν μέχρι στιγμής εγκρίνει 270 συστάσεις. (E.C./DGECFIN 2017 σ.19)

Η κατάργηση της αποκλειστικότητας των κεντρικών αγορών, η περαιτέρω ελάφρυνση των περιορισμών στις αγορές καυσίμων και μεταφορών και η κατάργηση των περιορισμών διαφήμισης για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και τα φαρμακευτικά προϊόντα βρίσκονται ανάμεσα στις πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Γενικά, η νομική αβεβαιότητα μειώθηκε σημαντικά με την κατάργηση των παλαιών διατάξεων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι αντιβαίνουν στην νεότερη νομοθεσία, δημιουργώντας ένα πιο σταθερό και διαφανές πλαίσιο για τις επιχειρήσεις.

Με τη στήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας, συνεχίστηκε η μεταρρύθμιση και η απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης επενδύσεων. Ο (N 4442/2016 –Φ.Ε.Κ.

230/A/7-12-2016). Ενώ το απαιτούμενο παράγωγο δίκαιο για τους τρεις πρώτους βασικούς τομείς εισέρχεται στη διαδικασία κοινοποίησης αυτό αφορά:

- α) Την Παραγωγή τροφίμων και ποτών,
- β) Τα Καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος(π.χ. καφεενία, εστιατόρια κλπ.) και
- γ) Τον Τουρισμό.

Επιπλέον, η εγκριθείσα νομοθεσία για την αδειοδότηση επιχειρήσεων στον τομέα των τροφίμων ζωικής προέλευσης ξεκαθάρισε το πλαίσιο αίροντας τις όποιες αλληλοκαλύψεις αρμοδιοτήτων υπήρχαν μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών. Η μείωση των αδικαιολόγητων και δυσανάλογων περιορισμών στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα συνεχίστηκε.(E.C./DGECFIN 2017 σ.19)

Τον Νοέμβριο του 2016, το κοινοβούλιο αποφάσισε την σύσταση επιτροπής και ομάδων εργασίας για την άρση των περιορισμών στις δραστηριότητες των μηχανικών και ένα Προεδρικό Διάταγμα αναμένεται να υποβληθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας μέχρι το τέλος Ιουνίου 2017.

Επιπλέον , ψηφίστηκε νομοθεσία και υιοθετήθηκαν μέτρα επί τη βάση των συστάσεων του εξωτερικού συμβούλου και της έκθεσης της εργαλειοθήκης του Ο.Ο.Σ.Α. για τα βασικά νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα όπως οι λιμενεργάτες, οι φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, οι δικηγόροι. Επιπλέον, ψηφίστηκε νόμος σχετικά με το σύστημα μητρώων για τους μηχανικούς των δημοσίων έργων ως ένα πρώτο βήμα για την άρση των αδικαιολόγητων και δυσανάλογων περιορισμών που υπάρχουν. θα ακολουθήσει το απαραίτητο προεδρικό διάταγμα που θα υποβληθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας τον Ιούνιο του 2017. (E.C./DGECFIN 2017 σ.19)

Πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη μείωση της γραφειοκρατίας. Η διαδικασία χορήγησης αδειών για τους εμπόρους καυσίμων απλουστεύθηκε, ενώ ο νέος νόμος για τις υπηρεσίες μιας στάσης για τις επιχειρήσεις θα επιτρέψει την ηλεκτρονική ίδρυση εταιρειών. (N.4441/2016 - Φ.Ε.Κ. 227/A/6-12-2016§1 και§8)

Τέλος, η υποβολή του σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος για τους εξωτερικούς περιβαλλοντικούς αξιολογητές αποτελεί το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μητρώου αξιολογητών εξωτερικού περιβάλλοντος. Έτσι θα διευκολυνθεί / επιταχυνθεί η περιβαλλοντική αδειοδότηση. (E.C./DGECFIN 2017 σ.19)

Επιπλέον πρόοδος έχει συντελεστεί όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων του πρώτου γύρου, της εκ των υστέρων αξιολόγησης, που αφορούσαν

επιλεγμένες πολιτικές σε σχέση με τον ανταγωνισμό και την αδειοδότηση. Μετά τις εκ των υστέρων αξιολογήσεις σε επιλεγμένες μεταρρυθμίσεις που προέκυψαν από την αξιολόγηση που έκανε ο Ο.Ο.Σ.Α. και τα επιχειρηματικά πάρκα, υιοθετήθηκαν ορισμένα μέτρα για την πλήρη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Επιπλέον, συμφωνήθηκαν οι όροι αξιολόγησης του αντίκτυπου του δεύτερου γύρου των εκ των υστέρων εκτιμήσεων από την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο των προηγούμενων προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα, όπως στις τιμές των τουριστικών καταλυμάτων και των βιβλίων. (E.C./DGECFIN 2017 σ.19)

Η Ελληνική κυβέρνηση επιδίωξε περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στον τομέα της χρήσης γης και του κτηματολογίου. Εισηγάγε νομοθεσία για τη βελτίωση του πλαισίου του χωροταξικού σχεδιασμού και δημοσίευσε δασικούς χάρτες που καλύπτουν περίπου το ένα τρίτο της χώρας καλώντας σε δημόσια διαβούλευση (N.4389/2016§153,§154,§155). Το ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π ενέκρινε τον οδικό χάρτη για τα κτηματολογικά γραφεία σε εθνικό επίπεδο, που ετοιμάστηκε με τεχνική βοήθεια από την Παγκόσμια Τράπεζα. Οι ελληνικές αρχές ξεκίνησαν ήδη την εκπόνηση πρωτογενούς νομοθεσίας σύμφωνα με τις αρχές που ορίζονται στον χάρτη πορείας, ο οποίος θα εγκριθεί έως το Σεπτέμβριο του 2017. (E.C./DGECFIN 2017 σ.19)

2.2 Πορεία Υλοποίησης των Δεσμεύσεων σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στα ρυθμιζόμενα δίκτυα (ενέργεια, νερό, μεταφορές)

2.2.1 Ενέργεια

Οι μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα στην ελληνική αγορά ενέργειας αναμένεται ότι θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό, μείωση των στρεβλώσεων και αύξηση των επενδύσεων, προσφέροντας οφέλη σε όλους τους καταναλωτές.

Στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η κυριαρχία της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού μειώνεται μέσω διάφορων μέτρων, ενώ στην αγορά αερίου συνεχίζεται η διαδικασία απελευθέρωσης.

Μετά από απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου τον Δεκέμβριο του 2016, ξεκίνησε μια διαδικασία, βάσει των κανόνων ανταγωνισμού της Ε.Ε., μεταφοράς του

40% περίπου των λιγνιτικών μονάδων της Δ.Ε.Η. σε άλλους ανταγωνιστές. Οι τεχνικές προδιαγραφές βάσει των οποίων θα καθοριστεί το ακριβές πακέτο πώλησης έχουν συμφωνηθεί και θα διευκρινιστούν περαιτέρω με επίσημη ανακοίνωση της Ελληνικής Δημοκρατίας στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (E.C./DGECFIN 2017 σ.20)

Ο πλειστηριασμός ηλεκτρικής ενέργειας από τη Δ.Ε.Η. εφαρμόζεται και, σε συνδυασμό με την εκποίηση λιγνιτικών της μονάδων, αναμένεται να φέρει το μερίδιο αγοράς της Δ.Ε.Η. κάτω από το 50% μέχρι το 2020 όπως έχει προγραμματιστεί.

Οι δημοπρασίες αποσκοπούν στην αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο μηχανισμός που θα δημιουργηθεί θα είναι με την παροχή πρόσβασης σε εναλλακτικούς προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας σε υδροηλεκτρικές και λιγνιτικές μονάδες παραγωγής της Δ.Ε.Η. για αγορά ρεύματος στο οριακό κόστος παραγωγής του. (N4389/16, άρθρα133,135,136) Η αναθεώρηση του τρόπου λειτουργίας της αγοράς ενέργειας οδήγησε σε αύξηση των πλειστηριασμών και επιτάχυνση του ελέγχου των ρυθμιστικών αρχών, προκειμένου να ανταποκρίνονται πιο γρήγορα σε πιθανά ζητήματα που ανακύπτουν στην ομαλή λειτουργία της αγοράς ενέργειας. (E.C./DGECFIN 2017 σ.20)

Καθορίστηκε το χρονοδιάγραμμα επανακαθορισμού της τιμής βάσης. (N4389/16, άρθρο135) Δημιουργήθηκε επίσης κοινή ομάδα αξιολόγησης από τις αρχές και τους θεσμούς για την εκτίμηση του αντίκτυπου των διαρθρωτικών μέτρων και των άλλων μεταρρυθμίσεων της αγοράς που αναμένεται να ολοκληρωθούν στο πλαίσιο του προγράμματος. Το μερίδιο της λιανικής της Δ.Ε.Η. στην αγορά έπεσε από 95,24% τον Αύγουστο του 2015 σε 86,66%, τον Απρίλιο του 2017 (E.C./DGECFIN 2017 σ.20)

Η ολοκλήρωση του πλήρους διαχωρισμού της ιδιοκτησίας του Α.Δ.Μ.Η.Ε., και του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης ποσοστού 24% από στρατηγικό επενδυτή (κρατικό δίκτυο της Κίνας)¹⁵, αποτελεί βασικό βήμα για την δημιουργία σημαντικών επενδύσεων στο δίκτυο. Μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών κανονιστικής ρύθμισης και συγχώνευσης και την

¹⁵ Στις 20-6-2017 πέρασε οριστικά το 24% συστήματος μεταφοράς και το 25% του ΑΔΜΗΕ στην Κινεζική state Grid αντί αντιτίμου 622 εκατ € που μπήκε στα Ταμεία της ΔΕΗ (Η Καθημερινή 2017α)

έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 20 Ιουνίου 2017 το 24% του Α.Δ.Μ.Η.Ε. πέρασε στην Κινεζική State Grid.

Σύμφωνα με τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας η πρόκληση για τον Α.Δ.Μ.Η.Ε. είναι η σύνδεση του δικτύου των νήσων με την ηπειρωτική Ελλάδα ώστε να μειωθεί το κόστος για τους καταναλωτές, η αύξηση της συμμετοχής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό μίγμα της χώρας και η ανάδειξη της Ελλάδας σε ενεργειακό κόμβο. (Ναυτεμπορική 2017)

Σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζεται είναι η οικονομική κατάσταση της Δ.Ε.Η., η οποία εμφανίζει μακροχρόνια αδυναμία συλλογής καθυστερημένων οφειλών από τους καταναλωτές. Στο πρόγραμμα συμπεριλήφθηκαν διάφορα μέσα όπως η εκκαθάριση καθυστερούμενων οφειλών από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και η επαρκής αποζημίωση της Δ.Ε.Η. για την παροχή ρεύματος σε χαμηλότερη τιμή από το οριακό κόστος προς ευάλωτους καταναλωτές και πελάτες σε μη διασυνδεδεμένα νησιά. Πρόκειται για μια σημαντική πρόκληση, η οποία θα απαιτήσει αποφασιστικότητα τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μεσοπρόθεσμα μετά την έγκριση του σχεδίου δράσης. (E.C./DGECFIN 2017 σ. 20)

Άλλες μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, είναι η κατάργηση της χρέωσης για τις Α.Π.Ε., που χρηματοδοτεί τους προμηθευτές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον λογαριασμό ρεύματος και η εφαρμογή νέου καθεστώτος στήριξης των Α.Π.Ε..

Στην αγορά αερίου, η διαδικασία ελευθέρωσης συνεχίζεται, με την πρόβλεψη για την παροχή της δυνατότητας προς όλους τους καταναλωτές, από τον Ιανουάριο του 2018, να επιλέγουν τον προμηθευτή τους. Η βελτίωση του ανταγωνισμού ενισχύεται από τον διαχωρισμό μεταξύ των δικτύων διανομής και των εταιριών παραγωγής ρεύματος και από την αύξηση των ποσοτήτων που δημοπρατούνται από τη Δ.Ε.Π.Α. , στο πλαίσιο του προγράμματος απελευθέρωσης αερίου. Σημαντικά ζητήματα σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των εταιριών εφοδιασμού, τα οποία ανήκουν κατά πλειοψηφία στη Δ.Ε.Π.Α. αλλά διοικούνται από διεθνείς επενδυτές, θα επιλυθούν στο εγγύς μέλλον. (E.C./DGECFIN 2017 σ.20)

Η επανεκκίνηση της ιδιωτικοποίησης του 66% του Δ.Ε.Σ.Φ.Α. αποτελεί βασικό στοιχείο της δέσμης μεταρρυθμίσεων. Η εκδήλωση ενδιαφέροντος θα ξεκινήσει από το Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ. στο πλαίσιο της αναθεώρησης του προγράμματος και συμφωνήθηκε επίσης και εγκρίθηκε ότι ο Δ.Ε.Σ.Φ.Α. θα λειτουργεί με πλήρη κανόνες

ιδιοκτησιακού διαχωρισμού. Εκτός, τον ανταγωνισμό και την ορθή διαχείριση του δικτύου, ο διαχωρισμός θα αποτρέψει επίσης τα προβλήματα που προκάλεσαν την αποτυχία της προηγούμενης ιδιωτικοποίησης, στην οποία η απόκτηση του Δ.Ε.Σ.Φ.Α. από έναν κάθετα ολοκληρωμένο φορέα δημιουργούσε σημαντικές ανησυχίες. (E.C./DGECFIN 2017 σ.20)

2.2.2. Δίκτυα ύδρευσης

Ένα σταθερό κανονιστικό καθεστώς είναι το κλειδί για την παροχή των απαραίτητων επενδύσεων στα δίκτυα ύδρευσης και για την προστασία των καταναλωτών σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική. Η ελληνική πολιτεία έχει θεσπίσει παράγωγο δίκαιο που καθορίζει τις αρχές για την κοστολόγηση και την τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδρευσης (ΚΥΑ 135275 Φ.Ε.Κ. 1751/Β 24-5-2017.)¹⁶ Επιπλέον, ενισχύθηκε η διοικητική και κανονιστική ικανότητα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τη βοήθεια της τεχνικής βοήθειας. Οι εταιρείες ύδρευσης Αθηνών και Θεσσαλονίκης ξεκίνησαν μια διαδικασία προετοιμασίας επιχειρηματικών σχεδίων, μεταξύ άλλων για επενδύσεις και βασικές υποδομές για τα επόμενα πέντε χρόνια. (E.C./DGECFIN 2017 σ.20)

2.2.3. Μεταφορές και Εφοδιαστική Αλυσίδα

Πραγματοποιούνται στρατηγικές αλλαγές στον τομέα των μεταφορών και της εφοδιαστικής αλυσίδας. Οι αρχές, με την υποστήριξη της τεχνικής βοήθειας, έχουν οριστικοποιήσει τους όρους για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μεταφορών για την Ελλάδα που θα καλύπτει όλους τους τρόπους μεταφοράς οδικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες, εναέριες και πολυτροπικές συγκοινωνίες, καθώς και την εφοδιαστική αλυσίδα. Στις 13-6-2017 το ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π ενέκρινε σχέδιο δράσης αποτελούμενο από 35

¹⁶ Σκοπός της ΚΥΑ είναι να εισάγει ενιαίους κανόνες και μεθοδολογία κοστολόγησης και τιμολόγησης της χρήσης του νερού ανά την επικράτεια, έτσι ώστε το συνολικό κόστος των υπηρεσιών ύδατος να ανακτάται από τα προσδιοριζόμενα (κάθε χρόνο επικαιροποιημένα) τιμολόγια των παροχών προς τον τελικό χρήστη. (Sekes 2017)

μεσοβραχυπρόθεσμα σημεία με χρονικό ορίζοντα μέχρι το 2020 με σκοπό να καταστεί η χώρα ηγετικό κέντρο logistics για διεθνή φορτία με έμφαση στην παροχή υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των εθνικών logistics ώστε να υπάρξει μείωση κόστους για τον τελικό καταναλωτή και τέλος τα logistics να αποτελέσουν στρατηγικό μέρος των λειτουργιών του δημόσιου τομέα και να προσθέσουν αξία στις κρατικές αλυσίδες αξίας. Επιπλέον, οι αρχές ολοκλήρωσαν μια συνολική αναθεώρηση του τρόπου επιδότησης για όλους τους τρόπους μεταφοράς με σκοπό τον εξορθολογισμό και την ιεράρχηση των δημόσιων δαπανών στο συγκεκριμένο τομέα. Ακόμα οι αρχές έχουν θεσπίσει το παράγωγο δίκαιο που απαιτείται για την εφαρμογή του νόμου¹⁷ σχετικά με την εφοδιαστική αλυσίδα. (E.C./DGECFIN 2017 σ.; Η Ναυτεμπορική 2017b)

2.2.4. Τομέας Ιδιωτικοποιήσεων

Σε εκπλήρωση της δήλωσης της Διάσκεψης Κορυφής για το Ευρώ στις 12 Ιουλίου 2015 και της συνακόλουθης δέσμευσης που έλαβε η Ελλάδα, ιδρύθηκε με το νόμο 4389/2016 το νέο ταμείο για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων του Ελληνικού δημοσίου η Ελληνική Εταιρεία Περιουσιακών Στοιχείων και Συμμετοχών ή Η.Σ.Α.Ρ.

Σκοπός της Ελληνικής Εταιρείας Περιουσιακών Στοιχείων και Συμμετοχών είναι η διαχείριση ελληνικών περιουσιακών στοιχείων και η μεγιστοποίηση της αξίας τους ώστε να αποκομιστεί κέρδος που θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και στη μείωση των οικονομικών υποχρεώσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας. (E.C./DGECFIN 2017 σ.21)

Μετά το διορισμό του Εποπτικού Συμβουλίου και ακολούθως του Διοικητικού Συμβουλίου η Ελληνική Εταιρεία Περιουσιακών Στοιχείων και Συμμετοχών , συγκροτήθηκε ως σώμα και άρχισε να εργάζεται από τις 16

¹⁷ Πρόκειται για τον Ν.4302/2014 (ΦΕΚ Α' 225/08-10-2014) Ρύθμιση θεμάτων Εφοδιαστικής και άλλες διατάξεις και όπως αυτός τροποποιήθηκε από το άρθρο 50 του Ν. 4442/2016.

Φεβρουαρίου 2017. Επιπλέον ξεκίνησε η διαδικασία αξιολόγησης των μελών των Δ.Σ. των θυγατρικών της, εκτός του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας Η.Φ.Σ.Φ¹⁸ και λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα για να προχωρήσει η ίδρυση μιας θυγατρικής εταιρείας συμμετοχών κρατικών επιχειρήσεων.

Οι βασικοί εσωτερικοί κανονισμοί που θα επιτρέψουν την πλήρη λειτουργία του Η.Σ.Α.Ρ. έχουν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση και έχει συμφωνηθεί ο κατάλογος των υπολοίπων κρατικών επιχειρήσεων που θα μεταφερθούν στο Η.Σ.Α.Ρ..

Οι εσωτερικοί κανόνες εξασφαλίζουν ότι η διαχείριση του Η.Σ.Α.Ρ. γίνεται σε επαγγελματική και ανεξάρτητη βάση και λειτουργεί σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών του Ο.Ο.Σ.Α. για την εταιρική διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων. Η διαδικασία προσδιορισμού του υπόλοιπου χαρτοφυλακίου ακινήτων που θα μεταφερθεί στο Η.Σ.Α.Ρ. έχει επίσης συσταθεί όπως έχει συμφωνηθεί.(Ε.Σ./DGECFIN 2017 σ.21)

2.2.5.Πορεία ιδιωτικοποιήσεων

Οι ιδιωτικοποιήσεις συμβάλλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της οικονομίας και στη μείωση του δημόσιου χρέους.

Η υλοποίηση του Προγράμματος Ανάπτυξης Περιουσιακών Στοιχείων του Ταμείου Ανάπτυξης Περιουσιακών Στοιχείων Η.Ρ.Α.Δ.Φ. ,μέσω άμεσης πώλησης, παραχωρήσεων, τιτλοποιήσεων ή άλλων προσοδοφόρων μορφών, σχετικά με όλα τα βασικά περιουσιακά στοιχεία είναι το κλειδί για την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων και τη χρηματοδότηση προς το κράτος. Η κυβέρνηση και το ταμείο ανάπτυξης περιουσιακών στοιχείων Η.Ρ.Α.Δ.Φ. προέβησαν σε σημαντικές ενέργειες προώθησης του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων τους τελευταίους μήνες, συμπεριλαμβανομένης της μεταβίβασης 14 περιφερειακών αερολιμένων στη

¹⁸ Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ΗΦΣΦ ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2010 (Ν. 3864/2010) ως Ν.Π.Ι.Δ, δεν ανήκει στο δημόσιο τομέα, έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας.Σκοπός του ΤΧΣ είναι η διατήρηση της σταθερότητας του Ελληνικού Τραπεζικού συστήματος.

Fraport¹⁹, ενώ το Δ.Σ. του Η.Ρ.Α.Δ.Φ. ενέκρινε την οικονομική προσφορά για τη σύμβαση παραχώρησης του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών (ΑΙΑ). Το οικονομικό κλείσιμο για το τελευταίο υπόκειται στην έγκριση των αρμόδιων ελληνικών και κοινοτικών αρχών. (E.C./DGECFIN 2017 σ.21)Στις 19/09/2017 δημοσιεύτηκε στο φύλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως η έγκριση παράτασης της από 31/7/1995 σύμβασης ανάπτυξης αεροδρομίου μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, του Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ και της Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών Α.Ε.(Φ.Ε.Κ. 3294/9/09/2017). Με το εν λόγω σχέδιο, η περίοδος επεκτείνεται κατά είκοσι χρόνια, της προηγούμενης σύμβασης, μέχρι δηλαδή την 11η Ιουνίου 2046 έναντι συνολικού τιμήματος 600 εκατ. €.Το Συνολικό όφελος για το ελληνικό δημόσιο εκτιμάται ότι θα είναι μεγαλύτερο αφού τα εκτιμώμενα έσοδα από την καταβολή της ετήσιας αμοιβής που προέβλεπε η προηγούμενη 30ετής σύμβαση θα ανέλθουν στα 894 εκατ €. Ενώ τα εκτιμώμενα έσοδα από την φορολογία εισοδήματος της εταιρείας θα ανέλθουν στα 1,47 δις€ (Το Βήμα 2017_b)

Στο πλαίσιο της συμφωνίας, οι αρχές δεσμεύτηκαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να προχωρήσουν με βασικά έργα ιδιωτικοποίησης. Το Κ.ΟΙ.Σ.Υ.Π. ενέκρινε το Σχέδιο Ανάπτυξης Περιουσιακών Στοιχείων που εγκρίθηκε από το ταμείο ανάπτυξης περιουσιακών στοιχείων.

Οι αρχές έλαβαν επίσης τα απαραίτητα μέτρα για να την έναρξη των προσφορών σχετικά με την παραχώρηση της Εγνατίας οδού. Συμφώνησαν με τους επενδυτές σχετικά με τις συγκεκριμένες ενέργειες επίλυσης των εκκρεμών ζητημάτων με τη δασική και αρχαιολογική υπηρεσία του σχεδίου για το πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού, και το σχέδιο ολοκληρωμένης ανάπτυξης υποβλήθηκε επίσημα από τους επενδυτές στις αρμόδιες αρχές στις 15 Ιουνίου.(E.C./DGECFIN 2017 σ.21)

Παρόλα αυτά τόσο στην περίπτωση του πρώην Αεροδρομίου Αθηνών όσο και στην παραχώρηση της Εγνατίας οδού ανακύπτουν προβλήματα που αναμένεται να καθυστερήσουν τόσο την υλοποίηση της μεταβίβασης της Εγνατία Α.Ε. όσο και την επένδυση για το πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού.

¹⁹ Στις 11/4/2017 συμφωνήθηκε η παραχώρηση 14 περιφερειακών αεροδρομίων για 40 έτη στη Fraport Greece αντί εφάπαξ τιμήματος 1,234 δις €.Το ΤΑΙΠΕΔ προβλέπει ακόμα 22,9 εκατ.€ εγγυημένο μίσθωμα κατ'έτος καθώς και κυμαινόμενη μεταβλητή αμοιβή που υπολογίζεται κατά έτος στο 28,6% των κερδών προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων των αεροδρομίων. Κατά τη διάρκεια της παραχώρησης, το ύψος των συνολικών εσόδων θα ξεπεράσει τα 10 δις. ευρώ ενώ το κράτος υπολογίζεται ότι θα έχει επιπλέον φορολογικά οφέλη 4,6 δις € (Η Αυγή 2017)

Ειδικά η έναρξη της επένδυσης στο ελληνικό θα έχει ένα πολύ θετικό αποτύπωμα στο Α.Ε.Π. της χώρας που αναμένεται να φτάσει το 2,4% του Α.Ε.Π. Το οποίο θα δημιουργηθεί από την αναζωογόνηση παραγωγικών κλάδων και επιχειρήσεων που τώρα έχουν ανενεργό παραγωγικό δυναμικό ενώ θα προκαλέσει και νέες επενδύσεις. Παράλληλα θα δημιουργηθούν 10.000 θέσεις εργασίας κατά τη φάση υλοποίησης του έργου ενώ μετά το πέρας θα δημιουργηθούν 75.000 μόνιμες θέσεις εργασίας. Λαμβάνοντας υπόψη τα θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα του έργου σε όμορες περιοχές οι συνολικές θέσεις εργασίας μπορεί να φτάσουν τις 100.000.Επίπλέον υπολογίζεται ότι θα εισρεύσουν στην περιοχή 1000.000 επιπλέον τουρίστες και η περιοχή θα αναδειχθεί σε διεθνή επενδυτικό προορισμό. (Ι.Ο.Β.Ε. 2016)

2.2.6.Μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας

Στο πλαίσιο του προγράμματος του Ε.Σ.Μ. που συμφωνήθηκε τον Αύγουστο του 2015, η Ελλάδα δεσμεύτηκε να επιτύχει να υιοθετήσει τις βέλτιστες πρακτικές που υπάρχουν στην Ε.Ε. σχετικά με του θεσμικούς φορείς της αγοράς εργασίας και να προωθήσει τον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. (Ε.Κ./DGECFIN 2017 σ.17)

Σημαντικές αλλαγές έγιναν στους θεσμικούς φορείς της ελληνικής αγοράς εργασίας και στα συστήματα διαπραγμάτευσης μισθών μεταξύ 2010 και 2014, γεγονός που αύξησε σημαντικά την ευελιξία της ελληνικής αγοράς εργασίας. Έτσι, ενισχύθηκαν οι επιχειρησιακές συμβάσεις, αίροντας ο Νόμος 4024/2011 διαφορά προσχώματα που είχαν να κάνουν με τον ελάχιστο αριθμό εργαζομένων ή την ειδικότητα προκειμένου να συναφθούν. Επίσης εργοδότης που δεν ήταν μέλος των εργοδοτικών οργανώσεων και δεσμευόταν από τους μισθολογικούς και μη μισθολογικούς όρους της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας με τον 4093/2012 δεσμεύεται για τους μη μισθολογικούς όρους αλλά όχι για τους μισθολογικούς, με την πρόνοια βέβαια αυτοί να μην είναι χειρότεροι από τον κατώτατο θεσμικά θεσπισμένο μισθό. Ακόμη λήφθηκε η απόφαση όσο διαρκεί η εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου οι επιχειρησιακές συμβάσεις να υπερισχύουν σε περίπτωση συρροής με κλαδική συλλογική σύμβαση εργασίας. Με

τον Ν.1876/90 οι συλλογικές συμβάσεις είχαν διάρκεια από 1 έτος ως αορίστου με τον Ν.4346/2012 η διάρκεια τους περιορίζεται σε από 1 έως 3 έτη. Επίσης η μετενέργεια από έξι μήνες περιορίστηκε σε τρεις μήνες. Με τον Ν.4024/2011 καταργήθηκε η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης, που όριζε ότι αν η σχέση εργασίας ρυθμιζόταν από περισσότερες της μίας συμβάσεις ίσχυαν οι ευνοϊκότερες ρυθμίσεις. Ο νόμος 1876/1990 προέβλεπε ότι όταν οι συλλογικές διαπραγματεύσεις αποτύγχαναν τα συμβαλλόμενα μέρη να μπορούν μονομερώς να προσφεύγουν στη διαιτησία. Ο νόμος 4303/2014 επανακαθόρισε τον τρόπο προσφυγής στη διαιτησία καθιστώντας τη προσφυγή σε αυτήν δυσχερή. Με τον Ν 4046/2014 καθορίζεται πλέον με κρατική παρέμβαση το ύψος του κατώτατου μισθού και ημερομισθίου στα πλαίσια της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας. Έτσι ο κατώτατος μισθός μειώθηκε κατά 22% για τους εργαζομένους κάτω των 25 και κατά 32% για τους εργαζομένους άνω των 25. Από 1-1-2017 ο κατώτατος μισθός για τους κάτω των 25 διαμορφώθηκε στα 510,95€ και για το κατώτατο ημερομίσθιο στα 22,83€. Ακόμα καταργήθηκε με το άρθρο 1 παρ1 του Ν.3846/2010 η πρόβλεψη του Ν.2693/98 ότι οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου εντός εννέα ημερών θα πρέπει να γνωστοποιούνται στην επιθεώρηση εργασίας. Επιπλέον ο Ν.3986/2011 ανέβασε το χρονικό διάστημα από το οποίο τεκμαίρεται ότι ο εργαζόμενος καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες και κατά συνέπεια θα πρέπει να μετατραπεί η σύμβασή του από ορισμένου σε αορίστου χρόνου από τα δύο στα τρία έτη. Στη μερική απασχόληση καταργήθηκε η υποχρέωση του εργοδότη όταν ο εργαζόμενος για λόγους δικαιολογημένης ανάγκης εργασθεί πέραν του μειωμένου ωραρίου τις επιπρόσθετες ώρες να τις αποζημιωθεί με ένα επιπλέον 10% και καταργήθηκε η διάταξη του Ν.3899/1999 που προέβλεπε ότι εφόσον το ωράριο απασχόλησης είναι χαμηλότερο των τεσσάρων ωρών ημερησίως οι αποδοχές των μισθωτών να αυξάνονται κατά 7,5%. Τέλος η εκ περιτροπής εργασία από τους έξι μήνες διευρύνθηκε στους εννέα.

Ο στόχος του τρέχοντος προγράμματος Ε.Σ.Μ. είναι να βελτιωθεί η ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και δικαιοσύνης, διασφαλίζοντας την ήδη επιτευχθείσα πρόοδο. Για το σκοπό αυτό, διεξήχθη συνολική επανεξέταση των πλαισίων των συλλογικών διαπραγματεύσεων, των απεργιακών κινητοποιήσεων και των ομαδικών απολύσεων από τον Απρίλιο έως τον Σεπτέμβριο του 2016. Η επανεξέταση αυτή πραγματοποιήθηκε από μια ομάδα οκτώ ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων και

περιλάμβανε ευρεία διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Μια τελική έκθεση με συστάσεις εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016. (E.C./DGECFIN 2017 σ.17)

Λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων ως βάση για συζήτηση, επιτεύχθηκε συμφωνία για μια νέα δέσμη μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας.

- Όσον αφορά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, οι αρχές συμφώνησαν ότι το ισχύον πλαίσιο θα παραμείνει σε ισχύ μέχρι το τέλος του προγράμματος μακροοικονομικής προσαρμογής.

Αυτό περιλαμβάνει τη διατήρηση της υφιστάμενης αναστολής της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης, όπου σε περίπτωση αλληλεπικαλυπτόμενων συλλογικών συμβάσεων, επικρατούν εκείνοι οι όροι που είναι οι πλέον ευνοϊκοί για τον εργαζόμενο, και της δυνατότητας του Υπουργού Εργασίας να επεκτείνει τις επιμέρους τομεακές συλλογικές συμβάσεις σε ολόκληρο τον κλάδο .

Η νομοθεσία για την επιβεβαίωση των αναστολών εγκρίθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου N.4472/2017 του υπουργείου εργασίας προκειμένου να διασφαλιστεί η σαφήνεια όσον αφορά τη νομική ερμηνεία των διατάξεων της αντίστοιχης νομοθεσίας του N.4024/2011 που είχαν αρχικά θεσπίσει τέτοιες αναστολές. Παράλληλα με τη νομοθεσία, η κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να αναπτύξει ένα αξιόπιστο διοικητικό σύστημα για την αξιολόγηση της αντιπροσωπευτικότητας των κοινωνικών εταίρων που υπογράφουν τις κλαδικές συμφωνίες. (E.C./DGECFIN 2017 σ.17)

- Σχετικά με τις ομαδικές απολύσεις, λαμβάνοντας επίσης υπόψη την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, οι ελληνικές αρχές συμφώνησαν να αντικαταστήσουν το υφιστάμενο πλαίσιο διοικητικής έγκρισης των ομαδικών απολύσεων από το κράτος με μια διαδικασία κοινοποίησης μέγιστης διάρκειας τριών μηνών στην οποία δεν περιλαμβάνουν την εκ των προτέρων έγκριση. Η σχετική νομοθεσία εγκρίθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου για τα εργασιακά N.4472/2017. Συμφωνήθηκε επίσης ότι δεν θα ήταν απαραίτητη η τροποποίηση των ορίων που ορίζουν τις απολύσεις ως ομαδικές. (E.C./DGECFIN 2017 σ.17)

- Όσον αφορά τις απεργιακές κινητοποιήσεις, προκειμένου να ενισχυθούν οι υφιστάμενες εγγυήσεις στον αστικό κώδικα σχετικά με τη δυνατότητα ενός εργοδότη να μην πληρώνει τους μισθούς στους εργαζόμενους όταν η επιχείρηση δεν μπορεί να λειτουργήσει λόγω απεργίας, εγκρίθηκε νομοθεσία για τη δημιουργία διαδικασίας

ταχείας δικαστικής επίλυσης τέτοιων διαφορών. Αυτός ο μηχανισμός παρέχει μια αποτελεσματική ισορροπία στην υφιστάμενη επίσημη απαγόρευση των αποκλεισμών, η οποία θεωρείται ομόφωνα από όλους τους κοινωνικούς εταίρους ως μη προβληματική για τις εργασιακές σχέσεις και τις διαβεβαιώσεις που απαιτούνται για τις επιχειρήσεις να περιορίσουν το πρόσθετο κόστος των παρεμποδιζόμενων τακτικών επιχειρήσεων σε περίπτωση απεργίας. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές συμφώνησαν να εκσυγχρονίσουν τις σχετικές πτυχές της νομοθεσίας που ρυθμίζει τη συνδικαλιστική δραστηριότητα, την προστασία και τα οφέλη, μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους. Αυτό περιλαμβάνει ειδικότερα:

i) την αναθεώρηση του καταλόγου των δικαιολογημένων λόγων απόλυσης των εργαζομένων που προστατεύονται ως μέλη των συνδικαλιστικών οργανώσεων²⁰

ii) τον εξορθολογισμό του συστήματος παροχών άδειας για τα συνδικαλιστικά μέλη. (E.C./DGECFIN 2017 σ.17)

Δεδομένου ότι η απαιτούμενη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους έχει αρχίσει αλλά δεν ολοκληρώθηκε εγκαίρως για τη σύναψη συμφωνίας για μια συνολική πρόταση, (Ιούνιος 2017) οι αρχές συμφώνησαν με τους κοινωνικούς εταίρους να προβούν σε ορισμένα πρώτα βήματα στο πλαίσιο του πολυνομοσχεδίου για τα εργασιακά (N.4472/2017) και να δεσμευθούν να συνεχίσει η διαδικασία διαβούλευσης για τον πιθανό περαιτέρω εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για τις απεργιακές κινητοποιήσεις.

Στο πρώτο σημείο, η συμφωνία περιελάμβανε την προσθήκη δύο νέων στοιχείων στον κατάλογο, που καλύπτουν τις περιπτώσεις κλοπής ή υπεξαίρεσης κατά του εργοδότη και της αδικαιολόγητης απουσίας άνω των τριών ημερών. Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, οι αρχές πρότειναν και θέσπισαν νομοθεσία για τον εκσυγχρονισμό και την ενοποίηση των υφιστάμενων κανόνων σχετικά με τα δικαιώματα των συνδικαλιστικών αδειών. (E.C./DGECFIN 2017 σ.17)

• Οι ελληνικές αρχές συμφώνησαν επίσης να αξιολογήσουν τον ρόλο της διαιτησίας στο υφιστάμενο σύστημα εργασιακών σχέσεων και να επανεξετάσουν, σε συνεννόηση με τους κοινωνικούς εταίρους, τις τρέχουσες διαδικασίες διαμεσολάβησης και διαιτησίας έως τον Φεβρουάριο του 2018. (E.C./DGECFIN 2017 σ. 18) Προκειμένου να εξορθολογιστεί το υφιστάμενο σύνολο της εργατικής

²⁰ Ο κατάλογος αυτός είναι ουσιαστικά μια αποκλειστική λίστα λόγων απόλυσης, δηλαδή ένας συνδικαλιστής μπορεί να απορριφθεί μόνο για έναν από τους λόγους που αναφέρονται ρητά στην νομοθεσία)

νομοθεσίας, οι υπάρχοντες νόμοι θα κωδικοποιηθούν σε έναν ενιαίο κώδικα εργατικού δικαίου. Για το σκοπό αυτό δημιουργείται ένα ειδικό πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας.

Ένας άλλος σημαντικός στόχος του προγράμματος του E.S.M. αφορά την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας. Με τη συμβολή της τεχνικής βοήθειας από τη διεθνή οργάνωση εργασίας, εγκρίθηκε και εφαρμόζεται ήδη σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Το σχέδιο προωθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, που περιλαμβάνει την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων θεσμικών οργάνων, βελτιώνει τις γνώσεις και την ικανότητα ανίχνευσης του φαινομένου, και επανεξετάζει το σύστημα κινήτρων για την προώθηση της μετάβασης στην «φανερή» οικονομία ενισχύοντας τις δυνατότητες της επιθεώρησης εργασίας. (E.C./DGECFIN 2017 σ.18)

Η επέκταση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει προσδιοριστεί ως βασικό εργαλείο για τη στήριξη της ανάπτυξης και την δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Έτσι υιοθετήθηκε μια συνολική στρατηγική για την μεταρρύθμιση της Ε.Ε.Κ. με την οριστικοποίηση ενός σχεδίου το οποίο περιλαμβάνει συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους για τον αριθμό των θέσεων μαθητείας που θα δημιουργηθούν κατά τα επόμενα σχολικά έτη στα επαγγελματικά λύκεια. Επιπλέον, εγκρίθηκαν τα πλαίσια ποιότητας για τα προγράμματα σπουδών επαγγελματικής κατάρτισης και μαθητείας. Η επιτυχής ανάπτυξη ενός καλού και λειτουργικού συστήματος Ε.Ε.Κ. εξαρτάται από την ικανότητα συμμετοχής και κινητοποίησης της επιχειρηματικής κοινότητας. Για το σκοπό αυτό, θα δημιουργηθούν μια σειρά εταιρικών σχέσεων, με στόχο να υποστηριχθούν οι εργοδότες να προσφέρουν ποιοτικά προγράμματα μαθητείας, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η βιώσιμη επέκταση της μαθητείας. (E.C./DGECFIN 2017 σ.18)

Επίσης, ενισχύεται η θεσμική ικανότητα των αρμόδιων φορέων της δημόσιας διοίκησης που είναι επιφορτισμένοι με την εθνική εργατική πολιτική, με την παροχή τεχνικής βοήθειας. Ο γενικός στόχος είναι η βελτίωση του τρόπου με τον οποίο διαμορφώνονται, εφαρμόζονται και παρακολουθούνται οι δημόσιες πολιτικές σε αυτόν τον τομέα ούτως ώστε να αυξηθεί η ικανότητα μεταρρύθμισης της κοινωνικής πρόνοιας, των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και η δυνατότητα σχεδιασμού προγραμμάτων και απορρόφησης των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων. Αυτό περιλαμβάνει επίσης τη συνεχιζόμενη διαδικασία μεταρρύθμισης του

Ο.Α.Ε.Δ. με την ανάπτυξη μιας νέας πιο σύγχρονης προσέγγισης στην υλοποίηση ενεργητικών προγραμμάτων αντιμετώπισης της ανεργίας. (Ε.Σ./DGECFIN 2017 σ.18)

Η ελληνική πολιτεία έχει λάβει επίσης μέτρα για τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος. Έτσι ευθυγραμμίστηκε ο νόμος για την ιδιωτική εκπαίδευση με τις δεσμεύσεις του Μνημονίου. Ο Ο.Ο.Σ.Α. ξεκίνησε την εκπόνηση μιας νέας έκθεσης σχετικά με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και έχει εκδοθεί μια εγκύκλιος για την εφαρμογή του συμφωνηθέντος τριετούς σχεδίου δράσης για την εκπαίδευση.

ΑΝΑΛΗΨΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ	ΕΦΑΡΜΟΓΗ	ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Αγορά Εργασίας:		
Θέσπιση νομοθεσίας περί Συλλογικών διαπραγματεύσεων προκειμένου να προβλεφθεί ότι οι μεταρρυθμίσεις του 2011 για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις θα παραμείνουν σε ισχύ μέχρι το τέλος του προγράμματος του Ε.Σ.Μ. Αυτό περιλαμβάνει την αναστολή της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης και της αρχής της μετενέργειας.	Εκπληρώθηκε	Υιοθετήθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου αρθ. 16. Νόμος Υπ' αριθμ.4472/2017 Φ.Ε.Κ.Α Η διατύπωση της επεξηγηματικής σημείωσης που συνοδεύει το άρθρο έχει τροποποιηθεί και είναι πλέον πλήρως σύμφωνη με τη συμφωνία στο πλαίσιο του τρίτου προγράμματος
Αγορά εργασίας: Τροποποίηση της νομοθεσίας για τις ομαδικές απολύσεις (νόμος 1387/1983) που θα αντικαταστήσει το ισχύον πλαίσιο διοικητικής έγκρισης των ομαδικών απολύσεων. Το νέο πλαίσιο θα περιλαμβάνει την κοινοποίηση της απόλυσης σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των τριών μηνών ενώ δεν θα προϋποθέτει την εκ των προτέρων έγκριση της από τον υπουργό εργασίας	Εκπληρώθηκε	Υιοθετήθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου, Άρθ. 17.ν 4472/2017
Αγορά Εργασίας: Απεργιακές κινητοποιήσεις		
Θέσπιση νομοθεσίας που θα επιτρέπει την ταχεία έκδοση δικαστικών αποφάσεων σχετικά με την κρίση για την νομιμότητα	Εκπληρώθηκε	Υιοθετήθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου ν4472/2017 Άρθ. 20.

των απεργιών και θα χρησιμοποιείται επίσης για διαφορές που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου. 656 του Αστικού Κώδικα σε περιπτώσεις απεργιών.		
Μετά από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους, εκσυγχρονισμός του νόμο 1264/1982 και άλλων σχετικών νομοθετικές πράξεων με: (i) επανεξέταση του καταλόγου των αιτιολογημένων λόγων καταγγελίας της σύμβασης των εργαζομένων που προστατεύονται ως συνδικαλιστές (ii) του εξορθολογισμού του συστήματος των παροχών στους συνδικαλιστές.	Εκπληρώθηκε	Η πρώτη δέσμευση (i) εκπληρώθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου,ν 4472/2017 άρθρα 18 και 19. Σχετικά με τη δεύτερη δέσμευση ii), οι αρχές δεσμεύθηκαν δημοσίως να συνεχίσουν τη διαδικασία διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους για το ενδεχόμενο περαιτέρω εκσυγχρονισμού των σχετικών διατάξεων.
Αγορά εργασίας: αδήλωτη εργασία.		
Υιοθέτηση ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της λαθραίας και υποδηλωμένης εργασίας.	Εκπληρώθηκε	Το τελικό σχέδιο λήφθηκε στις 19 Μαΐου.
Ορισμός του Ανώτατου Συμβουλίου Εργασίας (Α.Σ.Ε.) ως θεσμικού οργάνου υπεύθυνου για τον συντονισμό και την εποπτεία της εφαρμογής του σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας.	Εκπληρώθηκε	Η Τροποποίηση για την αλλαγή του κανονιστικού πλαισίου του Α.Σ.Ε. εγκρίθηκε στις 26 Απριλίου (Ν. 4468/17, άρθρο 15).
Εκπαιδευτικό σύστημα και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση	Εναρμόνιση	
Να εναρμονιστεί ο νόμος περί ιδιωτικής εκπαίδευσης (νόμος 4415/2016) σύμφωνα με τις δεσμεύσεις του προγράμματος για την πολιτική της αγοράς εργασίας και τη βελτίωση της νομοθεσίας.	Εκπληρώθηκε	Υιοθετήθηκε ως μέρος του πολυνομοσχεδίου
Να ανατεθεί στον Ο.Ο.Σ.Α. η εκπόνηση νέας έκθεσης για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.Μια ενδιάμεση έκθεση θα παραδοθεί τον Ιούλιο του 2017 ενώ η τελική έκθεση θα ολοκληρωθεί μέχρι το Νοέμβριο του 2017.	Εκπληρώθηκε	Οι ελληνικές αρχές απέστειλαν στον Ο.Ο.Σ.Α. στις 9 Μαΐου 2017 μια πρώτη αναλυτική έκθεση υφιστάμενης κατάστασης που είναι απαραίτητη για την έναρξη της εφαρμογής της μελέτης. Η εναρκτήρια συνάντηση

		ήταν τη Δευτέρα 15 Μαΐου.
Εκδώσει εγκυκλίου με το τριετές πρόγραμμα δράσης για την εκπαίδευση, ενημέρωση όλων των κυβερνητικών φορέων και εφαρμογή στον κατάλληλο χρόνο	Εκπληρώθηκε	Η εγκύκλιος στάλθηκε στους αρμόδιους φορείς στις 19.05.17
Οι αρχές θα: (α) νομοθετούν τα περιγράμματα του προγράμματος σπουδών και της μαθητείας για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (Ε.Ε.Κ.) και (β) θα ολοκληρώσουν το σχέδιο εφαρμογής της ΕΕΚ	Εκπληρώθηκε	Υπογράφηκε η κοινή υπουργική απόφαση. Φ.Ε.Κ. 4367 τις 20 Φεβρουαρίου 2017. Τελική έκδοση της έκθεσης εφαρμογής Ε.Ε.Κ. συμφωνήθηκε στις 19 Μαΐου 2019.
Το Υπουργείο Εργασίας θα οριστικοποιήσει με τους θεσμούς τους οι όροι εντολής και ο προϋπολογισμός για τις συνεργασίες ΕΕΚ	Εκπληρώθηκε	Τα έγγραφα ελήφθησαν στις 18 Μαΐου.

Πίνακας εξέλιξης της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων.(Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων 2017, σελ 43)

Στο πλαίσιο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη αναμένεται στις αγορές προϊόντων και στη βελτίωση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος η έκδοση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για τις εξορυκτικές επιχειρήσεις καθώς και για την λειτουργία των κτηματολογικών γραφείων σε όλη την χώρα. Ακόμα στα ρυθμιζόμενα δίκτυα αναμένεται η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας για την αγορά αερίου με την ευρωπαϊκή και ειδικά αλλά όχι μόνο στον τομέα της διαλειτουργικότητας, επιπλέον αναμένεται η έκδοση του bussines plan της Ε.Υ.Α.Θ. και Ε.ΥΔ.Α.Π.. Θα κατατεθεί στη DG MOVE η νέα τιμολογιακή πολιτική για τα διόδια πάνω στην Εγνατία οδό καθώς και στους κάθετους άξονες, μόλις οι τεχνικοί σύμβουλοι του ελληνικού ταμείου ανάπτυξης περιουσιακών στοιχείων δημοσιεύσουν την έκθεσή τους. Στην ελληνική εταιρεία περιουσιακών στοιχείων η κυβέρνηση με τη διαχείριση του νέου ταμείου θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη μεταφορά της πρώτης ομάδας περιουσιακών στοιχείων που θα προσδιοριστεί από την ομάδα εργασίας και θα συμφωνηθεί με τα θεσμικά όργανα. (Ε.Κ./DGECFIN 2017 σ.66)

Συνοψίζοντας όλα τα έτη από το 2010 έως 2017 υπήρξε μια πλειάδα μέτρων σε όλους του τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.Ειδικά στην αγορά εργασίας τα

μέτρα οδηγούσαν στην ελαστικοποίηση των όρων εργασίας. Στόχος των παραπάνω αλλαγών ήταν να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και κατά συνέπεια και της ελληνικής οικονομίας, μέσω της μείωσης του κόστους εργασίας που θα οδηγούσε σε μια «εσωτερική υποτίμηση» η οποία θα προκαλούσε την αναθέρμανση της επιχειρηματικότητας, την αύξηση του Α.Ε.Π. και τελικά τη μείωση της ανεργίας. Το ερώτημα βέβαια που ανακύπτει είναι αν μία τέτοια πολιτική αρκούσε ή αρκεί από μόνη της για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία, να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας.

Μέρος Β

Κεφάλαιο 3.Μεταρρυθμίσεις των αγορών εργασίας που έλαβαν χώρα στην Πορτογαλία και Ιρλανδία στα πλαίσια των αντίστοιχων προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής.

3.1.1.Η περίπτωση της Πορτογαλίας

Η Πορτογαλία είναι μια χώρα που το Α.Ε.Π. της φτάνει τα 204 δις € το εξωτερικό της χρέος είναι δις 405 δις € και η ανεργία κυμαίνεται στο 8,8% ενώ ο πληθυσμός της είναι 10,261,595. Σταδιακά από την εποχή της εισδοχής της στην ευρωπαϊκή κοινότητα το 1986 η Πορτογαλία μεταβλήθηκε σε οικονομία των υπηρεσιών. Έτσι σήμερα το 6,6% του εργατικού δυναμικού της ασχολείται στον πρωτογενή τομέα, το 25% στο δευτερογενή και το 68,8% στον τριτογενή τομέα. Η ανεργία των νέων είναι ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα , αν και έχει βελτιωθεί τους τελευταίους μήνες. Η μακροχρόνια ανεργία έχει μειωθεί, αλλά εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει το 55,2% της συνολικής ανεργίας²¹.

Σύμφωνα με έρευνα για το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό, το ποσοστό δραστηριότητας της Πορτογαλίας (73,9%) εξακολουθεί να είναι υψηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ-28, που είναι 73,1%. Η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας (70,8%) είναι επίσης υψηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε. κατά 67,5%. (European Commission-Eures 2017)

²¹ Ο μέσος όρος της μακροχρόνιας ανεργίας στην ΕΕ-28 ανέρχεται στο 46,6%

Πίνακας 3.1 Εξέλιξη του Πορτογαλικού Α.Ε.Π. την τελευταία δεκαετία

3.1.2.Οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που έλαβαν χώρα στην Πορτογαλία και τα αποτελέσματά τους

Οι πρώτες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας της Πορτογαλίας όπως η κωδικοποίηση της εργατικής νομοθεσίας έλαβαν χώρα πριν ακόμα την κρίση κατά τη διάρκεια της πρώτης δεκαετίας του 2000. Αυτές όμως οι αλλαγές, αν και σύμφωνες με προτάσεις εργοδοτών, του Ο.Ο.Σ.Α. ή της Ευρωπαϊκής ένωσης δεν επέφεραν σημαντικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των αγορών εργασίας. (Cardoso-Branco 2017 σ.10)

Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν σε μείωση του δείκτη της εργατικής νομοθετικής προστασίας EPL για τους εργαζομένους με μόνιμη σύμβαση εργασίας από το 4,42 στο 4,13 αρκετά πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης.

Στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου η μεγάλη αλλαγή ήρθε με την επέκτασή της διάρκειάς τους στους 24 μήνες. Αυτό έφερε μία σημαντική μείωση του EPL, σημαντικά κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε., στο 1,94 από 2,56 που ήταν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι διαρθρωτικές αλλαγές να επικεντρωθούν στους εργαζομένους αορίστου χρόνου.

Σύμφωνα με το μνημόνιο, οι μεταρρυθμίσεις στην εργατική νομοθεσία στόχευαν:

- i) Στην μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας,
- ii) Στη δημιουργία θέσεων εργασίας και
- iii) Στη διευκόλυνση αλλαγής εργασιακής καριέρας.

Επιπλέον οι μεταρρυθμίσεις που εισήχθησαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου οδηγούσαν στη μείωση του κόστους που είχαν για τους εργοδότες οι απολύσεις εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (Moreira κ.α 2015 σ.206).

Οι στόχοι αυτοί προσπάθησαν να επιτευχθούν, με την ομογενοποίηση των όρων απόλυσης μεταξύ των προσωρινών και των μόνιμων συμβάσεων εργασίας, τη μείωση του κόστους των αποζημιώσεων, και τελικά με τη μείωση του χάσματος μεταξύ της αυστηρότητας των ρυθμίσεων της εργατικής προστασίας στην Πορτογαλία και του μέσου όρου των ρυθμίσεων στα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Έτσι σε συμφωνία με τις προβλέψεις του μνημονίου, η αποζημίωση για την απόλυση των εργαζομένων για τις νέες συμβάσεις μειώθηκε από 30 σε 20 ημέρες του χρόνου της θητείας του εργαζομένου, με ανώτατο όριο τις 12 φορές του μηνιαίου μισθού του υπαλλήλου ή 240 φορές του κατώτατου μισθό (το ελάχιστο των δύο). Επιπλέον, καταργήθηκε η τριμηνιαία ελάχιστη καταβολή αποζημίωσης απόλυσης.²²Μάλιστα ενώ το 2011 οι αλλαγές εφαρμόστηκαν μόνο σε νέες προσλήψεις, το 2012 είχαν επεκταθεί σε όλους τους εργαζόμενους.

Η τροποποίηση του εργατικού κώδικα που έγινε το 2013 μείωσε περαιτέρω την αποζημίωση για τις συλλογικές απολύσεις που αφορούν νέες προσλήψεις, καθορίζοντας ότι η αποζημίωση απόλυσης θα μειωθεί από 30 σε 20 ημέρες.

Η αναθεώρηση του εργατικού κώδικα το 2013 δημιούργησε επίσης ένα μεταβατικό καθεστώς που μείωσε την αποζημίωση απόλυσης σε υπάρχουσες περιπτώσεις μεμονωμένων απολύσεων εργαζομένων σε μόνιμες και ορισμένου χρόνου συμβάσεις. (Cardoso-Branco 2017 σ.10)

Ακόμη, η προστασία των εργαζομένων με μόνιμες συμβάσεις εργασίας από τον κίνδυνο καταχρηστικής απόλυσεως είχε αποδυναμωθεί από τη διασταλτική ερμηνεία της δίκαιης απόλυσης σε περίπτωση ακαταλληλότητας για εργασία, την κατάργηση του κανονισμού που προστάτευε τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας

²² Αυτές οι αλλαγές είχαν περιληφθεί στις αναθεωρήσεις του εργατικού κώδικα το 2011 (Νόμος 53/2011-14-10), και του 2012 (Νόμος 23/2012-25-6).

σε περίπτωση απόλυσης και την εξάλειψη της απαίτησης οι εργοδότες να προσφέρουν μία εναλλακτική θέση εργασίας σε περίπτωση καταχρηστικής απολύσεως (Ramalho 2013 σ.9).

Το 2014, η πορτογαλική κυβέρνηση θέσπισε νέα νομοθεσία²³, ως αντίδραση στην απόφαση 602/2013 του Συνταγματικού δικαστηρίου η οποία καταργούσε πολλά από τα ως άνω μέτρα. Η νέα νομοθεσία όριζε κριτήρια προς τους εργοδότες για τον καθορισμό της έννοιας των μεμονωμένων απολύσεων σε περίπτωση μείωσης των θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τους νέους κανόνες, προτεραιότητα για απολύσεις δόθηκε στα άτομα που έχουν

α) τις χαμηλότερες αξιολογήσεις επίδοσης,

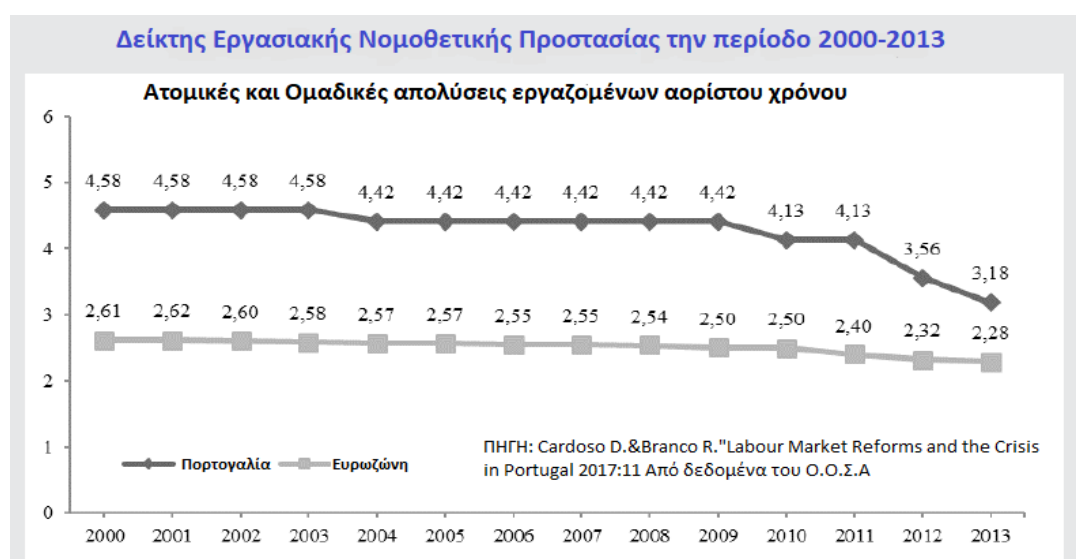
β)τα χαμηλότερα προσόντα,

γ)τα υψηλότερα κόστη για την εταιρεία,

δ)το χαμηλότερο επίπεδο της εμπειρίας, και το μικρότερο αριθμό ετών στην εταιρεία (Moreira κ.α. 2015 σ.207).

Συνεπεία αυτών των αλλαγών ήταν η πτώση του δείκτη εργασιακής νομοθετικής προστασίας EPL για τους εργαζόμενους με συμβάσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης από 4,13 το 2011 στο 3,18 το 2013. Η μείωση αυτή έφερε τον βαθμό αυστηρότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων της χώρας για τις εργασιακές σχέσεις πιο κοντά προς το μέσο όρο της Ευρωζώνης, εκπληρώνοντας ένα στόχο του μνημονίου.

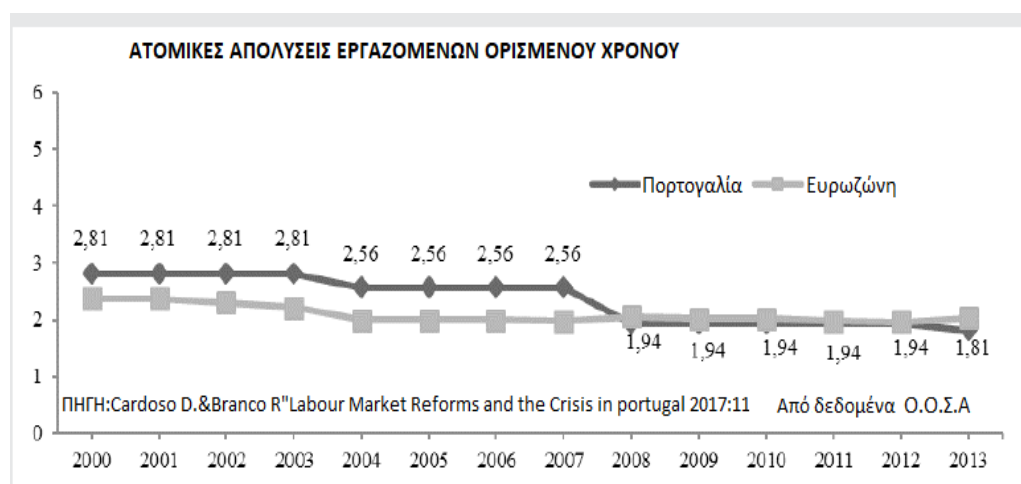
Πίνακας 3.2 Συγκριτική εξέλιξη του δείκτη εργασιακής νομοθετικής προστασίας μεταξύ Πορτογαλίας και Ευρωζώνης αναφορικά με τις ατομικές και ομαδικές απολύσεις

²³ Νόμος 27/8-5-2014

Όσον αφορά εργαζόμενους ορισμένου χρόνου το 2011, οι αποζημιώσεις απόλυσης για τις νέες προσλήψεις μειώθηκαν από 36 σε 24 ημέρες, για συμβάσεις διάρκειας λιγότερο των 6 μηνών και για συμβάσεις διάρκειας ίσης ή περισσότερο των 6 μηνών σε 20 ημέρες ανά έτος υπηρεσίας²⁴. Επιπλέον παρατάθηκε προσωρινά η διάρκεια των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου έως και 18 μήνες²⁵ και, στη συνέχεια, σε επιπλέον 12 μήνες²⁶. Αυτές οι αλλαγές είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του δείκτη EPL για συμβάσεις ορισμένου χρόνου από 1,94 το 2012 σε 1,81 το 2013 χαμηλότερα του μέσου όρου της Ευρωζώνης. (Cardoso-Branco 2017 σ.12)

Πίνακας 3.3 Συγκριτική εξέλιξη του δείκτη εργασιακής νομοθετικής προστασίας μεταξύ Πορτογαλίας και Ευρωζώνης αναφορικά με τις απολύσεις εργαζομένων ορισμένου χρόνου

Ωστόσο, ο στόχος του μνημονίου για αντιμετώπιση της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας δεν επιτεύχθηκε. Υπήρξε μια μείωση του χάσματος των κανονιστικών ρυθμίσεων μεταξύ μόνιμων και προσωρινών συμβάσεων, σε ένα χαμηλότερο επίπεδο προστασίας των εργαζομένων αλλά το συνολικό αποτέλεσμα ήταν μία «κατακερματισμένη» φιλελευθεροποίηση. (Cardoso -Branco 2017 σ.12)

²⁴ (Νόμος 53/2011 της 14ης Οκτωβρίου).

²⁵ (Νόμος 3/2012)

²⁶ (Νόμος 76/2013)

Από την άλλη μεριά για την Ε.Ε. και τον Ο.Ο.Σ.Α. , οι μεταρρυθμίσεις δεν προχώρησαν αρκετά και περαιτέρω αλλαγές απαιτούνται για να μειωθεί το EPL στις συμβάσεις αορίστου χρόνου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014 σ.61, OECD 2017 σ.14).

3.1.3.Μέτρα Προστασίας από την ανεργία

Αρχικά το 2009,για την αντιμετώπιση της κρίσης η σοσιαλιστική κυβέρνηση θέσπισε αντικυκλική πολιτική. Έτσι τέθηκαν σε εφαρμογή μέτρα σχετικά με την προστασία των ανέργων και τη βελτίωση της υποστήριξης για τις οικογένειες με παιδιά. Ωστόσο, καθώς η κρίση βάθυνε και η αντικυκλική πολιτική δεν λειτουργούσε, η κυβέρνηση πήρε πίσω τις επεκτατικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένης και της στήριξης των ανέργων. Το 2015 τα ποσοστά αναπλήρωσης περιορίστηκαν στο 75% του επιπέδου αναφοράς. Επιπλέον, αποφασίστηκε ότι κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της ανεργίας, άτομα που αναζητούν εργασία είναι υποχρεωμένα να αποδεχτούν μια πρόταση εργασίας εάν ο ακαθάριστος μισθός που προσφέρεται σε αυτήν είναι ίσος με το επίδομα ανεργίας που λαμβάνει ο άνεργος, προσαυξημένος κατά 10%²⁷ .

Το Μνημόνιο που υπογράφηκε το 2011 εμβάθυνε την έκταση αυτών των μέτρων. Ο στόχος ήταν να οριοθετηθεί και να αντιμετωπιστεί το διαρκές πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας. Παράλληλα με τις κατευθυντήριες γραμμές του μνημονίου και της τριμερούς συμφωνίας του Ιανουαρίου του 2012²⁸, πέρασε μια ολοκληρωμένη νομοθεσία για την ασφάλιση κατά της ανεργίας²⁹, που αποτέλεσε την πιο σημαντική μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας στην Πορτογαλία. Σε αυτή την περίοδο, η κυβέρνηση μείωσε το ανώτατο όριο παροχών ασφάλισης ανεργίας από 1,257 € σε € 1048,10 και εισήγαγε μια περαιτέρω μείωση κατά 10% των παροχών μετά από έξι μήνες. Επιπλέον, η διάρκεια των παροχών περιορίστηκε σε 18 μήνες, συν

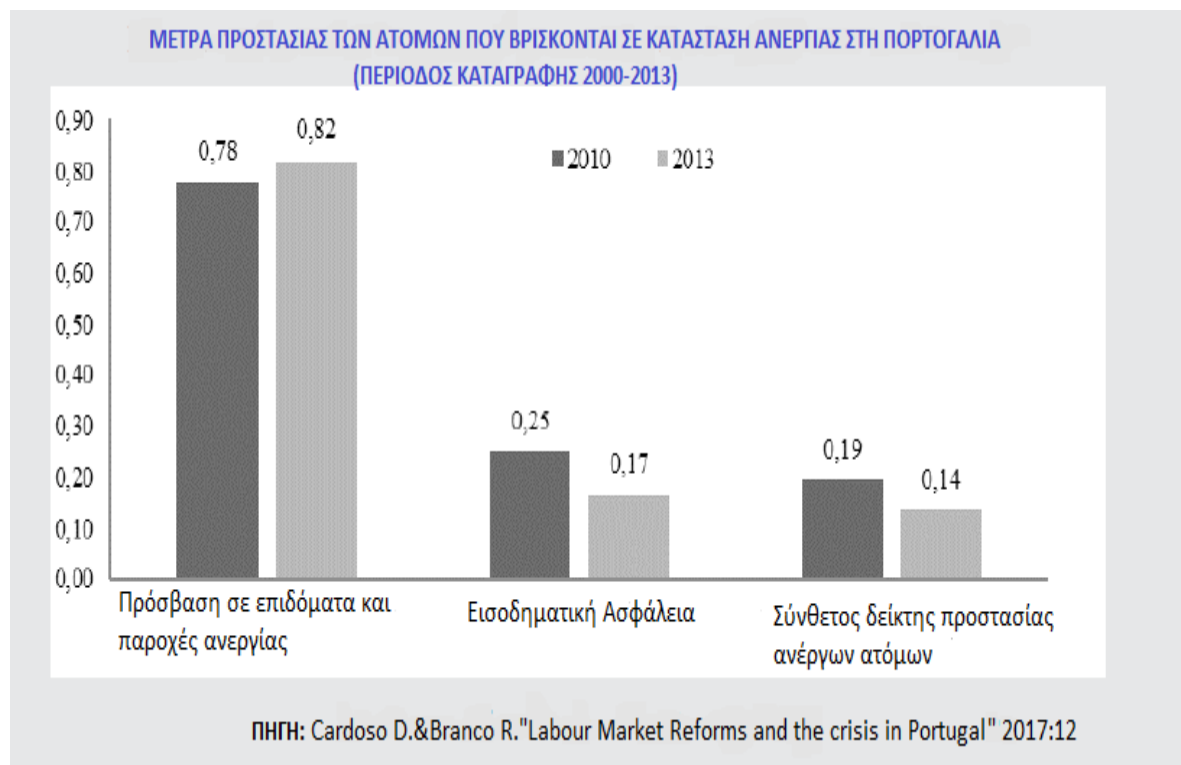
²⁷ (Νόμος 72/2010).

²⁸ Αναφέρεται στην συμφωνία που υπογράφει μεταξύ της Πορτογαλικής κυβέρνησης των σωματείων των εργαζομένων και των εργοδοτικών ενώσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης, η οποία περιελάμβανε ένα ευρύ φάσμα αλλαγών όπως η μεγαλύτερη ευελιξία, οι λιγότερες δημόσιες αργίες, η μείωση της αποζημίωσης λόγω απολύσεων και το μικρότερο αλλά εκτενέστερο επίδομα ανεργίας.portugal collective bargaining 2012)

²⁹ (Νόμος 64/2012 15 Μαρτίου)

μια επιπλέον περίοδο κοινωνικών επιδομάτων ανεργίας, ανάλογα με την εισφορά. Σύμφωνα με το σύνθετο δείκτη προστασίας κατά της ανεργίας, η προστασία μειώθηκε κατά 25% μεταξύ 2010 και 2013 από 0,19 έως 0,14.

Πίνακας 3.4 Δείκτες προστασίας ατόμων σε κατάσταση ανεργίας

Το μέγεθος αυτής της μείωσης οφείλεται στη μείωση της εισοδηματικής ασφάλειας των ανέργων, η οποία μειώθηκε από 0,25 σε 0,17 μεταξύ 2010 και 2013. Το 2013, η κυβέρνηση αποφάσισε να επιβάλει εισφορά φόρου 6% για τα επιδόματα ανεργίας άνω των € 419,13, ένα μέτρο που περιληφθεί στον κρατικό προϋπολογισμό του 2013. (Cardoso-Branco 2017 σ.13)

Ενώ ορισμένα μέτρα μείωσαν τον βαθμό προστασίας από την ανεργία, άλλα διευκόλυναν την πρόσβαση σε μέτρα προστασίας κατά της ανεργίας και διέυρναν την κάλυψη από αυτήν.

Οι προϋποθέσεις ασφαλιστικών εισφορών για την ασφάλιση ανεργίας μειώθηκαν από τους 15 στους 12 μήνες³⁰. Τα επιδόματα ανεργίας επεκτάθηκαν για να συμπεριλάβουν μια ειδική κατηγορία των αυτοαπασχολούμενων, των οποίων περισσότερο από το 80% του εισοδήματός τους να προερχόταν από την παροχή εργασίας στον ίδιο φορέα (Cardoso-Branco 2017 σ.12). Ακόμα, υπήρξε μια

³⁰ (Νόμος 64/2012, 15 Μαρτίου).

προσωρινή αύξηση της τάξης του 10% στα επιδόματα για τα άνεργα ζευγάρια με παιδιά και τις μονογονεϊκές οικογένειες . Οι αλλαγές αυτές συνέβαλαν σε ελαφρά αύξηση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κατά της ανεργίας από 0,78 έως 0, 82 μεταξύ 2010 και 2013. Η αύξηση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κατά της ανεργίας σε συνδυασμό με τη μείωση των μέτρων στήριξης του εισοδήματος των ανέργων ήταν μια προσπάθεια αναπροσαρμογής του συστήματος προστασίας των ανέργων (Cardoso-Branco 2017 σ.12).

3.1.4. Μεταρρυθμίσεις στον καθορισμό των μισθών και στον τρόπο των συλλογικών διαπραγματεύσεων

Οι αιρεσιμότητες που ορίζονταν στο μνημόνιο ενσωματώθηκαν στο κοινωνικό συμβόλαιο του Μαρτίου 2011. Έτσι έγινε δεκτό ότι το υπάρχον σύστημα μισθολογικών διαπραγματεύσεων ήταν ανίκανο να διατηρήσει την αύξηση των μισθών ευθυγραμμισμένη με την παραγωγικότητα και την ανάγκη για ανταγωνιστικότητα εξαιτίας του υπερβολικού συγκεντρωτισμού και της υποχρεωτικής επέκτασης των συλλογικών συμβάσεων.

Το πορτογαλικό πρόγραμμα οικονομικής βοήθειας επεδίωκε:

- α) Να θεσπίσει νέα κριτήρια στην επέκταση των συλλογικών συμβάσεων,
- β) Να συντομεύσει την περίοδο μετενέργειας στις συμφωνίες που δεν έχουν ανανεωθεί ,
- γ) Να αποκεντρώσει τις συλλογικές διαπραγματεύσεις σε επίπεδο επιχείρησης όταν αυτή απασχολεί τουλάχιστον 250 υπαλλήλους, με τη συναίνεση ή μη του συνδικάτου και ,τέλος
- δ) Να δημιουργήσει ένα Κέντρο Εργασιακών Σχέσεων (Ramalho 2013 σ.7).

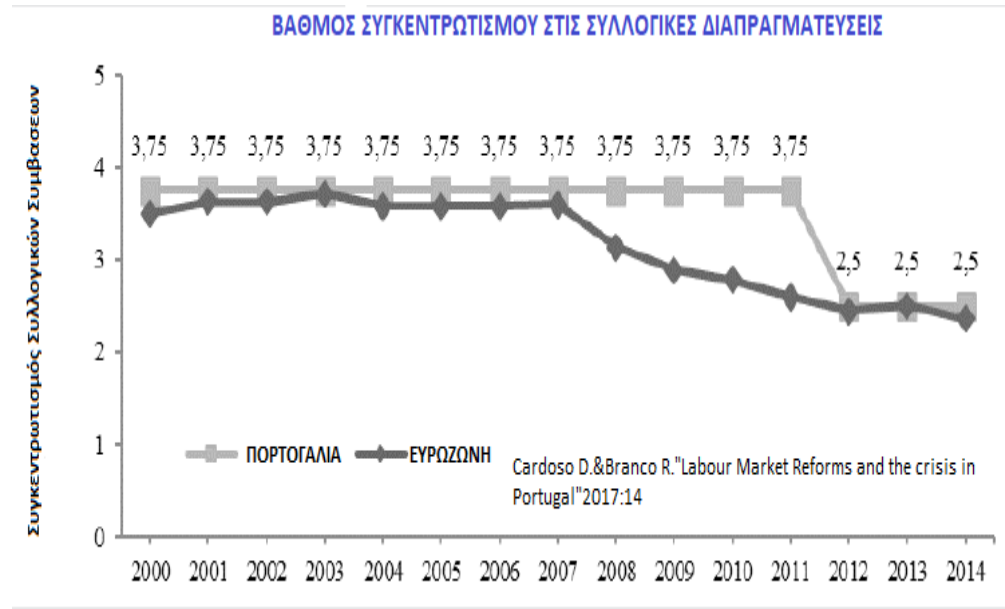
Δύο όμως είναι οι κρίσιμες μεταρρυθμίσεις του προγράμματος που ξεχωρίζουν

Πρώτων, η αποκέντρωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων που επέτρεψε τα συμβούλια εργαζομένων σε επιχειρήσεις με τουλάχιστον 150 εργαζομένους από 500 που ήταν πριν και μόνο κατόπιν έγκρισης των συνδικάτων τους, να διαπραγματεύονται συμφωνίες σε επίπεδο εργοστασίου³¹.

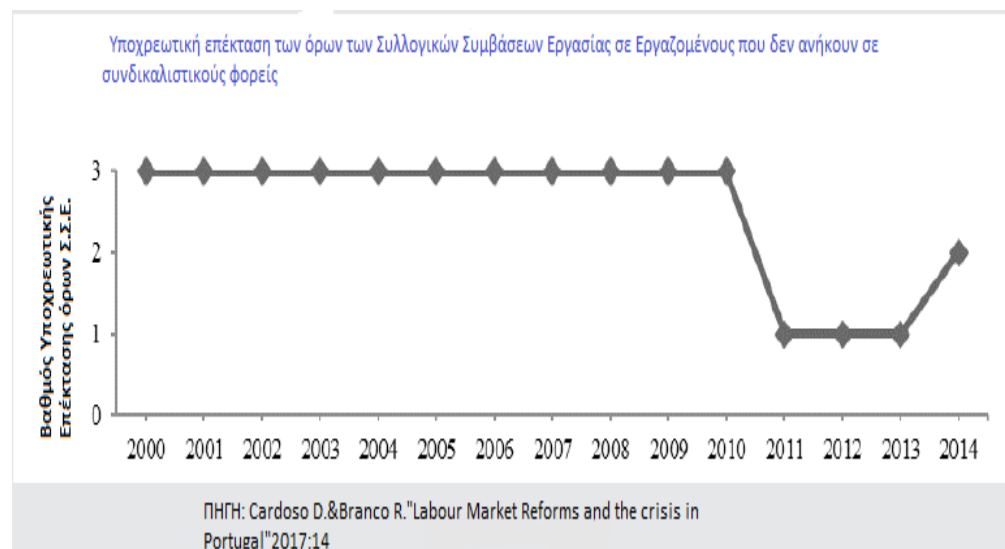
³¹ Νόμος 23/2012

Δεύτερον καταργήθηκε η επέκταση της ισχύς των συλλογικών συμβάσεων εργασίας σε εργαζόμενους και επιχειρήσεις που δεν είναι μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων. (Cardoso-Branco 2017 σ.14).

Πίνακας 3.5 Βαθμός Συγκεντρωτισμού Συλλογικών Διαπραγματεύσεων

Πίνακας 3.6 Βαθμός υποχρεωτικής επέκτασης των όρων των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας σε εργαζομένους που δεν ανήκουν σε συνδικαλιστικούς φορείς

3.1.5. Προγράμματα ενεργούς απασχόλησης

Όσον αφορά τα ενεργητικά προγράμματα απασχόλησης εργαζομένων, το Μνημόνιο διατυπώνει σαφώς τους στόχους για την εξασφάλιση καλών πρακτικών και επαρκείς πόρους, με επίκεντρο την απασχολησιμότητα, τις μειονεκτικές κατηγορίες και την αντιμετώπιση αναντιστοιχιών στην αγορά εργασίας. (Cardoso-Branco 2017 σ. 14).

Μεταξύ 2012 και 2014 η Πορτογαλία εφάρμοσε δεκαεπτά προγράμματα ενεργητικής απασχόλησης. Τα πιο σημαντικά ήταν το Estimulo 2012 /Emprego, που αφορούσε επιδότηση μισθών για προσλήψεις, το πρόγραμμα Impulso Jovem, για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων μέσω της πρακτικής άσκησης δίνοντας κίνητρα στους εργοδότες καθώς και τα προγράμματα για την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης τα προγράμματα διευκόλυνσης της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία και αυτά της χρηματοδότησης των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Ακόμη μειώθηκαν τα επιδόματα ανεργίας ως κίνητρο αναζήτησης εργασίας και αναδιοργανώθηκαν τα συστήματα αναζήτησης εργασίας και συμβουλευτικής (Santos & Fernandes, 2016 σ.96-97 ,ILO 2014 σ.112).

Η Πορτογαλική κυβέρνηση όμως δεν χρησιμοποίησε τα ενεργητικά προγράμματα εργασίας για να περιορίσει την κατάτμηση των πολιτικών στήριξης . Μάλλον, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ευκαιρία που προσέφερε η κρίση να περιοριστεί η διαρθρωτική ανισορροπία μεταξύ των εργαζομένων που ανήκουν σε κλάδους με γενικότερη εργασιακή προστασία και εργαζομένους που δεν ανήκουν (θεωρία insiders-outsiders) χάθηκε όσον αφορά τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Στην πραγματικότητα, ούτε η μέθοδος των διαπραγματεύσεων και της κοινωνικής συναίνεσης, η οποία το 2012 είχε ατονήσει, ούτε η μονομερής δράση από την κυβέρνηση χρησιμοποιήθηκαν για το σκοπό αυτό.

3.1.6. Συμπεράσματα

Η πορτογαλική αγορά εργασίας άλλαξε σημαντικά ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του μνημονίου. Δεδηλωμένος στόχος του μνημονίου ήταν η αναμόρφωση της αγοράς εργασίας μέσω της αντιμετώπισης του κατακερματισμού

της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και ανταγωνιστικότητας μέσω της απελευθέρωσης από τις διάφορες «ακαμψίες».

Ωστόσο, από τα υπάρχοντα δεδομένα δεν μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι τα μέτρα που ελήφθησαν πέτυχαν την πλήρη αναμόρφωση της αγοράς εργασίας. Τα μέτρα που εγκρίθηκαν μετά το 2011 τόσο όσον αφορά την ασφάλεια στην απασχόληση και την προστασία από την ανεργία, όσον και εκείνα που αφορούν τις ενεργητικές πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας δεν μείωσαν το χάσμα μεταξύ των εργασιακά προστατευμένων και μη κλάδων. Ο δείκτης EPL μειώθηκε τόσο για τους εργαζομένους που ανήκουν σε κλάδους με γενικότερη εργασιακή προστασία όσο και για εργαζομένους που δεν ανήκουν, παρότι υπήρξαν μέτρα που μείωσαν το νομοθετικό κενό μεταξύ των δύο κατηγοριών. Έτσι το επίπεδο της ασφάλειας στην απασχόληση, ιδιαίτερα όσον αφορά τους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης και τις ατομικές απολύσεις καθώς και την ασφάλεια κατά της ανεργίας με τα ιδιαίτερα γενναιόδωρα επιδόματα ανεργίας, μειώθηκε σημαντικά. (Cardoso-Branco 2017 σ.16). Οι κυριότερες αλλαγές που έλαβαν χώρα με τις συλλογικές διαπραγματεύσεις είναι σύμφωνες με αυτή την τάση. Το πιο αποκεντρωμένο σύστημα διαπραγματεύσεων και η χαλιναγώγηση της μετενέργειας των συλλογικών συμβάσεων διέβρωσε τους θεσμικούς μηχανισμούς που προστατεύουν τα επίπεδα των μισθών από τους μηχανισμούς προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας όμως δεν έπαψε αν και σε χαμηλότερο επίπεδο ασφάλειας. (Cardoso-Branco 2017 σ.17)

3.2.1. Η περίπτωση της Ιρλανδίας

Η άλλη χώρα που θα εξετάσουμε το τι έπραξε στα πλαίσια του μνημονίου συνεργασίας είναι η Ιρλανδία. Η Ιρλανδία είναι μία χώρα το Α.Ε.Π. της οποίας είναι 294,5 δις € το εξωτερικό της χρέος είναι 205 δις € και η ανεργία κυμαίνεται στο 6,7% ενώ ο πληθυσμός της είναι 4,752,38532. Η Ιρλανδία έχοντας μια μικρή εγχώρια αγορά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το εξωτερικό εμπόριο και χαρακτηρίζεται ως μία από τις πιο ανοικτές αγορές στον κόσμο παρουσιάζοντας υψηλά ποσοστά στους δείκτες παγκοσμιοποίησης. Σημαντικοί τομείς οικονομικής δραστηριότητας του

Κελτικού Τίγρη όπως αλλιώς ονομάζεται η Ιρλανδία εξαιτίας της δυναμικότητας της οικονομίας της είναι η βιομηχανία, οι εταιρίες υψηλής τεχνολογίας ,το διακομιστικό εμπόριο,οι ασφάλειες και οι τραπεζικές εργασίες.

3.2.2.Ο αντίκτυπος της δημοσιονομικής προσαρμογής στους μισθούς, εργασίας και κοινωνικής πολιτικής (2010-2012)

Η Ιρλανδία είναι μια περίπτωση που όλοι οι κυβερνητικοί συνασπισμοί κεντροδεξιοί ή κεντροαριστεροί που κυβέρνησαν τη χώρα υποστήριξαν την εφαρμογή των προβλέψεων του μνημονίου (Regan 2017 σ.20). Δηλαδή μεταρρυθμίσεων από την πλευρά της προσφοράς όπως η αυξημένη ευελιξία στην αγορά εργασίας μέσω της απορύθμισης και η χαμηλή φορολογία ώστε να επιτευχθεί ανταγωνιστικότητα των μισθών και να ενισχυθεί η οικονομική δραστηριότητα.

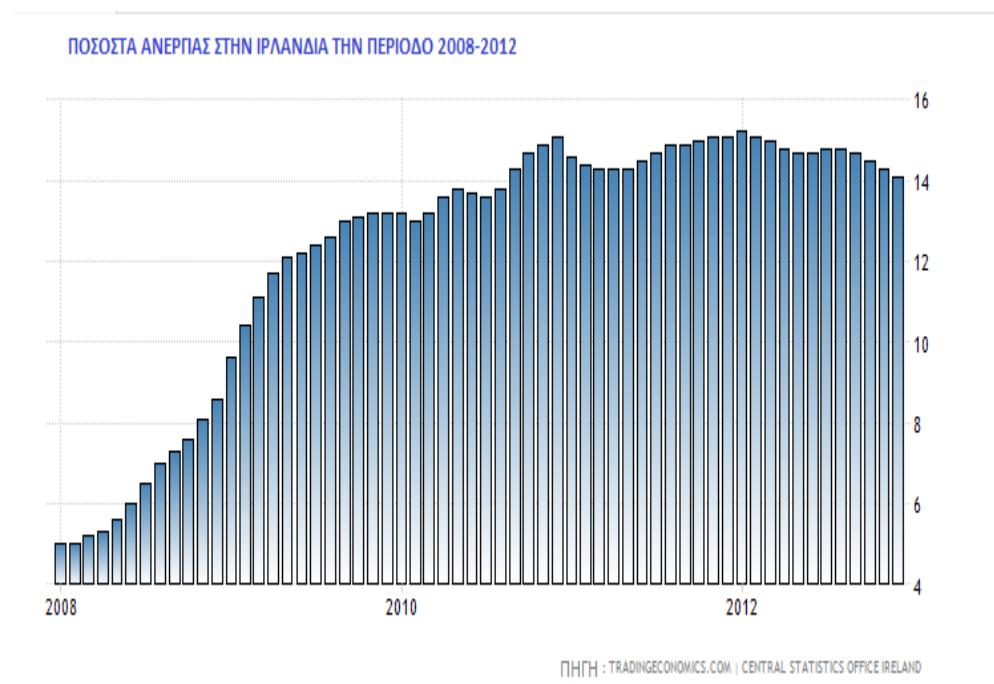
Όλες οι δημόσιες πολιτικές από το 2008 σχεδιάστηκαν για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας στα δημόσια οικονομικά, την αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος, την ενθάρρυνση των ξένων επενδύσεων, τη διατήρηση του χαμηλού φορολογικού καθεστώτος ,τη σταθερότητα και την αύξηση της εθνικής ανταγωνιστικότητας. Κεντρικό στοιχείο αυτού του σχεδιασμού υπήρξε η μεταρρύθμιση των θεσμικών μηχανισμών που καθορίζουν το επίπεδο των μισθών. (Regan 2017 σ.12).

3.2.3.Καθορισμός Μισθών

Στο δημόσιο τομέα εφαρμόστηκαν μειώσεις των μισθών που ήταν κατά μέσο όρο 18%. Ο σχεδιασμός ήταν να ενθαρρυνθεί μια μείωση των μισθών συλλογικά σε όλη την οικονομία. Το 2010 περικόπηκε ο κατώτατος μισθός κατά 11,2% αλλά στη αυτός συνέχεια αποκαταστάθηκε από την επόμενη εργατική κυβέρνηση συνασπισμού το 2011. Έρευνα του Ιρλανδικού Οικονομικού και Κοινωνικού Ινστιτούτου που διεξήχθη το 2012 σχετικά με τις τάσεις των αμοιβών στον ιδιωτικό τομέα από το 2007 έως το 2011 δεν βρήκε επαρκεί στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι οι εργοδότες περιέκοψαν τους μισθούς για να προσαρμοστούν στην κρίση. Η στρατηγική που ακολουθήθηκε για την αντιμετώπιση της κρίσης ήταν η μείωση των θέσεων και των ωρών εργασίας. (Regan 2017 σ.12)

Ως εκ τούτου, δεν υπήρξε εσωτερική υποτίμηση. Το εργασιακό κόστος μειώθηκε λόγω απώλειας θέσεων απασχόλησης. Στην Ιρλανδία, προτιμήθηκε ένα μοντέλο market-clearing όπου η προσφορά ισούται με τη ζήτηση.

Πίνακας 3.7 Εξέλιξη των ποσοστών ανεργίας στην Ιρλανδία πριν την κρίση και στην κορύφωσή της

Το πρόγραμμα στήριξης της Ε.Ε. / Δ.Ν.Τ. το 2010 επέβαλε από την κυβέρνηση την ανεξάρτητη επανεξέταση των δύο μηχανισμών καθορισμού των μισθών για τους χαμηλόμισθους στην ιρλανδική οικονομία: Οι δύο αυτοί μηχανισμοί

είναι οι κανονισμοί για την Απασχόληση E.R.O. και οι Συμφωνίες Εγγεγραμμένης Απασχόλησης R.E.A.

Οι κανονισμοί για την απασχόληση καλύπτουν κυρίως την αμοιβή των εργαζομένων σε ξενοδοχεία, εστιατόρια και καταστήματα λιανικής πώλησης. Αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης κοινών επιτροπών εργασίας που απαρτίζονται από εκπροσώπους των εργοδοτικών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, οι οποίες γενικά ορίζουν μισθολογικά κατώφλια που συνήθως είναι 8% πάνω από τον εθνικό κατώτατο μισθό .

Από την άλλη οι Συμφωνίες Εγγεγραμμένης Απασχόλησης επεκτείνουν νόμιμα τις συλλογικές συμβάσεις σε συγκεκριμένους τομείς. Χρησιμοποιούνται κυρίως στην κατασκευές και στις συμβάσεις των ηλεκτρολόγων. Η ανεξάρτητη έκθεση συνέστησε τη διατήρηση και αναμόρφωση των μηχανισμών αυτών.

Το κύριο επιχείρημα της έκθεσης ήταν ότι θα επιτευχόταν λίγα κέρδη στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω της πλήρους απελευθέρωσης των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της απορύθμισης της αγοράς εργασίας. (Regan 2017 σ.12)

3.2.4. Αγορά εργασίας και εργασιακές σχέσεις

Χρησιμοποιώντας τον δείκτη του Ο.Ο.Σ.Α. για την «αυστηρότητα της προστασίας της απασχόλησης», μόνο μία χώρα της Ε.Ε. το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτει μια πιο ευέλικτη αγορά εργασίας από την Ιρλανδία. Χαρακτηριστικά ο δείκτης EPL για τους εργαζόμενους με συμβάσεις αορίστου χρόνου είναι 2,1 για ορισμένου χρόνου 1,2 και για μεμονωμένες απολύσεις 1,5.

Αυτή η ευελιξία διευκόλυνε τους εργοδότες να μειώσουν το προσωπικό τους κατά τη διάρκεια της κρίσης. Ελάχιστη κρατική στήριξη παρασχέθηκε για πολιτικές που αποσκοπούν στη βραχυπρόθεσμη απασχόληση ή σε πολιτικές εισοδηματικής ενίσχυσης ανέργων -αντανακλώντας την φιλελεύθερη φύση της Ιρλανδικής αγοράς εργασίας. (Regan 2013 σ.12)

Στις πιο κύριες αλλαγές περιλαμβάνεται η αναδιάρθρωση του πιο κύριου οργανισμού κατάρτισης F.Á.S. και το «σχέδιο δράσης για την απασχόληση», που τέθηκε σε εφαρμογή, με τη διάθεση πολλών πόρων από τις εργοδοτικές ενώσεις που συμπλήρωσαν τους περιορισμένους, λόγω κρίσης, κρατικούς πόρους.

Επιπλέον, η κυβέρνηση έδωσε προτεραιότητα σε φορολογικές ελαφρύνσεις προς τον χρηματοοικονομικό τομέα και εισήγαγε ένα ενιαίο φορολογικό συντελεστή για νοικοκυριά/εργαζόμενους. Δημιούργησε ένα εθνικό καθεστώς πρακτικής άσκησης. Μείωσε τις καταβολές αποζημίωσης απόλυσης και ανέπτυξε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την απασχόληση που βασίζεται στην ανάπτυξη των εξαγωγικών τομέων της οικονομίας. (Regan 2017 σ.13)

Ακόμη η μονάδα πολιτικής για την αγορά εργασίας, που προηγουμένως εδράζονταν στο Υπουργείο Επιχειρήσεων και Εργασίας, μεταφέρθηκε μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας και του Υπουργείου Κοινωνικής Προστασίας. Έτσι αντικατοπτρίζεται μια μακρόχρονη στρατηγική απομάκρυνσης του Υπουργείου Επιχειρήσεων από τα ζητήματα της αγοράς εργασίας που σηματοδοτεί μεταρρυθμίσεις από την πλευρά της προσφοράς όσον αφορά την κατάρτιση και τις δεξιότητες, το εμπόριο και την καινοτομία. Αυτή η δομή είναι αρκετά διαφορετική σε σχέση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες τα Υπουργεία που ασχολούνται με την αγορά εργασίας και την κοινωνική πολιτική υποστηρίζουν συστήματα κοινωνικής ασφάλισης τύπου Bismarck. (Regan 2017 σ.13)

Στην Ιρλανδία υπήρχαν 56 άνεργοι για κάθε κενή θέση εργασίας, το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στον Ο.Ο.Σ.Α. Οι άνεργοι οικοδόμοι και οι εργαζόμενοι στο λιανεμπόριο, λόγω της φύσης των δεξιοτήτων τους αντιμετώπιζαν τον μεγαλύτερο κίνδυνο μακροχρόνιας ανεργίας. Ο τρόπος αντιμετώπισης αυτής της ανεργίας επιλέχθηκε να είναι η επανεκπαίδευση και ίσως η αλλαγή εργασιακής καριέρας με σκοπό μελλοντικές θέσεις εργασίας. (Regan 2017 σ.13)

3.2.5. Κοινωνική ασφάλιση και προστασία της απασχόλησης

Τα βασικά επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας δεν μειώθηκαν στην Ιρλανδία με εξαίρεση κάποια ειδικά επιδόματα σε μονογονεϊκές οικογένειες και για τα παιδιά, που ανέρχονταν σε 475 εκατ. ευρώ. Οι νέες ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας που αναπτύχθηκαν, απαιτούν από τους ανέργους να αποδέχονται κάθε προσφορά εργασίας που θα τους γίνει. Επίσης έγιναν βήματα για να θεσπιστούν προγράμματα επανεκπαίδευσης και αναβάθμισης των ικανοτήτων των εργαζομένων.

Οι μεταρρυθμίσεις στον τρόπο καθορισμού των μισθών, στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ασφάλιση αποσκοπούσαν στην εξοικονόμηση κόστους και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και όχι στη θεσμική ή την εισοδηματική υποστήριξη όσων είχαν ριζικά μειωμένα εισοδήματα και ήταν κυρίως αποτέλεσμα κυβερνητικών αποφάσεων και όχι κοινωνικής διαβούλευσης (Regan 2013 σ.14)

3.2.6.Ο αντίκτυπος της δημοσιονομικής προσαρμογής στις συλλογικές διαπραγματεύσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα στην Ιρλανδία

Ο τρόπος σύναψης της εταιρικής σχέσης μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων που επιλέχθηκε ήταν οι επιχειρησιακές συμβάσεις να αντικαταστήσουν τις συμφωνίες σε εθνικό επίπεδο. Παρά όμως αυτές τις αλλαγές ορισμένα συνδικάτα όπως η ένωση επαγγελματιών και τεχνικών της βιομηχανίας προσαρμόστηκαν επιτυχώς στην αλλαγή που επήλθε σχεδιάζοντας μια στρατηγική προστασίας των μισθών στα πλαίσια των μεμονωμένων επιχειρησιακών συμβάσεων μέσω του συντονισμού των σωματίων ομοειδών επιχειρήσεων σε έναν κοινό στόχο για ένα ελάχιστο όριο μισθών 2% . Έτσι επιτεύχθηκαν 200 συμφωνίες που επηρέασαν τους άλλους τομείς της οικονομίας (π.χ. στο λιανικό εμπόριο και στις υπηρεσίες). (Dundon-Hickland 2017 σ.57)

Κατά τη διάρκεια της κρίσης συμφωνήθηκαν δύο ξεχωριστά συστήματα συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Η συμφωνία του Croke Park για το δημόσιο τομέα διάρκειας τεσσάρων ετών 2010-2014 και το εθνικό πρωτόκολλο εργασιακών σχέσεων του ιδιωτικού τομέα IBEC-ICTU του 2011, που ανανεώθηκε τον Νοέμβριο του 2012. (Regan 2013 σ.15)

Τα βασικά χαρακτηριστικά της συμφωνίας Croke Park περιλαμβάνουν με αντάλλαγμα την εργασιακή ειρήνη, όχι περαιτέρω περικοπές αμοιβών, τη μεταρρύθμιση του μηχανισμού επιδομάτων, τη δέσμευση προσλήψεων για την υγεία και την εκπαίδευση, τις νέες αμοιβές για τους νεοεισερχομένους στο δημόσιο και τις προϋποθέσεις προσλήψεων.

Ας σημειωθεί ότι η πλειοψηφία των μειώσεων του κόστους στον δημόσιο τομέα, για να περικοπούν 3 δις ευρώ το 2014, συνέβησαν μέσω εθελοντικών

αποχωρήσεων και δεν αποτέλεσαν μέρος της Croke Park Agreement. Η «Croke Park Agreement», μπορεί να υποστηριχθεί ότι αποτέλεσε για την Ιρλανδική κυβέρνηση μια στρατηγική για τη διασφάλιση της εργασιακής ειρήνης στην επιδίωξη της για μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα. Ο κεντρικός άξονας του προγράμματος αυτής της πολιτικής είχε να κάνει με τον τρόπο παροχής δημόσιων αγαθών και περιλάμβανε την πώληση ημικρατικών περιουσιακών στοιχείων και τη μεγαλύτερη χρήση εξωτερικών αναθέσεων.(Regan 2013 σ.14)

Από την άλλη το εθνικό πρωτόκολλο εργασιακών σχέσεων ιδιωτικού τομέα που συμφωνήθηκε μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα προέβλεπε ότι τα δύο μέρη μέσα στη σφαίρα επιρροής θα κάνουν ότι είναι δυνατόν για την ανάκαμψη της οικονομίας. Συγκεκριμένα συμφώνησαν

α) σε περίπτωση διαφωνιών στις διαπραγματεύσεις να κάνουν οτιδήποτε σε πνεύμα καλής θέλησης ώστε να βρεθεί συμφωνία στο αρχικότερο δυνατό στάδιο και να αποφευχθούν μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις.

β) οι επιχειρησιακές συμβάσεις να ενσωματώνουν τους όρους των συλλογικών συμβάσεων

γ) να χρησιμοποιούν τους μηχανισμούς του κράτους το εργατικό δικαστήριο και την επιτροπή διαφορών για την επίλυση διαφωνιών

δ) σε πρόβλεψη για τις απαραίτητες προσαρμογές στους μισθούς όταν χρειάζεται για διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας και σε μη επίσημο καθορισμό κατώτατου μισθού

ε) απόχη από απεργίες για τους εργαζόμενους και πρακτικές ανταπεργίας για τους εργοδότες

στ) επανασυνάντηση σε τακτά διαστήματα των δυο μερών για επίλυση των τυχών δυσχερειών που ανακύπτουν και δημιουργία τριμερούς επιτροπής με τη συμμετοχή του κράτους για την επίλυσή τους.(Regan 2013 σ.15)

3.2.7.Συμπερασματικά

Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι η στρατηγική που ακολούθησε η Ιρλανδία για την απασχόληση ήταν η διατήρηση της ανοιχτής αγοράς εργασίας, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας, και όχι οι δημόσιες επενδύσεις και εν γένει μέτρα από την πλευρά της ζήτησης.

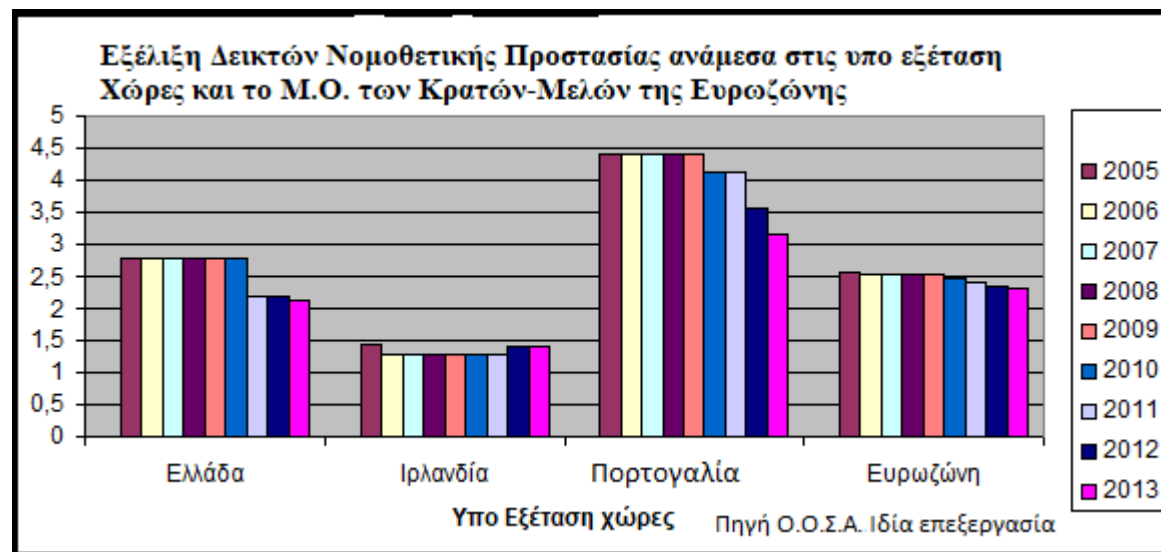
Κεφάλαιο 4. Συγκριτική παρουσίαση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας των χωρών της Ελλάδας της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας-Κοινά σημεία και διαφορές

Συγκρίνοντας τις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στις αγορές εργασίας της Ελλάδας της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας μπορεί να γίνουν κάποιες επισημάνσεις.

Κοινό χαρακτηριστικό στα μέτρα που έλαβαν διαδοχικές κυβερνήσεις και στις τρεις, υπό οικονομική κρίση χώρες που βρισκόταν σε πρόγραμμα στήριξης, ήταν ότι τα μέτρα που ελήφθησαν ήταν μέτρα από τη μεριά της προσφοράς και όχι της ζήτησης³³. Έτσι πάρθηκαν μέτρα που συνέτειναν, στην διευκόλυνση των απολύσεων και στη μείωση της θεσμικής προστασίας των εργαζομένων από αυτές. Στην εξασθένιση των θεσμικών μηχανισμών καθορισμού των κατώτατων μισθών. Στην αποκέντρωση του συστήματος συλλογικών διαπραγματεύσεων. (INE/ΓΣΕΕ, 2012). Στην μείωση των επιδομάτων ανεργίας, στην προώθηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης και γενικά σε μέτρα που ενισχύουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας και τελικά απομακρύνονται από το Μπισμαρκιανό σύστημα κοινωνικής προστασίας.

³³ Η Πορτογαλία μια μικρή περίοδο μεταξύ 2009-2010 έλαβε μέτρα από την πλευρά της ζήτησης που όμως δεν λειτούργησαν και γρήγορα εγκαταλείφθηκαν.

Πίνακας 4.1 Συγκριτική εξέλιξη των μεταβολών στον προστατευτισμό της εργατικής νομοθεσίας

Το στοιχείο που διαφοροποιεί τις τρεις χώρες είναι το ποσοστό του κάθε μέτρου στο σύνολο του μίγματος που χρησιμοποίησε η κάθε χώρα.

Έτσι σχετικά με το σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων στην Ελλάδα αποφασίστηκε η συνέχιση του υπάρχοντος συστήματος αλλά αποδυναμώθηκαν συγκεκριμένες πτυχές του ,όπως τα αποτελέσματα της μετενέργειας και η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης, ενώ δόθηκε και ώθηση στις επιχειρησιακές συμβάσεις.

Η Πορτογαλία ακολούθησε ένα παρόμοιο πρόγραμμα σχετικά με τις συλλογικές συμβάσεις. Έτσι θεσπίστηκαν νέα κριτήρια για την επέκταση των συλλογικών συμβάσεων, μειώθηκε η περίοδος μετενέργειας τους και γενικότερα αποκεντρώθηκαν και αποδυναμώθηκαν οι συλλογικές συμβάσεις προς όφελος των επιχειρησιακών ,σε μεγαλύτερο μάλιστα ποσοστό από την Ελλάδα.

Η Ιρλανδία τέλος, ήδη πριν την κρίση ήταν η περισσότερο απορυθμισμένη και φιλελεύθερη αγορά εργασίας στην Ε.Ε. με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο. Έτσι οι όποιες αλλαγές στο σύστημα διαπραγμάτευσης των κοινωνικών εταίρων έγιναν πιο εύκολα αποδεκτές και από το πολιτικό σύστημα και από την κοινωνία. Υπήρξαν όμως και διαφορές του μίγματος στις τρεις χώρες.

Έτσι η Ελλάδα είδε τον κατώτατο μισθό να μειώνεται στα 580€/μήνα, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση από τις άλλες δύο χώρες (3,35€/ώρα), ενώ από 1-1-2017 ο κατώτατος μισθός για τους εργαζόμενους κάτω των 25 έγινε 510,950€/μήνα ή 22,83€/ημέρα ή 2,85€/ώρα. Στην Πορτογαλία μειώθηκε στα 485€/μηνά ή (2,92€/ώρα) μέχρι το 2014.

Η Ιρλανδία επέλεξε να μην μειώσει το μισθό που σταθεροποιήθηκε στα 1.462€/μήνα (8,65€/ώρα) και παραμένει από τους υψηλότερους κατώτατους μισθούς στην Ε.Ε. (Ρομπότη-Φερόνας 2015 σ.9)

Ακόμα και στις τρεις χώρες το σύστημα προστασίας ανέργων όσον αφορά τις κλασικές Μπισμαρκιακού τύπου εισοδηματικές ενισχύσεις σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό υποχώρησε με χαρακτηριστικότερη περίπτωση την Ιρλανδία που το τακτικό επίδομα ανεργίας μετονομάστηκε σε «Επίδομα του Αναζητούντος Απασχόληση» (Jobseeker's Benefit) και η καταβολή του συνδέθηκε με πολύ αυστηρά κριτήρια. (Ρομπότη-Φερόνας 2015 σ.14)

Μισθολογικές μειώσεις στο δημόσιο τομέα παρατηρήθηκαν και στις τρεις χώρες με την Ελλάδα και πάλι να είναι η χώρα που σημειώθηκαν οι μεγαλύτερες μειώσεις πάνω από 12%, να ακολουθεί η Πορτογαλία με μειώσεις από 3,5% ως 10% και τέλος η Ιρλανδία με μειώσεις 3,5%-7%.

Έτσι μπορεί να λεχθεί ότι η μισθολογική υποτίμηση ήταν πολύ μεγαλύτερη στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες δύο χώρες. Στην αντίθετη πλευρά βρίσκεται η Ιρλανδία η οποία ήταν η χώρα που ακολούθησε μια στρατηγική πρωτίστως ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και του εξαγωγικού προσανατολισμού της οικονομίας και χρησιμοποίησε ευρύτατα ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

Τέλος όσο αφορά τους δείκτες προστασίας της απασχόλησης, οι σχετικοί δείκτες μειώθηκαν περισσότερο στην Πορτογαλία και την Ελλάδα, ενώ στην Ιρλανδία αντίθετα, παρέμειναν σχετικά σταθεροί (Ρομπότη-Φερόνας 2015 σ.19)εξάλλου λόγω της ήδη φιλελευθεροποιημένης αγοράς εργασίας αυτοί ήταν ήδη χαμηλοί.

Πάντως μπορεί να λεχθεί ότι τα μέτρα που πήραν και οι τρεις χώρες ήταν από την πλευρά της προσφοράς ,σκόπευαν να μειώσουν το κατά μονάδα εργατικό κόστος και τελικά να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας τους πράγμα που τελικά θα οδηγούσε σε αύξηση της απασχόλησης και των αμοιβών σε επόμενη φάση.

Έτσι θα περίμενε κανείς ότι τα αποτελέσματα στο Α.Ε.Π. και στην απασχόληση να είναι αν όχι ίδια, τουλάχιστον προς τη ίδια κατεύθυνση σε όλες τις υπό εξέταση χώρες, πράγμα όμως που δεν συνέβη.

Η Ιρλανδία επέστρεψε στην ανάπτυξη ύστερα από μια παρατεταμένη ύφεση, ενώ η Κεντρική Τράπεζα εκτιμά ότι το 2016 θα έχει συνολική αύξηση 4,5% και προβλέπει αύξηση 3,3% το 2017 - την υψηλότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πίνακας 4.2 Μεταβολές του Α.Ε.Π. της Ιρλανδίας σε δις δολάρια την περίοδο 2006-2016

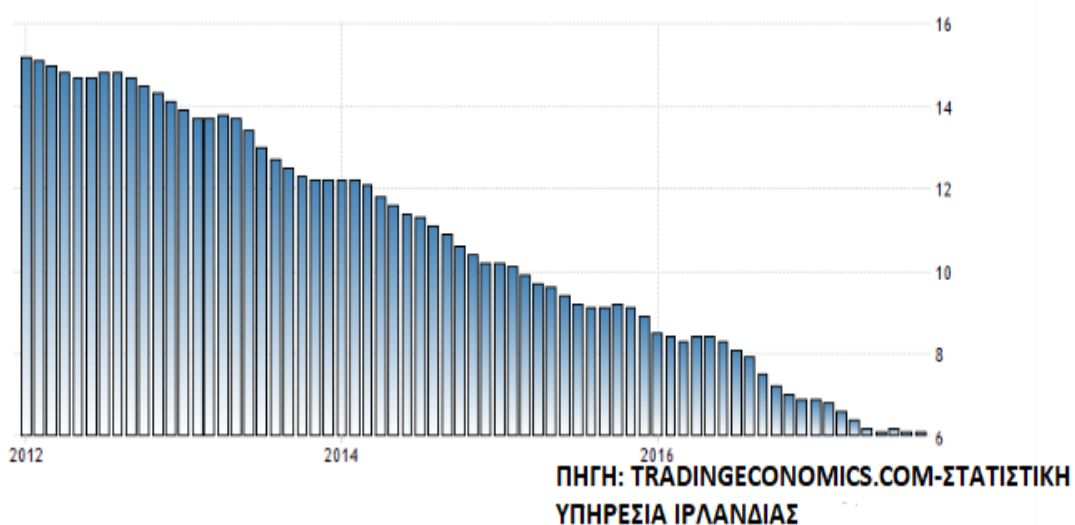
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΕΠ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2006-2016

Αυτή η έντονη ανάπτυξη συνοδεύτηκε επίσης από μείωση της ανεργίας, η οποία προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 6,9% το 2017. (European Commission-Eures 2017)

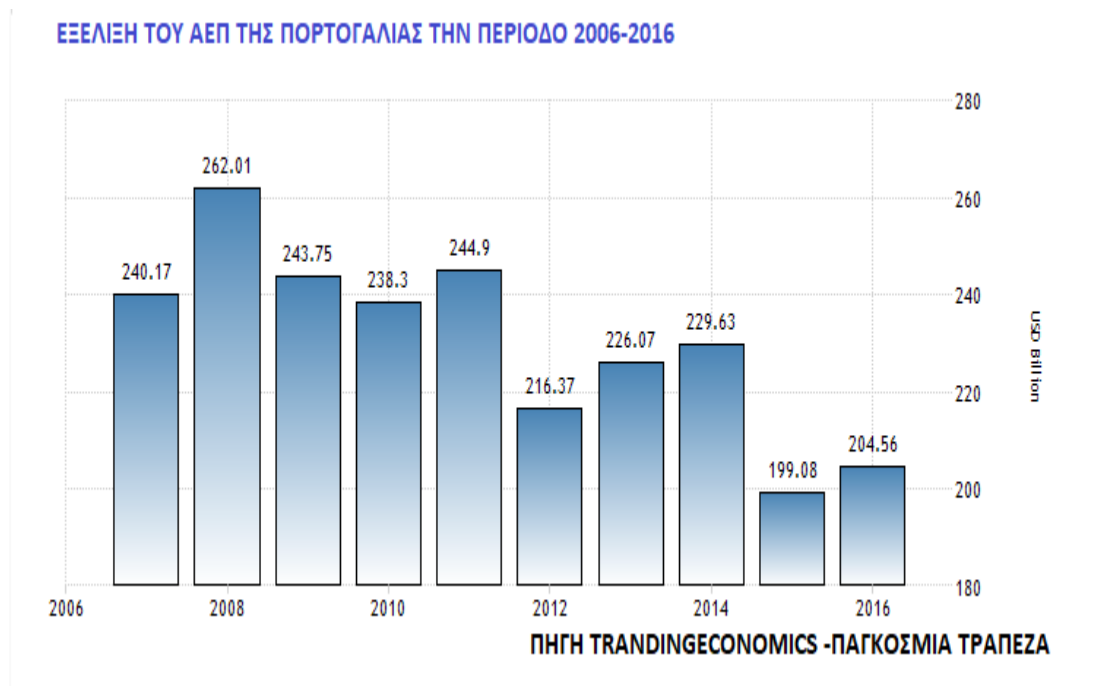
Πίνακας 4.3 Μεταβολές των ποσοστών ανεργίας στην Ιρλανδία την περίοδο 2012-2017

Εξέλιξη Ποσοστών Ανεργίας στην Ιρλανδία.Περίοδος -2012-2017

Η Πορτογαλία επίσης είδε το ΑΕΠ της να αυξάνεται το 2016 μετά από μία μείωση το 2014 και να διαμορφώνεται στα 204.56 δις€ χαμηλότερα ακόμη από το ιστορικά υψηλότερο στα 262.1 δις € του 2008, ενώ και για το 2017 οι προβλέψεις είναι θετικές με τα δύο πρώτα τρίμηνα να κλείνουν θετικά 2,8% και 3% αντίστοιχα.

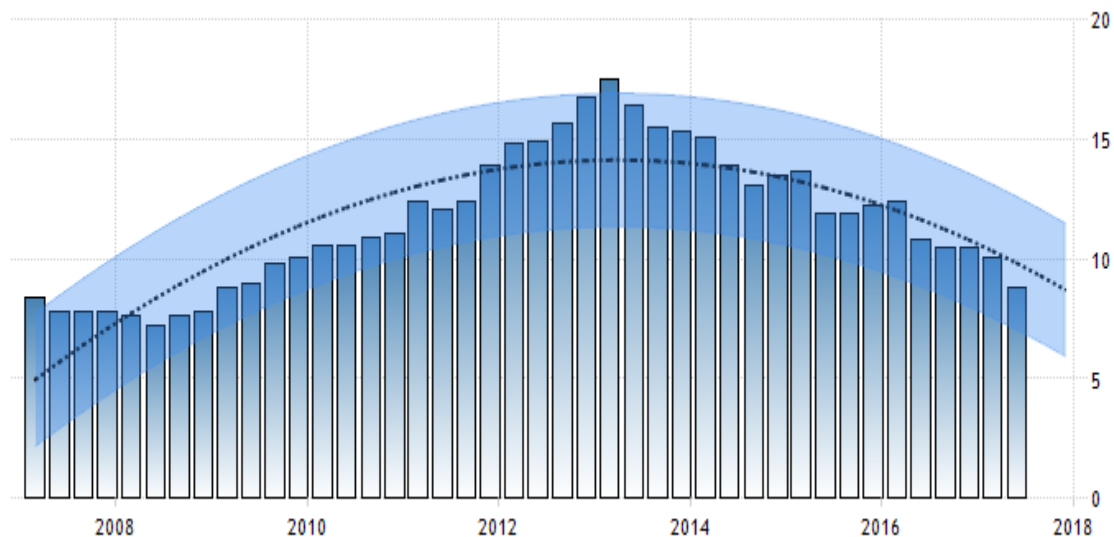
Πινάκας 4.4 Μεταβολή του Α.Ε.Π. της Πορτογαλίας σε δις δολάρια την περίοδο 2006-2016

Στα ποσοστά ανεργίας από την κορύφωση της κρίσης και μετά παρατηρείται μια συνεχή πτωτική τάση που καταδεικνύει ότι τα μέτρα που έλαβαν οι Πορτογαλικές Κυβερνήσεις στην αγορά εργασίας είχαν θετικό αντίκτυπο στη μείωση της ανεργίας. Μάλιστα δεδομένου του βαθμού προστασίας που υπήρχε στην αγορά εργασίας πριν την εφαρμογή του προγράμματος δημοσιονομικής στήριξης μπορεί να λεχθεί ότι σε σχέση με τις άλλες δύο χώρες η πολιτική απορύθμισης της αγοράς εργασίας ήταν η πιο επιτυχημένη. Έτσι σήμερα η ανεργία είναι 8,8% από 18% το 2012.

Πίνακας 4.5 Μεταβολές των ποσοστών ανεργίας στην Πορτογαλία την περίοδο 2012-2017

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2008-2017

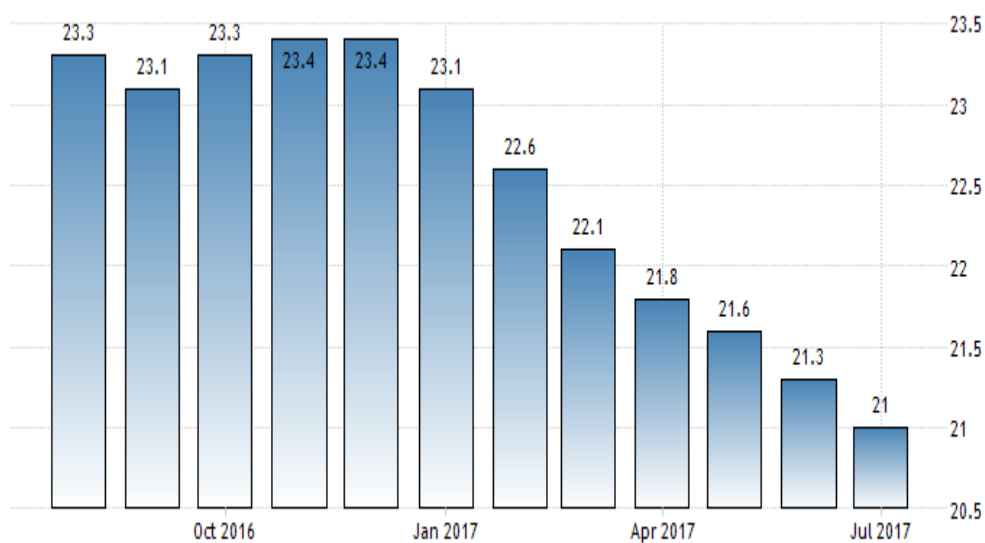
ΠΗΓΗ: TRADINGECONOMICS.COM - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

Από τα παραπάνω στοιχεία μπορεί να εξαχθεί ότι η πολιτική επαναρύθμισης της αγοράς εργασίας που ακολούθησαν οι δύο χώρες ήταν επιτυχημένη και μείωσε την ανεργία. Παράλληλα το Α.Ε.Π. των δύο χωρών σταδιακά εισέρχεται σε πορεία ανάκαμψης.

Αντίθετα στην Ελλάδα και παρά τα αντίστοιχα μέτρα που ελήφθησαν στην αγορά εργασίας, η ανεργία βρίσκεται σε διψήφια νούμερα στο 21% και αποκλιμακώνεται πολύ αργά. Με τους ρυθμούς αυτούς θα χρειαστούν χρόνια για να διαμορφωθεί η ανεργία τουλάχιστον σε προ κρίσης επίπεδα.

Πίνακας 4.6 Μεταβολές των ποσοστών ανεργίας στην Ελλάδα την περίοδο 2016-2017

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΗΓΗ :TRADINGECONOMICS.COM-ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

Ακόμη όλη αυτή την περίοδο από την έναρξη της κρίσης υπάρχει μια συνεχή πτώση του Α.Ε.Π. που από 354.46 δις € το 2008 διαμορφώθηκε στα 194,56€ δις το 2016

Πίνακας 4.7 Μεταβολή του Α.Ε.Π. της Ελλάδας σε δις δολάρια την περίοδο 2006-2016

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΕΠ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2006-2016

ΠΗΓΗ:TRADINGECONOMICS-ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

Έτσι καταδεικνύεται ότι η πολιτική απορύθμισης της αγοράς εργασίας δεν λειτούργησε στην Ελλάδα όπως στις άλλες δύο χώρες.

Το ότι η πολιτική απελευθέρωσης ή καλύτερα επαναρύθμισης της αγοράς εργασίας δεν λειτούργησε με τον ίδιο τρόπο στην Ελλάδα έχει να κάνει με τα αίτια της κρίσης στις τρεις χώρες.

Στην Πορτογαλία και την Ιρλανδία η κρίση κατά βάση διοχετεύτηκε στην οικονομία από το τραπεζικό σύστημα.³⁴

Στην Ελλάδα αντίθετα το τραπεζικό σύστημα³⁵ «μολύνθηκε» από τα διαρθρωτικά προβλήματα και τη χρηματοδότηση που ήταν «αναγκασμένο» να παρέχει στην μη ανταγωνιστική οικονομία που δραστηριοποιούνταν.(Πελαγίδης - Μητσόπουλος 2012 σ.307-323).Ενώ συχνά η ελληνική κρίση στο δημόσιο διάλογο θεωρείται κρίση δημοσίου χρέους ,όπως στις άλλες χώρες, στην βάση της είναι κρίση ανταγωνιστικότητας.

Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν πριν το 2001 εγκαταλείφθηκαν μετά την ένταξη στην ΟΝΕ.³⁶Κατά την περίοδο 1996-2007 ο μέσος ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. ήταν 3,9% υψηλότερος από της Ευρωζώνης που ήταν 2,3%.Η μεγέθυνση όμως αυτή του Α.Ε.Π. βασιζόταν στη αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης που χρηματοδοτούνταν μέσω μεταβιβάσεων κεφαλαίου από το εξωτερικό. (Πελαγίδης-Μητσόπουλος 2012 σ.219-226,Τσακλόγλου κ.α 2016 σ.31) Μάλιστα η είσοδος στην Ο.Ν.Ε. και η συνεπαγόμενη πτώση των επιτοκίων οδήγησε σε μια άνευ προηγουμένου πιστωτική επέκταση που όμως δεν κατευθύνθηκε ως επί το πλείστον σε παραγωγικές επενδύσεις.Τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αρχικά ήταν χαμηλά και καλύπτονταν από τις αυτόνομες εισροές κεφαλαίου ,συνήθως τους κοινοτικούς πόρους ή έσοδα από τη ναυτιλία, αγορά μετοχών και

³⁴ Στην Πορτογαλία ήταν η Banco Português de Negócios και η Banco Privado Português που η διάσωσή τους από το Πορτογαλικό δημόσιο στοίχισε εκατομμύρια. Στην Ιρλανδία ήταν η τεράστια πιστωτική επέκταση έξι τραπεζών των Bank of Ireland, Allied Irish Banks, Anglo Irish Bank, Irish Life & Permanent, Irish Nationwide Building Society and Educational Building Society που όταν ξέσπασε η κρίση των ενυπόθηκων δανείων κατέρρευσαν

³⁵ Βέβαια και οι τράπεζες ευθύνονται για τα προβλήματα του χαρτοφυλακίου τους αφού αντί να κατευθύνουν την αυξημένη ρευστότητα σε δάνεια για παραγωγικές επενδύσεις προτίμησαν τον ευκολότερο δανεισμό της καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης και του δημοσίου που είχε μεγαλύτερα περιθώρια βραχυχρόνιου κέρδους και θεωρητικά χαμηλότερο ρίσκο.Όταν ξέσπασε η κρίση οι τράπεζες βρέθηκαν αντιμέτωπες ,με μη εξυπηρετούμενα δάνεια και απομείωση της αξίας του χαρτοφυλακίου τους, μετά την κατάρρευση των τιμών των ακινήτων και των ελληνικών κρατικών ομολόγων.

³⁶ Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της «Ασφαλιστικής Μεταρρύθμισης Γιαννίτση» το 2001, που εγκαταλείφθηκε υπό το βάρος των οργανωμένων ομάδων πίεσης ,της έλλειψης πολιτικής συναίνεσης από τα κόμματα της αντιπολίτευσης αλλά και ομάδων του κυβερνώντος, τότε, κόμματος και τελικά της συνολικής κοινωνικής αντίδρασης που συνάντησε.

κρατικών ομολόγων από τους ξένους(Πελαγίδης-Μητσόπουλος 2012 σ.226) .Όμως αυτός ο ανορθολογικός τρόπος χρήσης κεφαλαίων που εισέρευσαν στη χώρα από τα διαρθρωτικά ταμεία είχε και μία άλλη αρνητική επίπτωση στην οικονομία. Στρέβλωνε τα ατομικά κίνητρα και έτσι υπονόμει τις μεσομακροπρόθεσμες προοπτικές της οικονομίας. (Τσακλόγλου κ.α. 2016 σ.21-31)

Ακόμα και την περίοδο 1995-2008 που η ανάπτυξη ήταν 4% η διαφορά πληθωρισμού με την Ευρωζώνη, το συνεχές και επίμονο εμπορικό έλλειμμα, η χαμηλή αξιολόγηση σε εκθέσεις διεθνών οργανισμών σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, τη διακυβέρνηση και την αντίληψη περί διαφθοράς και φυσικά οι πολύ χαμηλές άμεσες ξένες επενδύσεις καταδείκνυαν το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας.(Πελαγίδης-Μητσόπουλος 2012 σ.219-221)

Πίνακας 4.8 Συγκριτική παρουσίαση των χρηματικών ροών άμεσων ξένων επενδύσεων στις υπό εξέταση χώρες

Table ΕΞΕΛΙΞΗ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΗ ΧΩΡΩΝ												
Location ▾	▾ 2005	▾ 2006	▾ 2007	▾ 2008	▾ 2009	▾ 2010	▾ 2011	▾ 2012	▾ 2013	▾ 2014	▾ 2015	▾ 2016
Ευρωπαϊκή Ένωση	556 158	663 900	1 217 256	752 358	348 035	459 796	481 804	299 534	342 691	197 485	586 960	470 538
Ελλάδα	1 467	4 047	5 247	2 413	2 055	1 558	1 774	678	-785	3 015	2 127	-638
Ιρλανδία	14 304	15 332	21 150	18 912	26 617	22 350	-1 166	22 573	29 360	41 440	166 321	44 535
Πορτογαλία	2 634	4 435	5 457	722	814	-9 956	13 917	-8 095	-192	-88	4 934	1 401

Ποσά σε εκατομύρια δολάρια

ΠΗΓΗ :OECD DATA <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm>

Το 2010 η χώρα βρισκόταν σε βαθιά ύφεση, που μείωνε τα έσοδα από τη φορολογία ενώ παράλληλα έπρεπε να μειώσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα. Για να συμβεί αυτό έπρεπε ή να αυξηθούν οι φορολογικοί συντελεστές ή να περικοπούν δημόσιες δαπάνες και να γίνουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ή ένα μίγμα αυτών. Ο τρόπος που επιλέχθηκε ήταν η αύξηση των φορολογικών συντελεστών παρά η περικοπή δαπανών του δημοσίου και η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων που θα μείωναν το χάσμα της ανταγωνιστικότητας μεταξύ Ελλάδας και των άλλων χωρών της

ΕΕ.Συνέπεια της ως άνω πολιτικής ήταν να δημιουργηθούν περαιτέρω στρεβλώσεις, να βαθύνει η ύφεση και να αυξηθεί η ανεργία. (Τσακλόγλου κ.α 2016 σ.45)

Η μεταρύθμιση της αγοράς εργασίας δεν μπορεί από μόνη της να μειώσει την ανεργία. Μία πολιτική που θα στόχευε πρώτα στην απελευθέρωση της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών και κατόπιν στην αγορά εργασίας θα μπορούσε να αναχαιτίσει την ύφεση ενώ θα προστάτευε και τα εισοδήματα των εργαζομένων.

Κεφάλαιο 5. Μέτρα Ανάπτυξης και Απασχόλησης του Τρίτου πλαισίου οικονομικής στήριξης συμπεράσματα και προοπτικές για την Ελλάδα

Η μείωση της ανεργίας λοιπόν στην Ελλάδα θα συντελεστεί ως αποτέλεσμα ενός μίγματος πολιτικής που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη της οικονομίας και θα λύνει τα διαρθρωτικά προβλήματα ανταγωνιστικότητας της. Με ένα μίγμα πολιτικής δηλαδή, που θα επικεντρώνεται στη λύση των δυσλειτουργιών των αγορών υπηρεσιών και προϊόντος, παράλληλα με μία συνεκτική πολιτική που θα μεταρρυθμίζει την αγορά εργασίας και θα την απελευθερώνει από αγκυλώσεις του παρελθόντος.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι όταν γίνεται αναφορά στην ανάγκη για μια πιο ευέλικτη και αποτελεσματική αγορά εργασίας χωρίς αγκυλώσεις δεν θα πρέπει αυτό να συγχέεται με την έλλειψη κάθε κρατικής παρέμβασης και ελέγχου. Το αντίθετο. Όμως οι αναγκαίες παρεμβάσεις του κράτους θα πρέπει να σκοπεύουν στην αύξηση της ευημερίας στο σύνολο της κοινωνίας και όχι να προστατεύουν καλά οργανωμένες ομάδες πίεσης.

Ο ρυθμιστικός έλεγχος του κράτους να οδηγεί σε καλύτερη λειτουργία της αγοράς χωρίς να υπονομεύονται τα συμφέροντα του συνόλου των εργαζομένων. Η εμπειρία δείχνει ότι διοικητικές αποφάσεις που προστατεύουν συγκεκριμένες ομάδες συμφερόντων ενδέχεται να οδηγήσουν στην ανεργία σημαντικό μέρος του εργατικού δυναμικού με σημαντικά αρνητικές μακροχρόνια κοινωνικές συνέπειες. Ακόμα έχει υποστηριχθεί ότι η υπέρ-ρύθμιση και η πολυνομία δημιουργεί το υπόβαθρό της διαφθοράς, ενώ στην ελληνική περίπτωση το έντονα προστατευτικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας δεν αντιμετώπισε την πιο χαρακτηριστική ίσως περίπτωση καταπάτησης εργατικών δικαιωμάτων, την αδήλωτη εργασία που πριν ακόμα την κρίση κυμαίνονταν στο 29,7%. Το κράτος λοιπόν, υποχωρώντας από τη μικρορύθμιση της οικονομικής ζωής θα πρέπει να επικεντρώνει τον έλεγχό του στην ουσία, αλλά παράλληλα να βρίσκει αυτόν που έχει πραγματική ανάγκη και να τον βοηθά να

σταθεί ξανά ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας.(Πελαγίδης 2017 σ.66-69,Τσακλόγλου κ.α. 2016 σ.130,ΙΝΕ/ΓΣΕΕ 2015 σ.7-11)

Συγκεκριμένα πρέπει να ληφθούν ολοκληρωμένα μέτρα αντιμετώπισης της ανταγωνιστικότητας με δεδομένο το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία σήμερα κατατάσσεται στη μεσαία ζώνη.Δεν μπορεί δηλαδή να ανταγωνιστεί χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας και από την άλλη υπολείπεται χωρών των οποίων η παραγωγή εδράζεται στους ισχυρούς κρατικούς θεσμούς και στην καινοτομία.(Πελαγίδης 2017 σ.77-80,Τσακλόγλου κ.α. 2016 σ.120).

Αν θέλει η χώρα να διασφαλίσει λοιπόν ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης και απασχόλησης θα πρέπει να κινηθεί προς την κατεύθυνση δημιουργίας ισχυρών θεσμών και επιβράβευσης της καινοτομίας.

Σε αυτήν την κατεύθυνση η απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών και η διευκόλυνση ανάληψης επιχειρηματικής δράσης όπως καταδεικνύει και η διεθνής βιβλιογραφία³⁷ βελτιώνει την παραγωγικότητα επιχειρήσεων,κλάδων και της οικονομίας εν γένει, οδηγεί σε μείωση των τιμών και ωθεί σε αύξηση των επενδύσεων προκειμένου να παραχθούν καινοτόμα προϊόντα.(Τσακλόγλου κ.α. 2016 σ.93)

Οι κλάδοι της οικονομίας που η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα είναι της ενέργειας, των μεταφορών, του λιανεμπορίου και των κλειστών επαγγελματιών.Στα πλαίσια του τρίτου προγράμματος στήριξης ,όπως και στα προηγούμενα και με βάση τις υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν η χώρα έκανε βήματα προσαρμογής του νομοθετικού της πλαισίου με τις άλλες χώρες της Ε.Ε. Απαιτούνται όμως περαιτέρω μέτρα που θα διευκολύνουν την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, θα μειώνουν την γραφειοκρατία, θα καταπολεμούν την διαφθορά και τελικά θα μειώνουν το επιχειρηματικό κόστος.(Τσακλόγλου κ.α 2016 σ.94-97)

Ακόμη θα πρέπει να επιταχυνθούν οι αποκρατικοποιήσεις ,που όπως δείχνουν και οι χαμηλές ή αρνητικές χρηματοροές έχουν παγώσει. Οι αποκρατικοποιήσεις δυνητικά εισάγουν νέες μεθόδους αποδοτικότερης διοίκησης , βελτιώνουν την επιχειρηματικότητα,αυξάνουν τον ανταγωνισμό, μειώνουν τις τιμές για τον τελικό καταναλωτή και αυξάνουν την κοινωνική ευημερία.Ο σχεδιασμός θα πρέπει να

³⁷ Ο ισχυρισμός επαληθεύεται στις εργασίες των Nicoletti and scarpeta (2005) “Regulation and Economic Performance” , των Bouis and Duval (2011) “Raising Potential Growth after the crisis: a Quantitative Qssessment of the Potential Gains from Various Structural Reforms in the oecd area and beyond της Βιβλιοθήκης του Ο.Ο.Σ.Α. καθώς και σε άλλες δημοσιεύσεις.

επικεντρώνεται σε εκείνες τις περιπτώσεις που μειώνουν το μη μισθολογικό κόστος και μπορούν να προσελκύσουν επενδυτές υψηλών προδιαγραφών που εντασσόνται σε διεθνείς αλυσίδες αξίας τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν για παράδειγμα λιμάνια, αεροδρόμια κ.τ.λ.π. Η επιτυχής κατάληξη τέτοιων επενδύσεων θα λειτουργήσει ως οδηγός-πόλος προσέλκυσης και άλλων επενδύσεων που θα εμπλουτίσουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας και θα κάνουν το «made in Greece» σημείο αναφοράς και ποιότητας.(Πελαγίδης 2017 σ.97-98)

Επίσης θα πρέπει να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις,ιδίως στις εξαγωγικές, για αύξηση του κύκλου εργασιών τους και συγχωνεύσεις ώστε να αυξηθεί το μέγεθός τους και να μπορούν να σταθούν στο διεθνή ανταγωνισμό μέσω οικονομιών κλίμακας. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε τομείς με συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως είναι, σύμφωνα με τον Σ.Ε.Β. το αλουμίνιο, τα φάρμακα, τα τρόφιμα-ποτά-καπνός, ράβδοι και σωλήνες, πλαστικά, καλλυντικά, υλικό για διανομή ηλεκτρισμού κ.τ.λ.π. αλλά και οι τομείς κατάρτισης και εκπαίδευσης.Η συγκεκριμένη πολιτική θα αυξήσει την απασχόληση και θα καταστήσει βιώσιμο το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να αρθούν περιττά φορολογικά βάρη και διοικητικές αβελτηρίες όπως η έγκαιρη επιστροφή του Φ.Π.Α., ενώ θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες σε σχέση με την εμπορική πίστη, τη χρηματοδότηση εξαγωγικών επιχειρήσεων, την άρση γραφειοκρατικών εμποδίων.(Πελαγίδης 2017 σ.96)

Σημαντική διαρθρωτική μεταρρύθμιση αποτελεί το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων και ειδικότερα η επέκτασή του σε περαιτέρω κλειστά επαγγέλματα και στα ασφυκτικά ρυθμιστικά πλαίσια που καθορίζουν τη λειτουργία τους.Το μέχρι τώρα άνοιγμα των επαγγελμάτων αφορούσε κυρίως σε μείωση των εμποδίων εισόδου και λιγότερο σε ρυθμίσεις λειτουργίας αυτών.Μελέτη του Κ.Ε.Π.Ε. κατέδειξε ότι το άνοιγμα είκοσι επαγγελμάτων είχε ως συνέπεια αύξηση του αριθμού των νεοεισερχομένων και μια μικρή πτώση του δείκτη τιμών καταναλωτή .(Κ.Ε.Π.Ε. 2016)

Στα πλαίσια ανάκτησης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει να υπάρξει μεταρρύθμιση στο φορολογικό σύστημα. Το φορολογικό σύστημα θα πρέπει να είναι απλό, σταθερό και δίκαιο, θα πρέπει να μην «τιμωρεί» τον τίμιο φορολογούμενο χωρίς υπερβολικές διοικητικές ρυθμίσεις που ενθαρρύνουν την διαφθορά.Οι φορολογικοί συντελεστές θα πρέπει να διαμορφώνονται σε διεθνώς

ανταγωνιστικά επίπεδα. Έτσι για παράδειγμα η φορολόγηση μεταβιβάσεων ακινήτων, εταιρικών μεριδίων και κεφαλαίου πρέπει να είναι απλή και περιορισμένη ώστε να μην νοθεύεται η βέλτιστη κατανομή πόρων και παράλληλα να διευκολύνεται η γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων. Ακόμα θα πρέπει να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση της μισθωτής εργασίας, ενώ και οι ασφαλιστικές εισφορές θα πρέπει να είναι μην δημιουργούν υπερβολική επιβάρυνση σε εργοδότες και εργαζομένους. (Πελαγίδης 2017 σ.69-73)

Όσον αφορά την αγορά εργασίας θα πρέπει πέραν των μεταρρυθμίσεων που έχουν ληφθεί στα πλαίσια τόσο του τρίτου όσο και των άλλων δύο προγραμμάτων οικονομικής στήριξης που σκοπό είχαν να καταστήσουν την αγορά εργασίας πιο ευέλικτη και όπως καταφάνηκε στην παρούσα εργασία σύμφωνα με τους δείκτες του Ο.Ο.Σ.Α την κατέστησαν, να προχωρήσουν ή να εξειδικευτούν περαιτέρω δράσεις. Δράσεις που θα μειώνουν την ανεργία θα συμβάλουν στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας αλλά και θα θωρακίζουν τους εργαζομένους δίνοντάς τους υψηλές δεξιότητες που θα τους προσφέρουν συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με αντίστοιχους εργαζόμενους στην Ε.Ε. και σε σχέση με το διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Έτσι πρέπει να υπάρξει καλύτερος συντονισμός μεταξύ εκπαιδευτικού συστήματος και των αναγκών της αγοράς ώστε να αντιμετωπιστεί η δυσκολία ένταξης των νέων σ' αυτήν. Ο θεσμός της εργασιακής εμπειρίας κατά τη διάρκεια των σπουδών, η εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων στο πρακτικό πεδίο της εργασίας, μέσω παροχής κινήτρων στους εργοδότες όπως πχ μειωμένες ασφαλιστικές εισφορές μπορεί να αποτελέσει μια πρώτη επαφή με την αγορά εργασίας. (Πελαγίδης 2017 σ.81)

Ακόμη θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η απαξίωση των δεξιοτήτων των μακροχρόνια ανέργων. Θα πρέπει λοιπόν να υπάρχουν προγράμματα επανεκπαίδευσης και αναπλήρωσης των «χαμένων» ή απαξιωμένων δεξιοτήτων που θα παρέχονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς με τη συνεργασία των εργοδοτών και των ενώσεων τους ώστε να υπάρχει διασύνδεση μεταξύ των αναγκών της αγοράς και του σχεδιασμού των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Στο ίδιο πλαίσιο και για τους ήδη εργαζομένους θα πρέπει το κράτος να δίνει φορολογικά κίνητρα στις επιχειρήσεις για επανακατάρτιση κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου, ενώ ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να υπάρξει για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που βρίσκονται χωρίς εργασία

ή των οποίων οι δεξιότητες αφορούν φθίνοντες κλάδους της οικονομίας.(Πελαγίδης 2017 σ.82-85).

Επιπρόσθετα θα πρέπει το κράτος στα πλαίσια και του κοινωνικού του ρόλου να άρει όλες τις δυσχέρειες που μπορεί να έχουν επιμέρους ομάδες του εργατικού δυναμικού όπως για παράδειγμα οι οικογένειες με ανήλικα τέκνα ή ηλικιωμένα άτομα μέσω της παροχής σταθμών ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων, παιδικών σταθμών, ημερήσιων σχολείων ώστε να μπορούν τα ενήλικα μέλη τους απερίσπαστα να εντάσσονται στην αγορά εργασίας.(Πελαγίδης 2017 σ.83)Θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί και άλλα μέτρα όπως συγκεκριμένα κίνητρα που να διευκολύνουν τη γεωγραφική μετακίνηση των εργαζομένων κτλπ.

Η Ελλάδα στα πλαίσια του τρίτου ,αλλά και των δυο προηγούμενων προγραμμάτων προσαρμογής προχώρησε στη νομοθέτηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων τόσο όσο αναφορά σε μέτρα για την ανάπτυξη όσο και σε μέτρα που αναρρυθμίζουν την αγορά εργασίας. Διακηρυγμένος σκοπός αυτών των μέτρων ήταν να αντιμετωπιστούν χρόνιες μακροοικονομικές ανισοροπίες.

Παρά το γεγονός όμως ότι τα μέτρα που λήφθηκαν ήταν παρόμοια με αυτά σε άλλες χώρες, όπως κατέδειξε η εργασία, το αποτύπωμα τους δεν ήταν το ίδιο.Ενώ στην Πορτογαλία και στην Ιρλανδία υπήρξε πτώση της ανεργίας και σταδιακή άνοδος του Α.Ε.Π. στην Ελλάδα δεν συνέβει το ίδιο.

Η Πορτογαλία και η Ιρλανδία αναρρύθμισαν τις αγορές εργασίας τους, ως μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου που στόχευε στην ανάπτυξη και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους σε σχέση με το παγκόσμιο ανταγωνισμό.Υπήρχε μεγαλύτερη πολιτική συναίνεση και «ιδιοκτησία» του προγράμματος.Στην Ελλάδα η δημοσιονομική προσαρμογή ήρθε κυρίως μέσω φόρων και όχι μέσω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που είναι πιο δύσκολες στην υλοποίηση αλλά έχουν και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην οικονομία και στην κοινωνική ευημερία.Πολλές φορές, παρά την νομοθετική ψήφιση μέτρων παρατηρήθηκε το φαινόμενο, για διάφορους λόγους όπως η μη έγκυρη έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων και του δαίδαλου της ελληνικής γραφειοκρατίας αυτά να μην εφαρμόζονται στην πράξη ,πολλές φορές μάλιστα δημιουργήθηκε ανασφάλεια δικαίου. Οι δημόσιοι φορείς δεν λειτούργησαν ως φορείς αλλαγής κουλτούρας για την ελληνική κοινωνία.

Το κράτος και η δημόσια διοίκηση πρέπει να εφαρμόσουν πλήρως τις δεσμεύσεις της χώρας που απορρέουν από το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής υπό το πρίσμα μιας ευρύτερης στόχευσης που θα μεγιστοποιεί τα θετικά αποτελέσματα των μέτρων στην οικονομία και ταυτόχρονα θα ελαχιστοποιεί τον αρνητικό αντίκτυπο που αυτά μπορεί να έχουν σε συγκεκριμένα άτομα και κοινωνικές ομάδες. Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής θα επιτύχει τελικά αν γίνει κατορθωτό η οικονομική λογική να συμβαδίσει με την κοινωνική λογική.

Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι τα θέματα της ανάπτυξης και απασχόλησης είναι πολυπαραγοντικά και δυναμικά μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο μέσα από ένα συνολικό πλέγμα δράσεων και όχι μεμονωμένα.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βιβλία

1. Πελαγίδης Θ. και Μητσοπουλος Μ. (2012) *«Κατανοώντας την Κρίση στην Ελλάδα»*. Αθήνα : Εκδόσεις ψυχογιός
2. Τσακλόγου Π. Οικονομίδης Γ. Παγουλάτος Γ. Τριαντόπουλος Χ. Φιλιπόπουλος Α. (2016) *«Χάρτης Εξόδου Από Την Κρίση-Ένα Νέο Παραγωγικό Μοντέλο για την Ελλάδα»*. Μαρούσι: Εκδόσεις διαΝΕΟσις
3. Πελαγίδης Θ. (2017) *«Μέση Γη-Η Επιστροφή του Πολιτικού Κέντρου»*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Νόμοι

4. Νόμος υπ' αριθμ 4441/2016 *«Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης επιχειρήσεων, άρση κανονιστικών εμποδίων στον ανταγωνισμό και λοιπές διατάξεις»* (Φ.Ε.Κ. Α' 227/06.12.2016)
5. Νόμος υπ' αριθμ 4336/2015 *«Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης»* (Φ.Ε.Κ. Α 94/14-8-2015)
6. Νόμος υπ' αριθμ. 4389/16 *«Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις.»* (Φ.Ε.Κ. 94 Α/27-05-2016)
7. Νόμος υπ' αριθμ 4472/2017 *«Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις.»* (Φ.Ε.Κ. Α' 74/19.05.2017)
8. Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. Υπουργική Απόφαση 75812-06-07-2017 *«Ορισμός περιοχών στις οποίες επιτρέπεται η λειτουργία των εμπορικών*

καταστημάτων τις Κυριακές, κατ' εφαρμογή της εξουσιοδοτικής διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 4177/2013.»(Φ.Ε.Κ. 2332/Β/7-7-2017)

Διαδικτυακά Άρθρα

9.Consilium (2017) *Ελλάδα: τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής*
Τελευταία τροποποίηση 1/7/2017

[<http://www.consilium.europa.eu/el/policies/financial-assistance-eurozone-members/grE.E.ce-programme/>.] Ημερομηνία προσπέλαση 29/9/2017

10.IMD *New competitive global elite emerges in IMD business school's latest world competitiveness ranking* {Διαδικτυακά} Δημοσίευση Μάιος 2017

[<https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2017/wcy-2017-vs-2016---final.pdf>.] Ημερομηνία προσπέλασης 22/9/2017

11.Βαλαούρα Κ. *Η αλήθεια για την ανακεφαλοποίηση των τραπεζών με αριθμούς* {διαδικτυακά} [<http://www.ert.gr/featured/i-alithia-gia-tin-anakefaleopiisi-ton-trapezon-me-arithmous/>] Ημερομηνία προσπέλασης 25/9/2017

12.ELSTAT (2015) *Δελτίο Τύπου-Έρευνα Εργατικού Δυναμικού* {διαδικτυακά} [<http://www.statistics.gr/documents/20181/42a81f31-ef87-4014-825c-bcc6021a7032>] Ημερομηνία προσπέλασης 29/9/2017

13.Διαδικτυακός τόπος Αυτοδιοίκηση «*Μοσχοβισί: Οι καθυστερήσεις στην καταπολέμηση του λαθρεμπορίου κασιμών βαρύνουν την ελληνική κυβέρνηση*»

{διαδικτυακά} [<http://www.aftodioikisi.gr/oikonomia/mosxovisi-oi-kathisteriseis-stin-katapolemisi-tou-lathremporiou-kafsimon-varinoun-tin-elliniki-kivernisi/>.]

Ημερομηνία προσπέλασης 1/10/2017

14. Energy press «Βιομηχανία: Αυτό είναι το Γαλλικό NOME» {διαδικτυακά} Δημοσίευση 25/5/2014 [[https://energypress.gr/news/viomihania-ayto-einai-galliko-nome.](https://energypress.gr/news/viomihania-ayto-einai-galliko-nome)] Ημερομηνία προσπέλασης 2/10/2017

15. iefimerida «Σε ποιες περιοχές θα είναι ανοιχτά τα καταστήματα τις Κυριακές» {διαδικτυακά} Δημοσίευση 7/7/2017 [[http://www.iefimerida.gr/news/349157/se-poi-es-periohes-tha-einai-anoih-ta-katastimata-tis-kyriakes.](http://www.iefimerida.gr/news/349157/se-poi-es-periohes-tha-einai-anoih-ta-katastimata-tis-kyriakes)] Ημερομηνία Προσπέλασης 21/9/2017

16. Σκαϊ (2014) «Οι 50 αλλαγές που φέρνει στην αγορά η εργαλειοθήκη του Ο.Ο.Σ.Α. στο πολυνομοσχέδιο» {διαδικτυακά} Δημοσίευση 27/9/2014 [<http://www.skai.gr/news/politics/article/254815/oi-50-allages-pou-fernei-stin-agera-i-ergaleiothiki-tou-oosa-sto-polunomoshedio/#ixzz4wSm490xk>] Ημερομηνία προσπέλασης 30/9/2017

17. Sekes (2017) «Κοινή Υπουργική Απόφαση για τη Τιμολόγηση Κάθε Χρήσης Νερού» {διαδικτυακά} Δημοσίευση 23/5/2017 [<http://sekes-eydap.gr>]. Ημερομηνία προσπέλασης 4/10/2017

18. Europa-Eures (2017) «The European Job Mobility Portal» {διαδικτυακά} Δημοσίευση 07/2017 [<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2645&acro=lmi&mode=&recordLang=en&lang=en&parentId=&countryId=PT®ionId=PT0>] Ημερομηνία προσπέλασης 9-10-2017

Εφημερίδες

19. Το ΒΗΜΑ (2011) «Eurostat: στο 10,5% του ΑΕΠ το έλλειμμα του 2010» Το ΒΗΜΑ {διαδικτυακά} Δημοσίευση: 26/04/2011 [[http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=397444.](http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=397444)] Ημερομηνία προσπέλασης 21/9/2017

20. Χατζηνικολάου Π. (2017) «31,3% η «πραγματική» ανεργία στην Ελλάδα εκτιμά η ΕΚΤ» ΗΚαθημερινή, {διαδικτυακά} Δημοσίευση: 7/7/2017. [[http://www.kathimerini.gr/917280/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/313-h-pragmatikh-anergia-sthn-ellada-ektima-h-ekt.](http://www.kathimerini.gr/917280/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/313-h-pragmatikh-anergia-sthn-ellada-ektima-h-ekt)] Ημερομηνία Προσπέλασης 29-9-2017

21.Ντόκας Α (2017) «600εκατ. Κόστισε το 2016 στο Ελληνικό Δημόσιο το Λαθρεμπόριο Τσιγάρων» Η καθημερινή, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 6/7/2017 [<http://www.kathimerini.gr/917126/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/600-ekat-kostise-to-2016-sto-ellhniko-dhmosio-to-la8remporio-tsigarwn>].] Ημερομηνία Προσπέλασης 1/10/2017

22.Μανδραβέλης Β (2017) «Μόλις 550 εκατ. ευρώ από ιδιωτικοποιήσεις σε δύο χρόνια» Η καθημερινή, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 22/1/2017 [<http://www.kathimerini.gr/892754/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/molis-550-ekat-eyrw-apo-idiwtikopoihseis-se-dyo-xronia>].] Ημερομηνία προσπέλασης 1/10/2017

23.Ντελέζος Κ.(2017) «Στον Πλήρη Έλεγχο των Ιταλών Πέρασε η Τραϊνοσέ» ,Τα Νέα, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 14/9/2017 [<http://www.tanea.gr/news/economy/article/5470046/ston-plhrh-elegxo-twn-italwn-perase-h-trainose/>].] Ημερομηνία προσπέλασης 2/10/2017

24.Λιάγγου Χ.(2017) «Κινεζικό ενδιαφέρον για την ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου – Ισραήλ», Η Καθημερινή, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 21/6/2017 [<http://www.kathimerini.gr/914829/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/kineziko-entiaferon-gia-thn-hlektrikh-diasyndesh-elladas---kyproy---israhl>].] Ημερομηνία προσπέλασης 2/10/2017

25.Η Ναυτεμπορική (2017_a) «Έπεσαν οι υπογραφές για τον Α.Δ.Μ.Η.Ε.» Η Ναυτεμπορική, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 20/6/2017 [<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1250447/epesan-oi-upografes-gia-to-24-tou-admie>].] Ημερομηνία προσπέλασης 22/9/2017

26. Ζώης Φ. (2017_b) «35 Δράσεις για την ανάπτυξη των logistics» Η Ναυτεμπορική, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 19/6/2017 [<http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1248723/35-drasesis-gia-tin-anaptuksi-ton-logistics>].] Ημερομηνία προσπέλασης 4/10/2017

27. Η Αυγή (2017) «*Στη Fraport πέρασε και επίσημα η λειτουργία 14 περιφερειακών αεροδρομίων*», Η Αυγή {Διαδικτυακά} Δημοσίευση 12/4/2017
[\[http://www.avgi.gr/article/10813/8064883/ste-fraport-kai-episema-perase-e-leitourgia-ton-14-periphereiakon-aerodromion.\]](http://www.avgi.gr/article/10813/8064883/ste-fraport-kai-episema-perase-e-leitourgia-ton-14-periphereiakon-aerodromion.) Ημερομηνία προσπέλασης 2/10/2017

28. Κλωντζα ολγα (2017_b) «*Στο Φ.Ε.Κ. το σχέδιο της σύμβασης 20ετούς παράτασης του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών*» Το Βήμα, {διαδικτυακά} Δημοσίευση 19/9/2017 [\[http://www.tovima.gr/society/article/?aid=901992\]](http://www.tovima.gr/society/article/?aid=901992)
 Ημερομηνία προσπέλασης 4/10/2017

Μελέτες

29. Καψάλης Α. (2015) «*Η αδήλωτη εργασία στην Ελλάδα Αξιολόγηση των σύγχρονων μέτρων καταπολέμησης του φαινομένου*» ΙΝΕ/ΓΣΕΕ έκθεση 43
[\[http://www.inegsE.E..gr/wp-content/uploads/2015/06/Meleti-43-INE.pdf\]](http://www.inegsE.E..gr/wp-content/uploads/2015/06/Meleti-43-INE.pdf)
 Ημερομηνία προσπέλασης 19/10/2017

30. Α. Κώτση, Ε. Αθανασίου, Ν. Κ. Κανελλόπουλος, Ρ. Καραγιάννη, Ι. Κατσελίδης. (2016) *Αποτίμηση της Απελευθέρωσης σε Είκοσι Επιλεγμένα Επαγγέλματα*, Κ.Ε.Π.Ε Έκθεση 73 {διαδικτυακά}
[\[https://www.kepe.gr/images/ektheseis/ek_73.pdf.\]](https://www.kepe.gr/images/ektheseis/ek_73.pdf) Ημερομηνία προσπέλασης 21/10/2017

31. Ν. Βέττα, Ν. Ζόνζηλο, Ε. Κόρρα, Η. Ντεμιάν, Ν. Παρατσιώκα και S. Danchev (2016) *Οικονομικές επιδράσεις από την ανάπτυξη της περιοχής του Ελληνικού*, Ι.Ο.Β.Ε., {διαδικτυακά} [\[http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_15092016_REP_GR.pdf.\]](http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_15092016_REP_GR.pdf) Ημερομηνία προσπέλασης 25/9/2017

32. Υπουργείο Οικονομικών (2016) *Οδικός Χάρτης για την Απελευθέρωση του Εμπορίου Απλούστευση προτελωνειακών διαδικασιών Ανάπτυξη ενιαίας Θυρίδας 2016-2020* {διαδικτυακά}
[\[portal.gsis.gr/icisnetcms/getFile?ClazzName=com.unisystems.icisnet.cms.\]](http://portal.gsis.gr/icisnetcms/getFile?ClazzName=com.unisystems.icisnet.cms.) Ημερομηνία προσπέλασης 1/10/2017

33.Ρομπότη Ε.-Φερόνας Α. (2016) «Οι Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης στην Αγορά Εργασίας των Χωρών υπό το Καθεστώς Δημοσιονομικής Προσαρμογής: Μια Συγκριτική Ανάλυση» {διαδικτυακά} Δημοσίευση 01/2016 [<http://dx.doi.org/10.12681/sp.10600>] Ημερομηνία Προσπέλασης 25/10/2017

34.INE/ΓΣΕΕ (2011) «*Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση Ετήσια Έκθεση 2011*»

{διαδικτυακά}[http://www.inegsE.E..gr/wpontent/uploads/2014/02/files/EKT_HESH%2014.pdf.] Ημερομηνία προσπέλασης 18/10/2017

Ξένη Βιβλιογραφία

35. European Commission Directorate General Economic and Financial Affairs (2017) : « Compliance Report The Third Economic Adjustment Programme for GrE.E.ce Second Review June 2017» {Διαδικτυακά} Δημοσίευση 6/2017 [https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/compliance_report-to_ewg_2017_06_21.pdf]. Ημερομηνία προσπέλασης 21/9/2017

36. Cardoso D., Branco R. 2017 : *Labour Market Reforms and the Crisis in Portugal*, Universidade Nova de Lisboa Working Paper 56/2017 {Διαδικτυακά} available [<https://doi.org/10.23906/wp56/2017>] Ημερομηνία προσπέλασης 19/9/2017

37. OECD. 2017. Labour Market Reforms in Portugal 2011-2015: A preliminary assessment. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

38. ILO. 2014. Portugal: tackling the jobs crisis in Portugal. Geneva: International Labour Organization

39. Moreira, A., Alonso Dominguez, Á., Antunes, C., Karamessini, M., Raitano, M. & Glatzer, M. 2015. *Austerity- Driven Labour Market Reforms in Southern Europe: Eroding the Security of Labour Market Insiders*. *European Journal of Social Security* 17: 202–225.

40. European Commission. 2014. The economic adjustment programme for Portugal 2011-2014. Luxembourg: EUR-OP.

41. Aidan Regan 2013 : The impact of the eurozone crisis on Irish social partnership: A political economy analysis, Governance and Tripartism Department, International Labour Office • Geneva working Paper 49//2013 {Διαδικτυακά} [www.ilo.org/ifpdial/information.../lang.../index.htm] Ημερομηνία προσπέλασης 24/9/2017

42. Tony Dundon Eugene Hickland 2016 : The Reform of Joint Regulation and Labour Market Policy during the Current Crisis: The Republic of Ireland, European Commission/OE Gaillimh NUI Galway {Διαδικτυακά} [www.research.mbs.ac.uk/ewerc/.../Ireland%20Final.pdf] Ημερομηνία προσπέλασης 23/9/2017

43. EURES The European Job Mobility Portal /Labour market information {Διαδικτυακά} [<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=2596&acro=lmi&mode=&recordLang=en&lang=en&parentId=&countryId=IE®ionId=IE0>] Ημερομηνία προσπέλασης 9-10-2017

44. Collective Bargaining (2012) {Διαδικτυακά} [<http://www.worker-participation.eu/layout/set/print/National-Industrial-Relations/Countries/Portugal/Collective-Bargaining.>] Ημερομηνία προσπέλασης 8/10/2017

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος

τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr